"ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ"

ΔΕΛΤΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΕΩΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1974	ΤΕΥΧΟΣ 166	ΙΟΥΛΙΟΣ 1990	Γραφεία: Οδός Μαυρομιχάλη 7 Αθήνα 106 79 Τηλ. 36.21.651 - 63 99.783

Α. Βερτοδούλου — Καψάλη. Τα Λιθαρίτσια (Γιάννινα)

«Βασιλική προστάζει:
— Βεζύρη Αλή Πασιά
Βάλτε φωτιά στά τόπια
κάψτε τά Γιάννινα».

ΑΘΗΝΑ 1990

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
(ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟ ΚΟΜΙΤΑΤΟ)
1906

ΠΑΝΑΓ ΔΑΓΚΛΗΣ
Υπαρχηγός Γενικού Επιτελείου
Πρόεδρος
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΟΥΜΑΣ
Γεν Διευθυντής ΣΠΑΠ
Σ ΣΠΥΡΟΜΙΛΙΟΣ
Αρχηγός Χειμάρρας
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΜΕΛΑΣ
Ανθυπίλαρχος
ΧΑΡ ΛΙΑΜΠΕΗΣ
Ανθυποπλοίαρχος
ΧΡ ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ
Λόγιος
ΜΙΛΤ ΠΑΝΤΑΖΗΣ
Υφηγητής Πανεπιστημίου
ΧΡ ΧΡΟΝΗΣ
Υπολογαγός Οικονομικού
ΠΕΡ ΚΑΡΑΠΑΝΟΣ
Δικηγόρος
ΧΡ ΜΑΛΑΜΟΣ
Ταγματάρχης Μηχανικού
ΓΕΩΡΓ ΓΑΓΑΡΗΣ
Δημοσιογράφος
ΑΥΓ ΑΒΕΡΩΦ
Πολιτευτής

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
(ΑΝΑΣΥΣΤΑΣΙΣ)
1934

(ΕΙΣΔΟΧΗ)
«ΦΙΛΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ»
1976

ΔΙΑΤΕΛΕΣΑΝΤΕΣ ΠΡΟΕΔΡΟΙ

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΒΛΑΧΟΣ
Ο από Ιωαννίνων Αρχιεπίσκοπος
Αθηνών και πάσης Ελλάδος
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΟΥΜΑΣ
Γεν Διευθυντής ΣΠΑΠ
ΑΝΤΩΝΙΟΣ Κ ΠΑΛΗΣ
Στρατηγός
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΠΑΛΑΝΟΣ
Ακαδημαικός
ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΚΑΛΛΙΑΦΑΣ
Καθηγητής Πανεπιστημίου
ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΡΙΚΚΑΛΙΝΟΣ
Ακαδημαικός
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΑΒΑΡΕΙΟΣ
Δικηγόρος Δημοσιογράφος

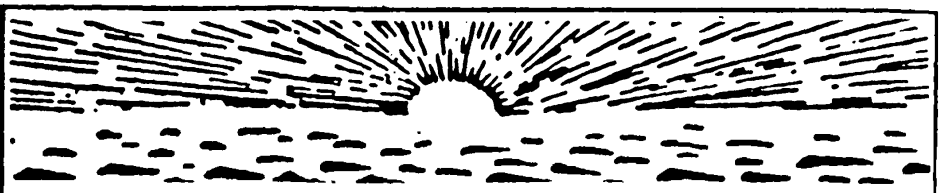

"ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ"

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ - ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ - ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΑ - ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΙΔΡΥΤΗΣ: ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΣ (1974)

ΒΡΑΒΕΥΣΗ
Η «ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» βραβεύθηκε από:
— Ακαδημία Αθηνών
— Ιστορ. & Εθνολ. Εταιρεία Ελλάδος
— Πανηπειρ. Συνομοσπονδία Ελλάδος
— Ροταριανό Όμιλο Αθηνών—Βορρά

Υπεύθυνος σύμφωνα με το Νόμο:
Αλέξ. Χ. Μαμμόπουλος
Τερψιθέας 64 — 153 41 Αγ. Παρασκευή
Τηλ. 6399.783

Ετήσια συνδρομή: Εσωτερ. δρχ. 1500
Εξωτερ. δολ. 30
Συνδρομές - εμβάσματα με ταχυδρ. επιταγή στη διεύθυνση:
«Ηπειρωτική Εταιρεία»
Μαυρομιχάλη 7 - 106 79 Αθήνα.

ΩΡΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΡΑΦΕΙΟΥ
9—12
(πλην Σαββάτου — Κυριακής)

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

"ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ"

ΔΕΛΤΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΕΩΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΕΤΟΣ ΙΔΡ. 1974	ΤΕΥΧ. 166	ΙΟΥΛΙΟΣ 1990	Γραφ.: Μαυρομιχάλη 7 - 106.79 Ἀθήνα Τηλ. 36.21.651 — 63.99.783

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
Πόπης Μαρνέλη - Πιτούλη. Εἰρήνη (ποίημα)	337
Ἀλεξ. Χ. Μαμμοπούλου. Συμβολὴ στὴν ἔρευνα τῆς Ἠπειρωτικῆς Θεματογραφίας	339
Ἀντιγόνης Βρυώνη - Χατζηθεοδώρου. Στὰ Θεοδώριανα	344
Ἀναστ. Εὐθυμίου. Ἡ παιδεία τοῦ Μιχ. Ἀναγνωστοπούλου	349
Βαγγέλη Μυγδάλη. Μύθος καὶ πραγματικότητα	351
Χρ. Ἐξάρχου. Χρονικὸ	352
Δημ. Χ. Στάμου. Ἀγωγιάτες	353
Δέσπως Καρβέλη. Ὁδοιπορικὸ στὸ Χρόνο	355
Ἀλεξ. Χ. Μαμμοπούλου. Ἐξομολογήσεις	373
Γεωργ. Κούνδουρου. Ὁ Νικόλα Τζίγκος στὰ Γιάννινα	376
Βιβλιοκριτικά	382
Τῆς Συντάξεως. Ἠπειρωτικὴ Πνευματικὴ Ζωὴ καὶ Κίνηση	388
Τῆς Συντάξεως. Ἐσωτερικὴ Ζωὴ καὶ Κίνηση	389

★

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ :
Γ. Μπρουζιώτης
Κωλέττη 4, 106 81
Τηλ. 360.38.20, ΑΘΗΝΑ

ΕΙΡΗΝΗ

Μάνες θλιμμένες,
στὴ σειρὰ καθεῖστε.
Ζεστὰ τὰ νανουρίσματα στὰ χείλη
καὶ τὰ μύρα
δῶρο πανάκριβο
δεμένο σὲ μαντίλι.
Μιὰ φούχτα στάχτη
νὰ μυρῶστε.
Γονατεῖστε!...
Θύματα θυσίας ποὺ ἡ εὐθύνη
τὶς μητέρες δὲ βαραίνει.
Τοὺς σταυροὺς σηκῶστε καὶ τὴ στάχτη
σὲ μιὰν ἀτέλειωτη, παγκόσμια πορεία.
Ζωὴ στὰ σπλάχνα μας νὰ μὴν ξαναφυτρώσει
ἐὰν μὲ σύνεση
«Εἰρήνη» δὲ μᾶς δώσουνε,
ἐκεῖνοι
ποὺ τὸν κόσμο
στὰ δάχτυλα κρατοῦνε.

ΠΟΠΗ ΜΑΡΝΕΛΗ - ΠΙΤΟΥΛΗ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΣΧΟΛΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΣΗΚΗ

Γκραβούρα Ἰωαννίνων

(Ἀρχεῖο Χαραμόγλη)

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ ΘΕΜΑΤΟΓΡΑΦΙΑΣ

ΤΟΥ ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ

(Συνέχεια τοῦ προηγουμένου)

ΙΩΑΝΝΗΣ ΑΡΣΕΝΗΣ

«ΠΟΙΚΙΛΗ ΣΤΟΑ»

«Κεφαλὴν δημοσιογράφος καὶ λογοτέχνης· ἐγκατεστημένος ἐν Ἀθήναις ἀπὸ τῆς παιδικῆς του ἡλικίας. Διηύθυνε νεώτατος τὸ περιοδικὸν «Καλαὶ Τέχναι» καὶ βραδύτερον τὸ περιοδικὸν «Μοῦσαι».

Ἀπὸ τοῦ 1881 μέχρι τοῦ 1914 τὴν «Ποικίλην Στοὰν» φιλολογικὴν καὶ καλλιτεχνικὴν Ἐπετηρίδα. Ἀπέθανε τὸ 1925. (Βλ. Μ.Ε.Ε.).

Ἡ «Ποικίλη Στοὰ» διευθυνομένη ἀπὸ ἕνα γεννημένο δημοσιογράφο ἀποτελεῖ ἕνα ἀπὸ τὰ πιὸ ἐνδιαφέροντα περιοδικὰ τοῦ περασμένου αἰώνα. Ἔχουν ὑποχωρήσει ἐδῶ τὰ ἀνιαρὰ γλωσσικὰ καθαρευουσιάνικα κείμενα μεταφράσεων τῆς γαλλικῆς καὶ ἀγγλικῆς φιλολογίας. Ἔχουν ἐκτοπισθεῖ ἀπὸ πρωτότυπες ἑλλήνων λογοτεχνῶν καὶ ἄλλων ἐπιστημόνων μελέτες.

Κάνουν τὴν ἐμφάνιση οἱ κατόπι γνωστοὶ Ἕλληνες λόγιοι (Παλαμᾶς, Δροσίνης, Ξενόπουλος κλπ.), παράλληλα μὲ τοὺς παλιοὺς (Σκυλίτσης, Ραγκαβῆς κλπ.). Εἶναι πλούσια σὲ διακοσμήσεις οἱ τόμοι τῆς «Ποικίλης Στοᾶς» καὶ προπαντὸς πηγὴ ἀκένωτη βιογραφιῶν ζώντων καὶ νεκρολογιῶν ἀποβιωσάντων ἐπωνύμων καὶ ἀνωνύμων, ἐπιστημόνων, καλλιτεχνῶν, λογίων καὶ λειψάνων τοῦ Μεγάλου Ἀγώνα τοῦ 1821 καθὼς καὶ τῶν ἀπελευθερωτικῶν κινημάτων 1854, 1878 καὶ τῶν Κρητικῶν ἀγώνων.

Τὰ Ἠπειρωτικὰ θέματα στοὺς τόμους, ποὺ βρίσκονται στὴν κατοχή μου, παρατίθενται στὶς ἑπόμενες σελίδες.

Θὰ προσθέσω ἐδῶ, ἀπὸ καθημερινὲς πληροφορίες ποὺ ἔχω, πόσο δύσκολη εἶναι σήμερα η προσπέλαση τῶν παλιῶν περιοδικῶν καὶ βιβλίων, ποὺ σχεδὸν ἔχουν ἀποσυρθεῖ, ἐξ αἰτίας τῆς παλαιότητάς τους ἀπὸ τὰ ἀναγνωστήρια τῶν ἐπισκεπτῶν στὶς γνωστὲς Βιβλιοθῆκες καὶ τῆς ἀτελοῦς προσφορᾶς ὑπηρεσιῶν.

Ἡμερολόγιο 1882 Σελ. 299. Νεκρολογία τοῦ Σπύρου Μπαλάνου (1826—1881). Καθηγητοῦ τῆς Ἰατρικῆς.

Ἡμερολόγιο 1883 Σελ. 43. Μία ἀτομικὴ ἀνάλυσις ὑπὸ Στεφ. Ξένου περὶ Ἰωαννίνων καὶ Ἠπείρου τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ.

Σελ. 404. Κων. Λαμπαδάριος ἢ Λαμπαδάρης γόνος Ἰωαννίτικης οἰκογενείας, λόγιος, μεταφραστὴς ἀρχαίων κειμένων.

Ἡμερολόγιο 1885. Σελ. 184. Ἕλληνες φυγάδες καὶ Γαριβάλδης

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ὑπὸ Ἀναστασίου Γενναδίου, υἱοῦ τοῦ μεγάλου Διδασκάλου Γεωργίου Γενναδίου.
Σελ. 288. Εἰκόνα τῆς Σιναίας Ἀκαδημίας.
Σελ. 434. Ὁ Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος (Ἰωάν. Καποδίστριας) καὶ εἰκόνα τοῦ ἀνδριάντος.
Σελ. 478. Νεκρολογία Δημητ. Πανταζῆ.
Σελ. 526. Νεκρολογία Γ. Πετιμεζᾶ (Ἠπειρ. καταγωγῆς).
Σελ. 535. Νεκρολογία Σπυρίδ. Λιόλιου Σουλιώτου.

Ἡμερολόγιο 1886. Σελ. 219. Βότσαρης, Ποίημα τοῦ Ἀλεξάνδρου Ρίζου Ραγκαβῆ.
Σελ. 224. Ἓν φίλημα. Διήγημα ὑπὸ Ἀγησιλάου Γιαννοπούλου Ἠπειρώτου (ἀφιερωμένου «τῷ Κερδώῳ Ἑρμῆ») ὅπως γράφει.
Σελ. 377. Ὁ Ἰωάν. Καποδίστριας ὑπὸ Στεφ. Ξένου καὶ εἰκόνα Ἀθαν. Πετιμετζᾶ καὶ ἐνδιαφέρουσαι ἐπιστολαὶ ἀγωνιστῶν.
Σελ. 464. Θαυμάσια ξυλογραφία τοῦ Ἀλεξίου Πάλλη.
Σελ. 466. Νεκρολογία τοῦ Βασιλ. Μελᾶ τοῦ ἐθνικοῦ εὐεργέτου (Ταχυδρομεῖο — Νηπιακὸ Ἐπιμελητήριο Μελᾶ).
Σελ. 474. Νεκρολογία τοῦ Ἀθαν. Πετιμεζᾶ. Οἱ νεκρολογίες τῶν Πετιμεζάδων περιλαμβάνονται λόγω τῆς ἐκ Σουδενῶν Ἠπείρου καταγωγῆς των.

Ἡμερολόγιο 1887. Σελ. 192. Εἰκόνα τοῦ Ναστούλη Δαγκλῆ Σουλιώ του ἀγωνιστοῦ.
Σελ. 264. Πανομοιότυπα ὑπογραφῶν Κ. Κανάρη (λόγω τῆς ἐκ Πάργας καταγωγῆς του), Βραΐλα Ἀρμένη (πιστεύουμε ὅτι κατήγετο ἀπὸ Βραϊλάτες Δελβίνου) Κ. Κόντου.
Σελ. 300. Νεκρολογία Ναστούλη Δαγκλῆ.

Ἡμερολόγιο 1889. Σελ. 93. «Γιάννης κερνᾶ καὶ Γιάννης πίνει» ἡ διακωμώδησις τοῦ Συντάγματος. Ἀντικαποδιστριακὸ ἄρθρο τοῦ Γεωργ. Φιλαρέτου. (Σημειώνουμε ὅτι τὰ περὶ Καποδίστρια περιλαμβάνουμε ἐξ αἰτίας τῆς πεποιθήσεώς μας περὶ τῆς ἐξ Ἀργυροκάστρου καταγωγῆς του. Οἱ μὴ πιστεύοντες ἂς τὸ ἀντιπαρέλθουν.
Σελ. 203. Τὸ Χάνι τῆς Γραβιᾶς. Κριτικὴ τοῦ Σταμ. Βάλβη στὸ γνωστὸ ποίημα τοῦ Γεωργ. Ζαλοκώστα.
Σελ. 208. Εἰκόνα τοῦ νομισματολόγου Παύλου Λάμπρου, πατρὸς ἀδελφῶν Σπύρου, Μιχ. Λάμπρου.
Σελ. 314. Ὁ ἄνθρωπος ἐκτὸς τῆς Ἱστορίας. Ὑπὸ Σπ. Λάμπρου.
Σελ. 326. Βοτανικὴ Γεωγραφία ὑπὸ DORA D' ISTRIA καὶ νεκρολογία της.
Σελ. 353. Εἰκόνα τῆς Δώρας δ' Ἴστρια.
414. Νεκρολογία τοῦ Ἐπαμεινώνδα Λουριώτου. Ἀνωτάτου δικαστικοῦ ὑπαλλήλου, Ὑπουργοῦ Ἐξωτερικῶν Ἰωαννίτου (καταγωγῆς ἐκ Λούρου).
Σελ. 415. Νεκρολογία Παύλου Λάμπρου.

Ἡμερολόγιο 1891. Σελ. 21. Νεκρολογία Φωτεινῆς Κολοκοτρώνη, γυναίκας τοῦ Γενναίου, θυγα-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

τέρας τοῦ Φώτου Τζαβέλλα.

Σελ. 64. Εἰκόνα τοῦ Κωνστ. Καραπάνου, ὑπουργοῦ Οἰκονομικῶν (Ἄρτα).

Σελ. 80. Εἰκόνα ,Αχιλ. Γεροκωστοπούλου, ὑπουργοῦ Ἐκκλησιαστικῶν καὶ Δημοτ. Ἐκπαιδεύσεως ἀπὸ Κατσανοχώρια Ἠπείρου. Πολιτευτοῦ Πατρῶν. (Σημ. Ὅπως μοῦ προκύπτει ἀπὸ τὰ πρακτικὰ τῆς Φιλεκπ. Ἑταιρείας (Ἀρσάκειο) στὸν Ἀχιλ. Γεροκωστόπουλο Ἠπειρώτη ὀφείλεται ἡ προικοδότηση τῆς πόλης Πατρῶν μὲ Ἀρσάκειο, συντελούσης καὶ τῆς Ἰταλικῆς ἀνθελληνικῆς προπαγάνδας).

Σελ. 97. Εἰκόνα τοῦ Δημ. Στρούμπου.

Σελ. 135. Πεντηκονταετηρὶς Πανεπιστημίου.

«Πόσοι πατέρες ἔκλαψαν γιὰ σένα τὸν παρά τους.
Ἀλλὰ καὶ πόσα τέκνα μας φτωχὰ κι ορφανεμένα
Ηὗραν ζωὴ στὰ σπλάχνα σου καὶ δόξα στ' ὄνομά τους.

(Σημ. Περιλαμβάνουμε τὸ θέμα ἀπὸ τὴν ἐπωνυμία τοῦ Πανεπιστημίου Καποδιστριακὸν καὶ Δομπόλειον)

Σελ. 118. Ἡ ναυτοπούλα. Ποίημα τοῦ Κ. Δ. Κρυστάλλη. Ἐν Ἀθήναις. Ὀκτώβριος 1890.

Σελ. 230. Εἰς ἕνα ἀστέρι. Ποίημα τοῦ Κ. Κρυστάλλη.

Σελ. 335. Εἰς τὸ μνῆμα τοῦ Σαρδανάπαλου. Ποίημα τοῦ Δ. Μ. Σάρρου (παράφρασης τοῦ Διοδώρου).

Σελ. 336. Ἐκ τῶν ἀπομνημονευμάτων τοῦ Βύρωνος. Τὰ περὶ ἐπισκέψεώς του στὴν Ἤπειρο.

Σελ. 344. Ὁ Ἥλιος καὶ ἡ Νύχτα. Ἀπὸ τὴ Συλλογὴ τὰ «Ἀγροτικὰ» τοῦ Κρυστάλλη.

Σελ. 388. Νεκρολογία μιᾶς Ἠπειρώτισσας, τῆς ὡραίας Ἑλένης Βάσσου, τοῦ στρατηγοῦ, ἡ ὁποία φιλοξένησε στὴ Τζιὰ τὸν Σατωβριάνδο, ποὺ τὴν ἐθαύμασε γιὰ τὴν ὀμορφιά της ὁ ποιητὴς Παναγιώτης Σοῦτσος. Διακρίθηκε «ἐπὶ ἐκτάκτω καλλονῇ, νοημοσύνῃ καὶ μεγαλείῳ φρονήματος».

Σελ. 393. Νεκρολογία Δημητ. Στρούμπου (Ἀπὸ Κουκούλι Ζαγορίου).

Σελ. 397. Νεκρολογία Νικολ. Ἰωαννίδη. Ἀντεισαγγελ. Ἀρείου Πάγου, ποὺ συνέταξε τὴ Διαθήκη Γ. Ριζάρη.

Σελ. 404. Νεκρολογία Κωνστ. Πάλλη (Ἰωαννίτου).

Σελ. 410. Βιογραφικὰ Κ. Καραπάνου.

Σελ. 412. Βιογραφικὰ Ἀχιλ. Γεροκωστοπούλου.

Ἡμερολόγιο 1894. Σελ. 80. Εἰκόνα Δημ. Νότη Μπότσαρη.

Σελ. 191. Τὸ γνωστὸ διήγημα τοῦ Κ. Κρυστάλλη «Ἡ Δασκάλα».

Σελ. 379. Ὑπογρ. Κ. Κανάρη.

Σελ. 383. Ὑπογρ. Κ. Καραπάνου.

Σελ. 385. Ὑπογρ. Σπ. Λάμπρου

Σελ. 389. Ὑπογρ. Ἰ. Πανταζίδη

Σελ. 394 Ὑπογρ. Δημ. Σεμιτέλου.

Σελ. 394. Ὑπογρ. Μιχ. Μελᾶ.
Σελ. 398. Ὑπογρ. Ἀθαν. Γεννα-
δίου.
Σελ. 408. Νεκρολογία τῆς Χρυ-
σῆς Ζίννη, κόρης Ἀναστασίου
Κόνιαρη, μέλους τῆς Φιλικῆς Ἑ-
ταιρείας, ἀδελφῆς τοῦ φιλοπό-
λιδος Δημάρχου Ἀθηναίων Ἰ-
ωάννου Κόνιαρη, συγγενοῦς
τῶν ἀδελφῶν Ριζάρη ἐκ Μονο-
δενδρίου Ἠπείρου.
Σελ. 424. Νεκρολογία τοῦ ἀν-
τιστρατήγου, ὑπουργοῦ Στρα-
τιωτικῶν Δημητρίου Ν. Μπό-
τσαρη.

Ἡμερολόγιο 1895. Σελ. 21. Χρηστά-
κης Ζωγράφος. Βιογραφικά.
Τρεῖς θυγατέρες του ὑπαντρεύ-
τηκαν: Μία τὸν Κων. Καραπά-
νον, ἄλλη τὸν Λεωνίδαν Δελη-
γιώργην καὶ ἄλλη τὸν Ἀλέξ.
Ρώμαν.
Σελ. 154. Εἰκόνα Κ. Κρυστάλλη.
«Ἀπέθανεν ἐν Ἄρτῃ τὴν 22αν
Ἀπριλίου 1894. Νεκρολογία ὑ-
πὸ Δ.Ι.Κ.
Σελ. 161. Γράμμα τοῦ Κ. Κρυ-
στάλλη πρὸς Ἰωάν. Ἀρσένην,
Β΄ μέρος τῆς Γικόλφως.
Σελ. 346. Ὑπογρ. Εἰρ. Ἀσω-
πίου.

Ἡμερολόγιο 1896. Σελ. 2. Εἰκόνα
Χρ. Ζωγράφου καὶ ἀφιέρωμα.
Σελ. 20. Εἰκόνα Γ. Ἀβέρωφ.
Σελ. 23. Εἰκόνα ἀνδριάντος Γ.
Ἀβέρωφ ἔργο τοῦ Βρούτου.
Σελ. 62. Ἀνέκδοτο γράμμα τοῦ
Κρυστάλλη πρὸς τὸν Γεράσιμο
Μαρκορᾶ.
Σελ. 156. Ἡρακλ. Πετιμεζᾶς.
Σελ. 272. Εἰκόνα Η. Πετιμεζᾶ.
Σελ. 362. Βιογραφικὰ τοῦ Σου-
λιώτου Βασιλείου Μαλάμου.
Σελ. 402—403. Βιογραφικὰ -
Νεκρολογία τῆς Δέσπως Χρή-
στου Ἀνδρέου θυγατέρας τοῦ
Ἠπειρώτου (Δελβινάκι Πρεμε-
τῆς) Ἀρχηγοῦ τοῦ Ἱππικοῦ
τοῦ Ἀγῶνος Χατζῆ Μιχάλη
Νταλιάνη, ποὺ ἔπεσε στὸ Φραγ-
κοκάστελλο τῆς Κρήτης (1828)
ἀγωνιζόμενος γιὰ τὴν ἐλευθε-
ρία της.

Ἡμερολόγιο 1898. Σελ. 109. Βιο-
γραφικὰ καὶ εἰκόνα τοῦ Κων.
Σμολένσκη (Κορυτσαίου) τοῦ
ἥρωα τοῦ ἄτυχου πολέμου τοῦ
1897.
Σελ. 145. Σημείωμα γιὰ τὸν Ἰ-
ωάννη Παπαδιαμαντόπουλον
τὸν καὶ Νικόλ. Ἐπισκοπόπου-
λον (ψευδώνυμο) τὸν Ἑλληνο-
γάλλον ποιητὴν JEAN MORE-
AS (ἀπὸ Κατσανοχώρια Ἠπεί-
ρου) μὲ ὡραία εἰκόνα του.
«Μετὰ συνεχῆ εἰκοσαετῆ ἀπου-
σίαν, μίαν ἡμέραν ἐπανῆλθεν
ἔξαφνα εἰς τὰς Ἀθήνας — τὴν
πατρίδα του — ὁ πασίγνωστος
ποιητὴς τοῦ PELERIN PAS-
SIONNE καὶ τῆς Ἐριφύλης.
Καὶ ὁ κομψὸς νεανίας τοῦ '69,
μὲ τὴν ἄψογον ρεδιγκόταν του
καὶ τὸν ὑψηλόν του πῖλον, ἐ-
θεάθη εἰς τὰς ὁδοὺς τῶν Ἀθη-
νῶν, ἀνὴρ ὥριμος, ἀφελὴς τὴν
περιβολὴν καὶ ἀνεπιτήδευτος,
βραδέως καὶ ἀδιαφόρως βαδί-
ζων μέσω τοῦ πλήθους, μὴ δια-
τηρῶν τίποτε ἄλλο, ἐκ τῆς πα-
λαιᾶς του ἐκείνης λάμψεως μὲ
τὴν ὁποίαν ἐξέπληττε τότε
τοὺς Ἀθηναίους, παρὰ τὸν μο-
νύελόν του καὶ τὸν πάντοτε ἐ-

πιμελῶς δεδεμένον λαιμοδέτην του».

Σελ. 266. Ὁ Ἕλλην τραγουδιστὴς Ἄραμις, μὲ εἰκόνα (Περικλ. Ἀραβαντινός).

Σελ. 305. Σπυρ. Τοπάλης μὲ εἰκόνα, Ἠπειρώτης εὐεργέτης ἐκ Συρράκου.

Σελ. 337. Μιχ. Μελᾶς. Βιογραφικὰ μὲ εἰκόνα.

Σελ. 438. Νεκρολογία μὲ εἰκόνα τοῦ μεγαλόστομου κήρυκα Ἠπειρώτη δημοσιογράφου. Ἀγησιλάου Γιαννοπούλου.

Σελ. 440. Βιογραφικὰ Πολύμνιας Ἀπ. Ζάππα. Θρῆνος τοῦ Γ. Σουρῆ καὶ καλλιτέχνημα τοῦ Ἰ. Καρακατσάνη στὸ Α' Νεκροταφεῖο.

Σελ. 452. Ἑλένης Πετρίδου θυγατέρας τοῦ Βίτου Ζωγράφου, ἀδελφῆς τοῦ Χρηστάκη Ζωγράφου νεκρολογία. Ἡ οἰκογένεια ἀπὸ τὸ Κεστοράτι τῆς Λιούντζης Ἀργυροκάστρου. Τὸ βαπτιστικὸ Βίτος, μὴ δὲ θυμίζει τὸ ἀρχαῖκό τοῦ Δωρικοῦ Ἄργους Κλέοβις καὶ Βίτων;

Σελ. 452. Χαριτίνης Κων. Σμολένσκη συζύγου τοῦ στρατηγοῦ, θυγατέρας τοῦ Λέοντος Μελᾶ νεκρολογία.

Σελ. 457. Νεκρολογία Βασιλ. Πετιμεζᾶ.

Σελ. 461. Δημ. Χασιώτης. Ζαγόρι. Καθ. Ἰατρικῆς.

Ἡμερολόγιο 1899. Σελ. 113. Νεκρολογία Σπυρ. Καραϊσκάκη, υἱοῦ στρατηγοῦ του Ἀγῶνος, Γεωργ. Καραϊσκάκη γνωστοῦ ἀπὸ τὴν ἐπανάσταση του 1854 στὴν Ἤπειρο.

Σελ. 410. Ἰχνογράφημα Ἄγγλου Περιηγητοῦ τῆς μορφῆς τοῦ Ἀνδρ. Μιαούλη.

Σελ. 564. Ἀλέξ. Πετσάλης, υἱὸς Ἀθαν. Πετσάλη.

Ἡμερολόγιο 1912. Σελ. 227. Εἰκόνα Γ. Ἀβέρωφ.

Σελ. 561. Περὶ Μονῆς Ἁγίου Γεωργίου ἐν Θεσσαλία, ὅπου περὶ Ζαχαρουργείου Χρηστάκη Ζωγράφου, τοῦ πρώτου στὴν Ἑλλάδα. Ὑπὸ Ν. Χ. Χατζηζωγίδη.

Σελ. 595. Βιογραφικὰ Ἀθαν. Γ. Δουρούτη μὲ εἰκόνα τοῦ ἐμπορ. οἴκου Ἀγκῶνος.

Ἡμερολόγιο 1914. Σελ. 32. Εἰκόνα τοῦ Ἰωάννου Γενναδίου, υἱοῦ τοῦ Μεγάλου Δασκάλου, πρεσβευτοῦ τῆς Ἑλλάδος στὸ Λονδῖνο καὶ ἱδρυτοῦ τῆς Γενναδείου Βιβλιοθήκης.

Σελ. 57. Ὁλοκουτώματα. Πολεμικὲς σελίδες ἀπὸ τὸ Ἠπειρωτικὸ Μέτωπο 1912—13, ὑπὸ Ἐμ. Χανδράκη.

Σελ. 362. Ἑλένης Λάμαρη. Ἠπειρώτισσας ποιητρίας μὲ εἰκόνα νεκρολογία.

Σελ. 519. Βιογραφικὰ Σκίπη μὲ εἰκόνα τοῦ ποιητῆ Γεωργ. Σκίπη.

Ο κ. ΠΕΤΡΟΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ.

Ἡ φωτογραφία τοῦ πίνακα τῆς οἰκογενείας Γοργόλη, ἐξώφυλλο τεύχους 164 (Μαΐου) εἶναι τοῦ Καλλιτεχνικοῦ Συνεργάτη μας κ. Πέτρ. Γεωργιάδη, ποὺ κατὰ ἀνεπίτρεπτη παράλειψη δὲν ἀναγράφτηκε.

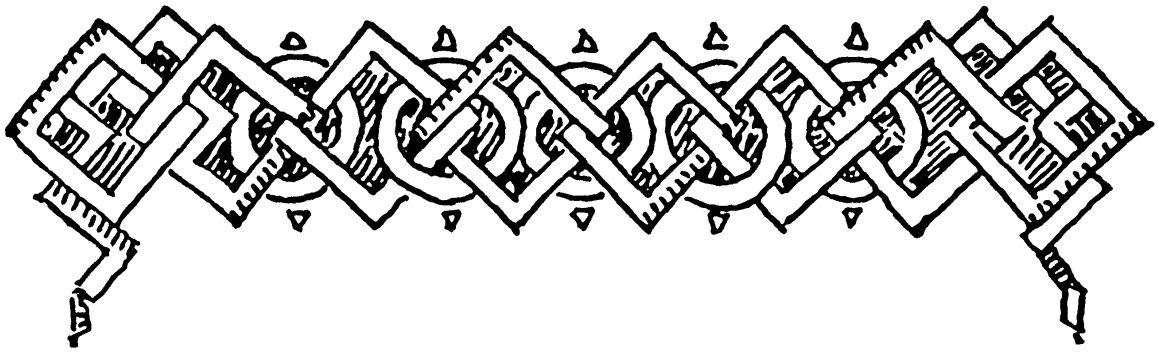

ΣΤΑ ΘΕΟΔΩΡΙΑΝΑ

ΤΗΣ ΑΝΤΙΓΟΝΗΣ ΒΡΥΩΝΗ-ΧΑΤΖΗΘΕΟΔΩΡΟΥ

Φιλολόγου - Ἀρχαιολόγου

Ψηλὰ στὴν Κωστηλάτα
βόσκουν τὰ πρόβατα
πᾶν οἱ Θοδωριανίτισσες
μὲ τ' ἀσημοζώναρα

(Δημοτικό)

Ψηλὰ στὴν Κωστηλάτα λάμπουν τὰ χιόνια, σὰν πολύτιμα πετρώματα. Ὁ ἥλιος τοῦ καλοκαιριοῦ δὲν τὰ λιώνει. Τὰ δείχνει συμπαγῆ καὶ λευκά. Ἕνα λευκὸ στεφάνι πάνω στὸ ἐλατόφυτο βουνό.

Γιὰ μιὰ στιγμὴ πιστεύεις πὼς χέρι Μάγου σ' ἅρπαξε ξαφνικὰ καὶ σ' ἔφερε σὲ κάποιο ἀλπικὸ τοπίο. Καὶ θᾶταν ἀλήθεια, ἂν δὲν εἶχες περάσει ὅλες τὶς κορυφὲς τῶν Τζουμέρκων, γιὰ νὰ φτάσεις ὡς ἐκεῖ. Θᾶταν ἀλήθεια, ἂν δὲν εἶχες φτάσει μὲ τ' ἀγκαμαχητὸ τοῦ πούλμαν, ἀπὸ τὸν κατασκόνιστο φιδίσιο δρόμο.

Ἀπὸ τὴ ραχοκοκκαλιὰ τῆς Πίνδου ξεκινᾶν τὰ Τζουμέρκα, παλιὸ κι' ὀνομαστὸ λημέρι κλεφτῶν κι' ἁρματωλῶν, π' ἀκόμα δείχνουν τὴ σπηλιὰ τοῦ σταυραετοῦ τῶν Τζουμέρκων, Κατσαντώνη.

Ἕνα ὀροπέδιο τῶν Τζουμέρκων εἶναι ἡ Κωστηλάτα. Ἕνα ὀροπέδιο, κατάλληλο γιὰ ὀρειβασία, στὰ 2000 μέτρα. Ἕνα ὀροπέδιο π' ἀγκαλιάζει ὅλες τὶς γύρω πλαγιές, ποὺ στὶς πιὸ κρυφές τους γωνιὲς κρύβουν μικρά, ἄγνωστα, ἀπρόσιτα, καταπράσινα καὶ δροσερὰ ἀπ' τὰ τρεχάμενα νερά, χωριά.

Μακρυὰ ἀπὸ τὸν κόσμο, ζοῦν μιὰ δική τους ζωή, τοῦτα τὰ χωριά, πέρα ἀπὸ τὴν Ἄρτα. Ἡ Καλεντίνη, τὸ Τυρολόγο, ἡ Δροσοπηγὴ — μὲ τὴ θαυμάσια Κόκκινη Ἐκκλησιά της, τοῦ ΙΓ' αἰῶνα — τὸ Ἀθαμάνιο, τὰ Θεοδώριανα.

Γιατὶ τὰ χωριὰ τῶν Τζουμέρκων ἀκολουθοῦν τὴ μοῖρα τῶν ὀρεινῶν, ἀφοῦ τὰ βροχοτόπια καὶ τ' ἄγονα βουνοπλάγια, μὰ πιὸ πολὺ ἡ ἔλλειψη δρόμων, δὲ μποροῦν νὰ τοὺς

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

χορτάσουν μὲ ψωμί. Ἔχουν μονάχα πλούσιους λιβαδότοπους. Γι' αὐτὸ εἶχαν κι ἔχουν τὰ πιὸ πλούσια τσελιγγάτα.

Πᾶνε κι ἔρχονται οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ ζῶα τους. Μὲ τὰ πρῶτα φθινοπωριάτικα σύννεφα — κοντὰ τ' τ' Ἄη-Δημήτρη — μαζεύουν ὁλόκληρο τὸ κοπάδι τους καὶ τὸ νοικοκυριό τους καὶ κατεβαίνουν στὰ χειμαδιά, νὰ ξεχειμωνιάσουν στὶς ζεστὲς στάνες.

Κι ὅταν πάλι, οἱ πρῶτες ζεστὲς ἀκτῖνες τοῦ ἥλιου, ἀρχίζουν νὰ λυώνουν — κοντὰ τ' Ἄη - Γιώργη — ἑτοιμάζονται καὶ πάλι νὰ φύγουν γιὰ τὰ ψηλώματα.

Ξεστήνονται καὶ πάλι τὰ νοικοκυριὰ κι οἱ κορυφὲς ἀντηχοῦν ἀπὸ «βελάσματα βραχνὰ καὶ ἀχοὺς ἀπὸ τρουκάνια», ὅπως λέει ὁ Κρυστάλλης.

Καὶ τότε τὰ μεγάλα τσελιγγάτα χαίρονται τὶς ψηλὲς ραχοῦλες. Βόσκουν τὰ κοπάδια, τ' ἀρμέγουν, τυροβολοῦν καὶ γλεντᾶνε μὲ τὴν καρδιά τους, στὰ πανηγύρια τ' Ἄη - Λιά, τῆς Ἁγ. Παρασκευῆς καὶ τῆς Παναγιᾶς.

Κι οἱ ὄμορφες κόρες, στολισμένες μὲ χίλια πλουμίδια, ἀπ' τὰ χρυσόχερά τους κεντημένα, στήνουν τὸ χορὸ καὶ κρυφοκοιτάζουν τοὺς νιούς, ποὺ ἀνάβουν χίλιους καημοὺς μὲ τὸ χορὸ καὶ τὸ τραγούδι τῆς φλογέρας τους, ἔτσι ὅπως ἀκριβῶς μᾶς τὸ λέει τὸ δημοτικὸ τραγούδι:

Νὰ βγοῦν οἱ στάνες στὰ βουνὰ
νὰ βγοῦν οἱ βλαχοποῦλες
νὰ βγοῦν καὶ τὰ βλαχόπουλα
λαλώντας τὶς φλογέρες!

Οἱ ταλαιπωρίες τοῦ δρόμου δὲν μετρᾶνε, γιὰ πραγματικοὺς φυσιολάτρες. Κι ὁ «Φυσιολάτρης» φτάνει «ἡρωϊκὰ» στὰ Θεοδώριανα, τὸ δροσερὸ χωριό, μὲ τὶς χίλιες ἑλληνικὲς μνῆμες.

Τὰ Θεοδώριανα, ὅπως κι ὅλα τὰ ἑλληνικὰ χωριά, ὅλ' οἱ Ἑλληνικοὶ τόποι, σέρνουν μαζί τους στὸ χρόνο, ἕνα κομμάτι ἱστορίας. Τίποτα στὸν τόπο μας δὲν εἶναι καινούργιο. Ὅλα ἔχουν βαθειὲς ρίζες στὸ χρόνο. Κι αὐτὲς οἱ ρίζες μᾶς κρατοῦν δεμένους μ' αὐτὸ τὸ χῶμα, μ' αὐτὰ τὰ βουνά, π' οὔτε χρόνος, οὔτε ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ καταλύσει...

Ὁ Ἀθάμας, λένε, ὁ βασιλιὰς τοῦ Ὀρχομενοῦ, ἦταν γενάρχης τῶν Ἀθαμάνων, ποὺ ἔδωσαν τ' ὄνομά τους στὴ περιοχὴ τῆς Πίνδου καὶ στὰ βουνὰ τὰ Ἀθαμανικά, ποὺ σήμερα τὰ λέμε Τζουμέρκα.

Τὰ Θεοδώριανα εἶναι ἡ ἀρχαία Θεοδωρούπολις ἢ Θεοδωρία, ποὺ ποὺ βρισκόταν στοὺς πρόποδες τῆς Ἀθαμανίας.

Στὸ Μεσαίωνα, κάποια Κομνηνὴ πριγκίπισσα, κυνηγημένη ἀπὸ τὸ Δεσποτᾶτο τῆς Ἠπείρου, κατέφυγε στὸ ἀπρόσιτο χωριὸ κι ἔχτισε ἕνα Μνοαστῆρι, γιὰ νὰ κατοικήσει κοντὰ στὸ Θεὸ καὶ νὰ λησμονήσει τὴν ἀνθρώπινη κακία...

Κι ἀργότερα, τὸ 1800, οἱ Σουλιῶτες, κυνηγημένοι ἀπὸ τοὺς τουρκαλβανοὺς τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ, ἔφτασαν στὸ Θεοδώριανα καὶ καταφύγανε στὰ φιλόξενα βράχια του, ποὺ τοὺς θυμίζανε τὰ περήφανα βράχια τῆς πατρίδας τους.

Μποροῦμε, ἀπὸ τὸν 18ο αἰώνα κι

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ἀντιγόνη Βρυώνη - Χατζη-θεοδώρου

ὕστερα, νὰ ξεχωρίσουμε τρεῖς μεγάλες μορφὲς στὰ Θεοδώριανα.

Ἡ πρώτη, ποὺ ὀμόρφηνε μὲ τὴν παρουσία της τοῦτο τὸν τόπο, ἦταν ἡ ἅγια μορφὴ τοῦ Κοσμᾶ Αἰτωλοῦ. Κεῖνα τὰ χρόνια, ὁ ἑλληνισμὸς χανόταν ἀπὸ τὸ κῦμα τοῦ ἐξισλαμισμοῦ ποὺ εἶχαν ἐξαπολύσει οἱ Τοῦρκοι, γιὰ νὰ σβήσουν τὸ γένος, ποὺ ἄρχιζε ν' ἀποκτᾶ δύναμη καὶ νὰ μελετᾶ τὴ λευτεριά του.

Αὐτὴ τὴν κρίσιμη στιγμὴ ἄρχισε τὸν ἐθνικὸ καὶ θρησκευτικὸ του ἀγῶνα ὁ Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλός. Μέσ' στὰ λιοπύρια καὶ τοὺς χιονιάδες, νηστικὸς τὶς πιὸ πολλὲς φορὲς καὶ καταδιωγμένος, ὁ φλογερὸς αὐτὸς καλόγερος, περπάτησε ὅλη τὴν Ἤπειρο. Πέρασε ἀπ' ὅλα τὰ χωριά. Βάφτιζε, ξομολογοῦσε, μεταλάβαινε κι ἐμψύχωνε τὸ σκλαβωμένο γένος. Ἀναβε ξανὰ τὴ φλόγα τῆς πίστης καὶ τῆς πατρίδας στοὺς δύσμοιρους σκλάβους.

Τὸ καλοκαίρι τοῦ 1777 καὶ τοῦ 1779 ἔφτασε καὶ στὰ Θεοδώριανα. Στὴ θέση Ἅη Λιὰς τῆς Νεράϊδας ἔστησε λίθινη στήλη μὲ εἰκόνισμα καὶ σέ θέση περίοπτη, ἀνάμεσα στὰ Θεοδώριανα καὶ τὸ Ἀθμάνιο, ἔστησε μεγάλο ξύλινο σταυρό. Ἡ θέση αὐτὴ λέγεται καὶ σήμερα Σταυρὸς κι ἔχει μεγάλη σημασία γιὰ τὰ Θεοδώριανα, γιατὶ ἐκεῖ περίπου ἔγιναν ὅλα τὰ ἱστορικὰ γεγονότα τοῦ τόπου.

Γύρω στὸν πλάτανο τοῦ χωριοῦ— σκεπάζει καὶ τώρα τὴν πλατεῖα μὲ τὸν πάνω ἀπὸ 2000 χρόνια κορμό του — μαζεύτηκαν οἱ Θεοδωριανίτες κι ἄκουγαν τὰ ἐμπνευσμένα λόγια τοῦ καλόγερου καὶ δέχτηκαν ἀπὸ τὰ χέρια του τὸ βάφτισμα. Γιὰ νὰ τὸν εὐχαριστήσουν, τοῦ πρόσφεραν ἀπὸ ἕνα πρόβατο, καθένας τους. Μὰ ὁ Κοσμᾶς ποὺ δὲν εἶχε σκοπὸ νὰ γίνει τσέλιγγας στὴν Κωστηλάτα — γιατ' ἦταν τσέλιγγας ψυχῶν — τὰ χάρισε στὴν Ἐκκλησιά, γιὰ νὰ πληρώνουν μὲ τὰ ἔσοδά τους τὸ Δάσκαλο. Ἀπὸ τὴν εὐγνωμοσύνη τους οἱ χωρικοὶ τοῦ ἔφεραν ἀκόμα ἀπὸ ἕνα πρόβατο! Κι ἔτσι, τὸ κοπάδι ποὺ σχηματίστηκε τότε — μέχρι καὶ σήμερα κρατάει — εἶναι τὸ βακούφικο κοπάδι τοῦ Ἅη Γιώργη!

Ἀπὸ τὴν ἐπίδραση τοῦ Κοσμᾶ ἱδρύθηκε, πάνω στὸ παλιὸ μοναστηράκι τῆς Κομνηνῆς πριγκίπισσας, τὸ Μοναστήρι τῆς Παναγίας, ποὺ γιορτάζει στὶς 8 Σεπτεμβρίου, στὰ γενέθλια τῆς Θεοτόκου.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Τὸ Μοναστήρι αὐτὸ τὸ ἵδρυσε τὸ 1793 ὁ ἱερομόναχος Ἄνθιμος Ἀργυρόπουλος ἢ Παπαδημητρίου. Εἶναι ἡ δεύτερη μεγάλη μορφὴ τῶν Θεοδώριανων. Στὸ Μοναστήρι λειτούργησε καὶ Ἀλληλοδιδακτικὸ Σχολεῖο. Ἦταν ὅμως καὶ καταφύγιο κάθε καταδιωγμένου. Ὁ Ἄνθιμος σύντρεχε τοὺς Σουλιῶτες κι ὅλους τοὺς ἀγωνιστὲς κι ἀκούραστα φρόντιζε τοὺς λαβωμένους καὶ πεινασμένους κλέφτες, ποὺ καταφεύγανε στ' ἀπρόσιτα Τζουμερκιώτικα λημέρια.

Ὅμως ἡ δράση του αὐτή, δὲν ἄργησε νὰ φτάσει καὶ στ' αὐτιὰ τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ. Ἀφρίζοντας ἀπ' τὸ κακό του, τὸ ἠπειρώτικο λιοντάρι, διάταξε νὰ φέρουν τὸν καλόγερο στὰ Γιάννινα, ἁλυσσοδεμένον. Ὁ Ἄνθιμος ἔμεινε 18 ὁλόκληρα χρόνια φυλακισμένος, σ' ἀνήλιαγη φυλακή, «πεινῶν και διψῶν», ὅπως μᾶς λέει ὁ Κασομούλης. Στὸ τέλος τὸν ἄφησαν ἐλεύθερο, ἀφοῦ ἐγγυήθηκαν γι' αὐτὸν πολλοὶ σημαίνοντες προύχοντες κι ἀρματωλοί.

Ὁ Ἄνθιμος, ἐξόριστος, πέρασε στὴν Κέρκυρα. Ἐκεῖ συνδέθηκε στε νὰ μὲ τὸν Ἰωάννη Καποδίστρια, καὶ τότε ἔμαθε πολλὰ γιὰ τὶς προετοιμασίες ποὺ ἔκανε τὸ σκλαβωμένο γένος, γιὰ τὸν ξεσηκωμό του.

Ἀπὸ κεῖ πέρασε στὴ Ζάκυνθο. Ἔγινε ἐφημέριος τοῦ Ἁγίου Γεωργίου καὶ τότε, ὁ φλογερὸς αὐτὸς πατριώτης, κατήχησε καὶ ὥρκισε στὴ Φιλικὴ Ἑταιρεία τὸ Θεόδωρο Κολοκοτρώνη, τὸ Νικήτα Σταματελόπουλο, τοὺς Πετιμεζαίους καὶ πολλοὺς ἄλλους, ποὺ διαπρέψανε στὸν ἀγῶνα γιὰ τὴν ἀνεξαρτησία.

Τελικά, ὁ μεγάλος αὐτὸς πατριώτης, πέθανε τὸ 1847 στὴ Ζάκυνθο, χωρὶς νὰ δεῖ τὴν πατρίδα του, τὰ Θεοδώριανα, ἐλεύθερη.

Ἡ σκέψη του ὅμως ἦταν πάντα κεῖ πάνω, στὰ βουνά του, στοὺς ἀνθρώπους του. Γι' αὐτὸ στὴ διαθήκη του, ἄφησε 40 δίστηλα τάλλαρα, κληρονομιά στὸ Μοναστήρι, ποὺ χρημάτισε ἡγούμενος.

Μιὰ τρίτη μεγάλη μορφὴ τῶν Θεοδώριανων, ἦταν ὁ ὁπλαρχηγὸς Γῶγος Μπακόλας, ἀνηψιὸς τοῦ Καραϊσκάκη.

Τὸν Αὔγουστο τοῦ 1821, ὅπου χτυπάει ἑλληνικὴ καρδιά, ξεσηκώνεται γιὰ τὴ λευτεριά. Οἱ Τοῦρκοι σκοτώνουν, θερίζουν, καίνε. Στὰ Τζουμέρκα οἱ ἐπαναστατημένες δυνάμεις τοῦ Ἔθνους ἀγωνίζονται ἀπελπισμένα. Ἕνας ἀξιόμαχος ἐχθρικὸς στρατός, ἀπὸ 6000 Τούρκους, ἀνεβαίνει στὰ βουνὰ γιὰ νὰ καταπνίξει τὴν ἐπανάσταση. Ὅπως λέει ὁ Φίλιππος Κολοβὸς «Ἡ αὐθόρμητη συμμετοχὴ τῶν κατοίκων τῶν Θεοδωριάνων καὶ τῶν ἄλλων χωριῶν τῆς περιοχῆς κατὰ τὴν κρίσιμη ἐκείνη στιγμή, ἦταν καθολική».

Στὶς 4 καὶ 5 Ἀπριλίου 1821 γίνεται φονικὴ μάχη στὴ θέση «Ταμποῦρι» τοῦ Σταυροῦ. Στὴ θέση ἐκείνη ποὺ ὁ Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλὸς εἶχε στήσει τὸν ξύλινο μεγάλο Σταυρό του. Ἐκεῖ ὁ Γῶγος Μπακόλας βρέθηκε μὲ 70 μονάχα παλληκάρια κι ἀντιστάθηκε «ἕως 7 περίπου ὥρας καὶ φονεύσας ἕως 400» ὅπως λέει ὁ Κασομούλης, ἐνῶ τὸ δημοτικὸ τραγούδι λέει πὼς ἐσκότωσε 3 χιλιά-

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ στὴ σελίδα 354)

Ἡ οἰκογένεια τοῦ ἀξέχαστου στὰ Ζαγόρια Βωβουσιώτη κιρατζήμπαση Νικολό Νταούκ
ποὺ στὰ βαθειὰ γεράματά του εἶχε ξεχάσει τὸ ἔτος γεννήσεως!

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

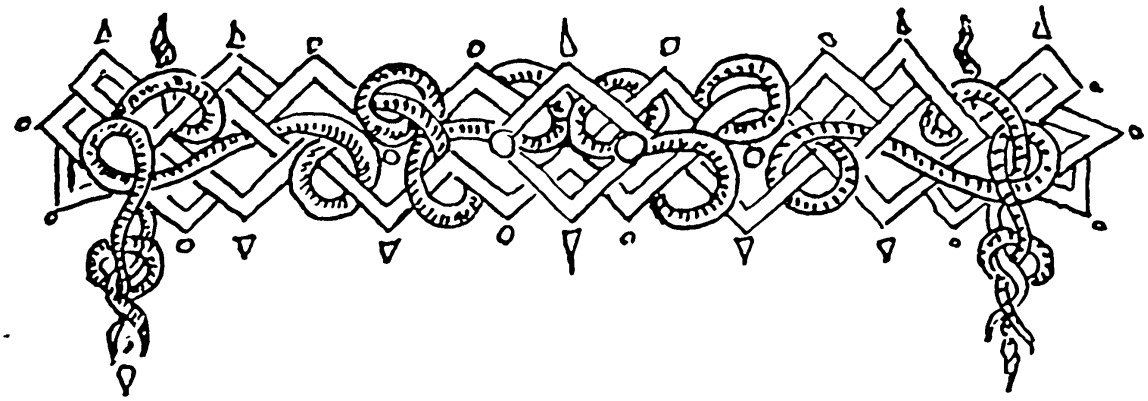

Ἡ παιδεία τοῦ Μιχ. Ἀναγνωστοπούλου ἀπὸ μιὰ ἀνέκδοτη θλιβερὴ ἐπιστολὴ τοῦ 1886

ΤΟΥ ΑΝΑΣΤ. ΕΥΘΥΜΙΟΥ

Στὸ ὑπ' ἀριθμ. 165 τεῦχος Ἰουνίου 1990 δημοσιεύσαμε ἕνα ἔγγραφο - ντοκουμέντο, σχετικὸ μὲ τὸν διαλυθέντα πρώτο γάμο, τοῦ Μεγάλου Ἠπειρώτη Εὐεργέτη καὶ ἐπιστήμονα Μιχαὴλ Ἀναγνωστοπούλου. Ἤδη ὅμως ἀνακαλύψαμε στὸ ἀρχεῖο μας καὶ μιὰ φωτοτυπία ἐπιστολῆς τοῦ ἰδίου, τὴν ὁποία ἔστειλε στὸν ἀδερφό του Χριστόδουλο στὸ Πάπιγκο στὶς 21.3. 1886, ἀναγγέλλοντάς του τὸν θάνατο τῆς πολυαγαπημένης του δευτέρας συζύγου του Ἰουλίας καὶ ἀφήνοντας νὰ ξεχειλίσει ὅλη ἡ θλίψη ποὺ αἰσθάνεται γιὰ τὴν ἀπώλειά της, καὶ ἐνθειάζοντας τα προτερήματά της.

***

Ἐν Βοστώνη τῃ 21 Μαρτ. 1886

Ἀγαπητέ μοι ἀδελφέ,

Ἡ ἐπιστολὴ σοῦ τε καὶ τοῦ φιλτάτου μοι υἱοῦ σου Δημητρίου μ' εὗρεν ἐν τῷ μέσῳ ὀδυνηροτάτης θλίψεως. Ἡ προσφιλής μοι σύζυγος Ἰουλία ἀπεβίωσε τῇ 10ῃ τρέχοντος μηνὸς ἐκ καρδιακοῦ νοσήματος.

Τὸ φοβερὸν τοῦτο γεγονὸς ἐπῆλθεν ὡς ἀπροσδόκητος κεραυνὸς ἐξ αἰθρίου οὐρανοῦ καὶ παρέλυσε πάσας τας τε σωματικάς και νοητικάς δυνάμεις μου. Διατελῶ εἰσέτι ἔκπληκτος ἀπέναντι τοῦ μεγέθους τῆς συμφορᾶς μου. Μετ' ἐμοῦ πενθεῖ ἅπσα σχεδὸν ἡ πόλις ἐπὶ τῷ θανάτῳ γυναικός, ἧς ἡ ψυχικὴ καλλονὴ ἦτον ἀσυγκρίτως ὑπερτέρα τῆς ἐξαισίου σωματικῆς ὡραιότητός της. Ἡ μακαρῖτις ἦτο σχεδὸν ἔκτακτον φαινόμενον πολυμαθείας, ἀγαθότητος καὶ ἀνυποκρίτου ἀφοσιώσεως πρὸς πᾶν ὅ,τι εὐγενὲς καὶ ὅσιον. Οὐ μόνον ὡμίλει καὶ ἔγραφεν ἀπροσκόπτως καὶ μετ' ἀπαραμίλου γλαφυρίας τὴν ἀγγλικήν τὴν γαλλικήν, τὴν γερμανικὴν, τὴν ἰταλικὴν καὶ τὴν καθωμιλουμένην ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ἀλλ' ἦτο κάτοχος τῆς ἱστορίας καὶ τῆς φιλοσοφίας, ἐγνώριζε καλῶς τὴν λατινικὴν καὶ τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, καὶ ἦτο κλειδοκράτειρα τοῦ ποιητικοῦ καὶ φιλολογικοῦ θησαυροῦ ὅλων τῶν πεπολιτισμένων

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ἐθνῶν. Οἱ τυφλοί, οι κωφοί, οἱ ἀνάπηροι καὶ πάντες οἱ δυστυχοῦντες εὕρισκον πάντοτε ἐν αὐτῇ ἀσφαλὲς καταφύγιον καὶ θερμὴν ἀντιλήπτορα. Οὐδεὶς ποτέ ἔκρουσεν εἰς μάτην τὴν θύραν της. Τούτων ἕνεκεν οι σοφοί και πεπαιδευμένοι ετίμων αὐτὴν, οι ἐνδεεῖς καὶ ἄστεγοι τὴν ἠγάπων εἰλικρινῶς, οἱ φίλοι της τὴν ἐλάτρευον, καὶ ὁλόκληρος ἡ κοινωνία τὴν ἐσέβετο. Σπανίως ὁ θάνατος γυναικὸς ἐξήγειρε τόσην θλίψην καὶ συμπάθειαν ὅσων αὐτῆς.

Ἐννοεῖς εὐκόλως, ὅτι ἡ ἀπώλεια τοιαύτης συμβίας, ἥτις ἦτο τὸ πᾶν εἰς ἐμέ, ἀνέτρεψε πάντα τὰ σχέδιά μου. Δὲν εἶμαι εἰσέτι εἰς κατάστασιν νὰ σκεφθῶ ὁριστικῶς περὶ τοῦ μέλλοντος. Σκοπὸν ἔχω νὰ διευθετήσω οὕτω τὰς ὑποθέσεις μου ὥστε να δυνηθῶ νὰ ἐπιστρέψω εἰς Ἀθήνας ὅσον οἱόντε τάχιον καὶ νὰ διακονήσω ἐκεῖ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς ζωῆς μου· ἀλλ' ἵνα κατορθώσω τοῦτο, ἀπαιτεῖται χρόνος καὶ ἐνδελεχὴς ἐργασία.

Τὸν ἀνεψιόν μου Δημήτριον ἀσπάζομαι ἐγκαρδίως, ἐπίσης καὶ πάντας τοὺς συγγενεῖς καὶ συντοπίτας.

Ἔρρωσο, περιπόθητέ μοι ἀδελφέ, καὶ γράφε ὅταν εὐκαιρῇς πρὸς τὸν τεθλιμμένον μὲν ἀλλ' ἀπὸ κέντρου ψυχῆς ἀγαπῶντα σε ἀδελφόν σου.

Μ. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

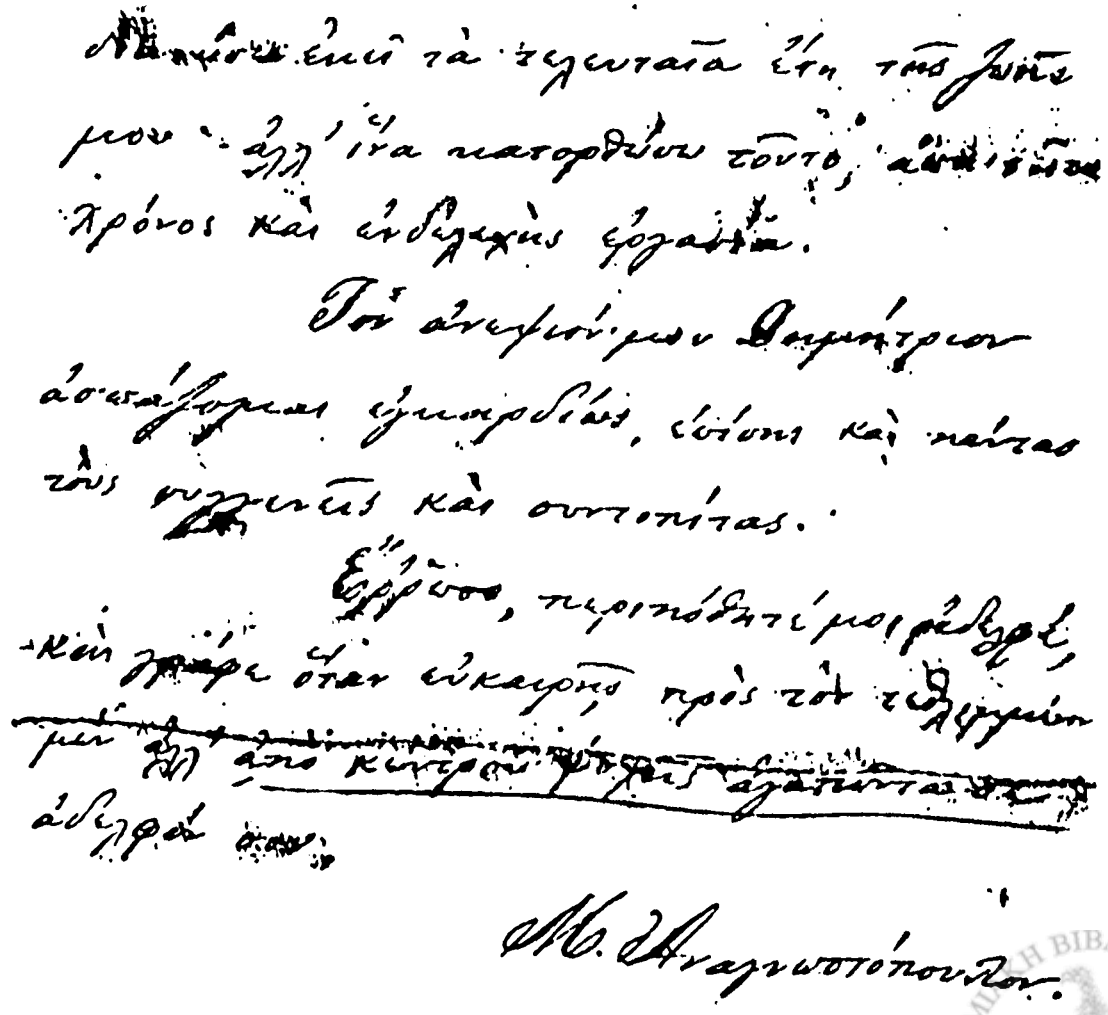

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

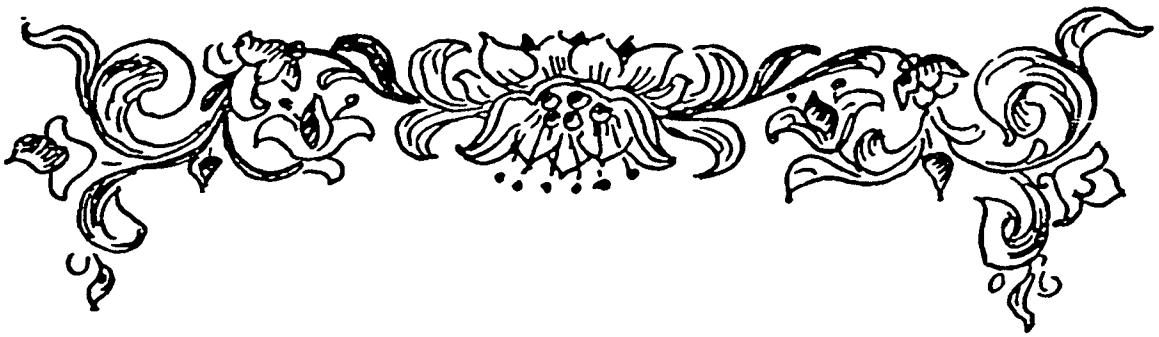

Μύθος καὶ πραγματικότητα

Τοῦ ΒΑΓΓΕΛΗ ΜΥΓΔΑΛΗ

Και ο Θεός «έπλασε» τη Θεσπρωτία... Έτσι, μια μέρα εκεί που καθόταν, λέει, «να φτιάσω κάτι» και κατασκεύασε τα πάντα εν ριπή οφθαλμού την Παραμυθιά, τη Γουμενίτσα, το Φιλιάτι. Έπειτα, τι τούρθε, πιάνει και κολλάει στην πλάτη της Παραμυθιάς τον Γκορίλα... Τίναξε τα ποδάρια η Παραμυθιά...

«Δεν τον θέλω».

Εμ, βέβαια, τι να το κάνει ολόκληρο βουνό... γκότσι, να την πουντιάζει το χειμώνα; «Δεν γίνεται να μου δώσεις και μένα θάλασσα όπως στη Γουμενίτσα; Τι έχει αυτή, το κέρατο και την έκανες με παραλία;»

Παραπονέθηκε και το Φιλιάτι...

«Εμένα τι μου δώσατε κύριε Θεέ; Τη βίρα στην πηγή που στερεύει το καλοκαίρι, ή το πούσι το πλατύ;»

Εκεί ο Θεός σκέφτηκε λίγο. «Αυτουνούς τους έρριξα τελείως, άσε να τους δώσω γεύση από... θάλασσα», και έδωσε στους Φιλιαταίους κοντά στο νοσοκομείο την... παραλία. Ένα κεντράκι που αντί για θαλασσινό νερό σερβίρει... μπύρα και αντί για θαλασσινά, κεφαλάκια παϊδάκια και κοκορέτσι.

Έπειτα για να καλοπιάσει τους Θεσπρωτούς, πήρε ένα ποτάμι, τον Θύαμι, και τους το πέρασε κάθετα από τη Θεσπρωτία, «πάρτε να έχετε παιδιά, νεράκι του Θεού» και δεν τους είπε «πάρτε να έχετε... αποχέτευση». Διότι κανένας Θεός δεν θα περνούσε τον απόπατο των Ιωαννίνων από το κέντρο μιάς περιοχής. Αυτό ας το έχουν υπ' όψιν τους αυτοί που αποφασίζουν που θα «απαυτώσουν» οι Γιαννιώτες.

Μέχρι τώρα λοιπόν ήταν ο μύθος και όποιος θέλει τον πιστεύει. Η πραγματικότητα δεν έχει καθόλου πλάκα, είναι χειροπιαστή. Όχι, δεν είναι η Θεσπρωτία μίζερη και ταλαίπωρη όπως προσπαθούσαν να μας μάθουν κάτι σοφοί δάσκαλοι του παρελθόντος. Είναι όμορφη και εύφορη, έχει ακόμα πεντακάθαρες και πανέμορφες ακρογιαλιές και την ώρα που ένας Πηνειός στερεύει, από τη φοβερή ξηρα-

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ στη σελίδα 379)

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΧΡΟΝΙΚΟ

ΤΟΥ ΧΡ. ΕΞΑΡΧΟΥ

ΣΗΜ. Α.Χ.Μ.:

Ὁ Δάσκαλος καὶ συγγραφέας κ. Χρ. Ἐξάρχου μὲ ἀφορμὴ τοὺς «Καλαντζῆδες» τῆς Μουργκάνας τοῦ Γ. Κούνδουρου καὶ τὶς σχετικὲς βιβλιοκρισίες μᾶς γράφει διάφορα γιὰ τοὺς περίφημους ἐκείνους τεχνίτες.

Ἀποσποῦμε ἀπ' αὐτὰ ἕνα παράξενο χρονικὸ ἀσυνήθιστο, ποὺ τοῦ διηγήθηκε ἕνας καλαντζῆς στὴ Λυκόραχη Κόνιτσας.

Ἐγὼ θὰ προσθέσω τὴ δική μου μαρτυρία. Στὸ μικρό μου χτῆμα τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς, ποὺ μένω, διημερεύουν κοτσύφια, ἀγαποῦν νὰ δοροσολογιοῦνται στὰ νερά, ποὺ τρέχουν (πηγάδι), ἀγαποῦν τὰ κομπαλάκια ἀπὸ τοὺς κισσοὺς καὶ τὰ λιγοῦστρα, δὲν ἀπαξιώνουν καὶ τὰ σταφύλια. Σκαλίζουν σὰν τὶς κότες στὶς αὐλακιὲς καὶ μὲ στενοχωροῦν. Μὰ μπρὸς στὰ τσιρίγματά τους ἀνέχομαι τὴν ὅλη κατάσταση. Ὡστόσο μόλις μὲ ἰδοῦν ἐξαφανίζονται, γιὰ νὰ ξανάρθουν, ὅταν ἀπομακρυνθῶ.

***

Ἂς περιγράψουμε τώρα καὶ τὸ χρονικό μας, παρόλο ποὺ πέρασαν ἀπό τότε (Μάης 1936), 54 ολόκληρα χρόνια, που υπηρέτησα ως δάσκαλος στη Λυκόραχη (ν.ο. Κεφαλοχώρι) της Κόνιτσας.

Μια Κυριακή του τότε Μάη, πέρασαν από κει, επιστρέφοντας από το Ντέντσικο (ν.ο. Αετομηλίτσα) της Κόνιτσας, οι παραπάνω γανωτήδες. Αφού κάθισαν στο σχολειό μου για να ξεκουραστούν, μαζί με το κουτσογόμαρό τους, που το είχαν φορτωμένο με τα εργαλεία τους, τους καλωσώρισα και τους κέρασα λουκούμι, κρύο νερό και ρακή.

Τὸ λόγο πήρε πρώτος ο Γιώργος, που ήταν μεγαλύτερος, εξυπνότερος και πολυμαθέστατος απ' το Σωτήρη κι άρχισε να μου διηγείται το εξής: Απίστευτο, αλλά αληθινό γεγονός:

«Αγαπητέ δάσκαλε, θα σου πούμε κάτι πρωτάκουστο και πρωτοφανές, που μας συνέβηκε σήμερα στην Πέτρα Μούκα.*. Καθίσαμε κάτω από μια μικρή γκορτσιά (αγριαχλαδιά) για να ξεκουραστούμε. Ξαφνικά ακούμε δυο κοτσύφια (μάνα και πατέρας) να σπαρταρούν και να φωνάζουν συχνά και δυνατά: τσι, τσι, τσι και να τριγυρίζουν πάνω στη γκορτσιά. Σηκωθήκαμε αμέσως και είδαμε, ένα πράσινο πελώριο φίδι (δεντρογαλιά), που πλησίαζε στη φωλιά, όπου είχαν τα μικρά τους. Τότε αρχίσαμε να πετάμε πέτρες και το φίδι ύστερα από πολλή ώρα κατέβηκε και το σκοτώσαμε μ' ένα χοντρό ξύλο. Το μήκος του ήταν 2 μ.

Σε λίγη ώρα το αρσενικό κοτσύφι, που έχει κίτρινο ράμφος, ήρθε και έκατσε στον ώμο μου. Ήρθε να

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ στὴ σελίδα 375)

ΑΓΩΓΙΑΤΕΣ

ΤΟΥ ΔΗΜ. Χ. ΣΤΑΜΟΥ

«...Μετά το Πάσχα και μέχρι τέλη Σεπτεμβρίου, μερικοί Πραμαντιώτες αγωγιάτες πήγαιναν και στη Βωβούσα, του Ανατολικού Ζαγορίου.[1] Από εκεί, μαζί με τα 15—20 «ντόπια» καραβάνια των αγωγιατών καθώς και μ' άλλα που έρχονταν από τη Βόρειο Ήπειρο — και ιδίως το χωριό Σωτήρα καθώς και από τα βλαχόφωνα χωριά της Πίνδου — κουβαλούσαν στα Γιάννινα τα 4000 περίπου κυβικά[2] μέτρα ξυλεία, πού κόβονταν κάθε χρόνο σ' αύτή τήν περιοχή.

Από τη Βωβούσα, ξεκινούσαν για τον Πόρο (πού είναι κοντά στη μονή της Παναγίας του Ντουραχάν), στις 3 ή 4 η ώρα το πρωί και όταν έβγαινε ο ήλιος σταματούσαν. Με το ηλιοβασίλεμα δε ξανάρχιζαν πάλι το δρομολόγιό τους ακόμα και ως τις 10 το βράδυ(πολλές φορές).

Ή διαδρομή αυτή ήταν περί τα 76—78 χιλιόμετρα. Κρατούσε 2 μέρες και είχε 4 συνολικά στάσεις (πρωί και απόγευμα).

Τα χωριά απ' όπου περνούσαν, επέτρεπαν τη διαμονή τους μόνο για 48 ώρες και — αποκλειστικά — σε μέρος που υπήρχε χόρτο και νερό κοινοτικό.

Σε μερικά πάντως απ' αυτά, οι αγωγιάτες επεδίωκαν να κάνουν «κουμπαριές» για νάχουν έτσι — ιδίως στό βροχερό καιρό — φιλικά πρόσωπα και κυρίως, τις εξυπηρετήσεις καί τίς βοήθειες πού θά χρειάζονταν κατά το «πέρασμα» ή την εκεί στάθμευσή τους μια και τα «Χάνια» τότε ήταν «πολυτέλεια» γιά όλους τούς φτωχούς καί μεροκαματιάρηδες ταξιδιώτες.

Όταν έβρεχε, και ο δρόμος σε μερικά σημεία καταστρέφονταν το δε ποτάμι — ο Ζαγορίσιος — γίνονταν αδιάβατο, οι αγωγιάτες ακολουθούσαν την πιό μακρυνή διαδρομή που ήταν: Βωβούσα — Ελατοχώρι — Μακρύνο — Καμπέραγα — Πόρο).

Στις άλλες όμως περιπτώσεις το δρομολόγιό τους ήταν πιό σύντομο, ήτοι : Βωβούσα — Ελατοχώρι — Φλαμπουράρι — Γρεβενίτι — Καμπέραγα — Πόρος.

Χάνια για στάσεις («κονάκια») και διανυκτερεύσεις ήταν σε 4 μέρη: στο Φλαμπουράρι, στο Γρεβε-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

νίτι, στον Καμπέραγα και στον Πόρο.

Φτάνοντας στον Πόρο, ξεφόρτωναν, άφηναν τα ζώα στο Χάνι και έβαζαν την ξυλεία σε καΐκια για να τη μεταφέρουν στα Γιάννινα. Τα κόμιστρα ήταν 2 δρχ. το άτομο και 3 δρχ. το κάθε φόρτωμα ξυλείας.

Την άνοιξη και το καλοκαίρι — και ανάλογα πάντα και με το μήκος που είχαν «οι γρεντιές» που μετέφερναν — η αμοιβή των αγωγιατών ήταν 80—100 δρχ. το φόρτωμα. Το φθινόπωρο όμως που ο δρόμος είχε λάσπες και έλειπε και το χορτάρι από τους αγρούς, έπαιρναν 100—110 δρχ. το φόρτωμα...».

---

1. Σ.Σ. Τις πληροφορίες τις έδωσε ο 80χρονος φίλος κ. Γιάννης Πέτρου - Πινδέας, παλαιός δημοσιογράφος και γιός αγωγιάτη από τη Βωβούσα. Ο ίδιος πρόσθεσε ακόμα πως και σήμερα διαμένουν στη Βωβούσα και επιζούν από την υλοτομία 50 περίπου οικογένειες.

2. Σ.Σ. Κάθε κυβικό μέτρο ξυλείας ήταν 4 περίπου φορτώματα σε μουλάρια.

Στὰ Θεοδωριανὰ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ἀπὸ σελίδα 347)

δες Τούρκους.

Ἀργότερα, ὅταν ἡ Ἤπειρος ἐλευθερώθηκε — μετὰ τὸ 1913 — οἱ Θεοδωριανίτες, γι' ἀνάμνηση τῆς μάχης τῆς 4.8.1821, ἔστησαν μνημεῖο στὸ Σταυρό, γιὰ τὸ Γῶγο Μπακόλα.

Στὶς 30 Ὀκτωβρίου 1943, στὴν ἴδια θέση, στὸ Σταυρό, ὁ στρατηγὸς Ζέρβας μὲ τὸν Ἄγγλο συνταγματάρχη Κρίς, πολέμησαν γενναῖα κι εἶχαν πολλὲς ἐπιτυχίες ἐναντίον τῆς γερμανικῆς στρατιᾶς Ἐντελβάϊς. Πέρασαν ὅμως οἱ Γερμανοί, κι ἔκαψαν ὁλόκληρα χωριά. Σκότωσαν, πῆραν ὁμήρους, ἐρήμωσαν τὸν τόπο...

Μὰ σήμερα λάμπουν τὰ χιόνια στὴν Κωστηλάτα. Κελαρύζουν τα νερὰ κάτω ἀπὸ τὰ πόδια μας. Φιλόξενα κι ἀνοιχτόκαρδα μᾶς δέχονται οἱ Θεοδωριανίτες. Κάτω ἀπὸ τὸν ἐλεύθερο ἠπειρώτικο οὐρανό, ὅλοι εἴμαστε ἀδέρφια. Ὅλοι ἀγωνιζόμαστε γιὰ τὸ καλὸ αὐτοῦ τοῦ τόπου, ποὺ ρίζες βαθειὲς μᾶς δένουν μαζί του.

Θὰ περάσει καιρὸς νὰ ξεχάσουμε τὴν ὀμορφιὰ τῶν Θεοδώριανων καὶ τὴ φιλοξενία τῶν κατοίκων τους.

Θὰ θυμόμαστε πάντα τὶς χιονισμένες κορυφὲς τῆς Κωστηλάτας καὶ θ' ἀγναντεύουμε νοερὰ τὸ Σταυρό, σὰν τοὺς παλιοὺς τσελιγγάδες, ποὺ περίμεναν τὰ κοπάδια τους, λέγοντας:

«Σταυρέ μου, βγάλε πρόβατα,
Σταυρέ μου, βγάλε γίδια!»

(Ἀπὸ τὸ Τεῦχος 359—360 τοῦ «Φυσιολάτρη»).

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ὁ τόπος μας καὶ οἱ ἄνθρωποί του

ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟ ΣΤΟ ΧΡΟΝΟ

ΤΗΣ ΔΕΣΠΩΣ ΚΑΡΒΕΛΗ

ΣΗΜ. Α.Χ.Μ.:

Συντροφιὰ μὲ τὴ Δέσπω Καρβέλη σήμερα. Εἶναι τόσο εὐχάριστη ἡ συναναστροφή της τόσο στὴ ζωή, ἀποτραβηγμένη ὅπως εἶναι στὸ κτῆμα της στοὺς Ἁγίους Θεοδώρους, ὅσο καὶ στὸ πνευματικό της ὁδοιπορικό. Καὶ θὰ τὴν παρακολουθήσω, ἀλλὰ μέχρι τὸ Ρίο - Ἀντίρριο, ὅπου ἀφοῦ ἐκφράσω τὴν ἀγανάχτησή μου μαζὶ μὲ τὶς ἀπόψεις μου, θὰ τὴν ἀποχαιρετήσω, ἀφήνοντάς την γιὰ τὸ εὐκαιριακὸ ταξίδι της πρὸς τὸ γενέθλιο τόπο.

Συμμερίζομαι τὴν ἀγανάκτησή της καὶ τῶν Ἑτεροδημοτῶν της στὸ Ρίο - Ἀντίρριο, στὸ Θηρίο, ὅπως πρωτοχαρακτηρίστηκε γιὰ πρώτη φορά, νομίζω, ἀπὸ τὸν ἀείμνηστο Ἀναστ. Παπαγγέλη στὶς στῆλες αὐτοῦ τοῦ Περιοδικοῦ.

Καὶ νὰ σκεφτεῖ κανεὶς πὼς σχεδιάζεται, καὶ ἀπὸ προηγούμενες κυβερνήσεις καὶ ἀπὸ τὴν παροῦσα, στὸν πάντα ταραγμένο ἀπὸ τὸν Ἐγκέλαδο Πατραϊκὸ Κόλπο ν' ἀντικατασταθεῖ ἡ διαπεραίωση τῶν ἐπιβατῶν μὲ φέρυ-μπόουτ ἀπὸ ζεύξη μὲ γέφυρα, ποὺ θὰ φάει μερικὰ δισεκατομμύρια. Γιὰ νὰ ἔρθει κάποια ὥρα ὁ Ἐγκέλαδος μὲ μερικὰ Ρίχτερ νὰ τινάξει στὸν ἀέρα καὶ τὴ γέφυρα καὶ τὰ δισεκατομμύρια.

Καὶ χάθηκε ὁ κόσμος γιὰ ἐναλλακτικὴ λύση, νὰ διανοιγεῖ ὁ δρόμος ἀπὸ Ἀλεποχώρι Μεγάρων ὡς τὴν Ἰτέα — 75 περίπου χιλιόμετρα — ὥστε ἡ στεριανὴ ἐπικοινωνία Ἀθήνας—Δυτικῆς Ἑλλάδας νὰ εἶναι σίγουρη γιὰ ζωντανοὺς καὶ πεθαμένοές; Γιατί καὶ πεθαμένοι κι ἄταφοι Ἠπειρῶτες, ποὺ εἶχαν τελευταία θέληση νὰ ταφοῦν στὴν πατρίδα τους, γύρισαν στὴν Ἀθήνα ἐξαιτίας τῶν μποφὼρ καὶ τοῦ ἀπαγορευτικοῦ τῶν Μικρῶν Δαρδανελλίων, ὅπως ὀνομάστηκε κάποτε τὸ Ρίον - Ἀντίρριον.

—Τη Δέσ... Καρβ..., παρακαλώ.

Είμαι η ίδια. Με ποιόν έχω τη χαρά να κουβεντιάζω; Η φωνή σας, κάτι μου λέει.

— Δυστυχώς, δε γνωριζόμαστε.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Όμως, σας γνώρισα από το κείμενό σας για τη Δοβρά κλπ. Συγχαρητήρια για το συναρπαστικό κείμενο και την ανθηρή σας μνήμη. Όμως — αγαπητή του — μόνο τη Δοβρά, γνωρίσατε από το Ζαγόρι μας;

Και συνεχίζει κι εγώ τον ακούω. Δε μου είπε τ' όνομά του, ούτε την ηλικία του. Εγώ — με την άδειά του — τον ζωγράφισα ωραίον άνθρωπο στην όψη και στην ψυχή... Τον ευχαριστώ πολύ για όλα και του αφιερώνω με πολλή αγάπη, αυτό το μικρό οδοιπορικό!

Ετεροδημότες στο Ρίο-Αντίρριο Ύψιστο δικαίωμα - Ύψιστη ταλαιπωρία.

Η φετεινή συγκυρία των εκλογών με το Πάσχα, ήταν κάτι απίθανο. Κάποιοι είχαν αντίθετη γνώμη. Να μετατοπιστούν οι εκλογές, έλεγαν. Ευτυχώς που δεν έγινε αυτό το λάθος, κι εμείς πανηγυρίζαμε. Ο δρόμος ανοίγει για τα χωριά μας, για το εκλογικό χρέος, και την Πασχαλιά, στην ανοιξιάτικη ύπαιθρο.

Την Κυριακή των Βαγιών και των εκλογών, 8 του Μάη με το χάραμα, αφήνουμε την Κορινθία, και τραβάμε για τη γενέθλια γη μας, την Ήπειρο. Λογαριάζαμε να φτάσουμε κατά το μεσημεράκι. Εκείνο όμως το Ρίο..., το Θηρίο!!!...

—Εε, πού πάτε φορτσάτες; Και μας αντέκοψε το δρόμο και μας έστησε σε μια από τις τρείς ουρές του... Πάνω από 200 τροχοφόρα η κάθε μιά. Μας χάλασε το κέφι. Κόσμος πολύς πάει κι έρχεται. Το μεσημεράκι, μας βρίσκει στα χωράφια του Ρίου. Το βοριαδάκι έχει μαζέψει εκεί..., πλαστικές σημαίες, αφίσες, πορτραίτα αρχηγών και υποψηφίων!! Να μια όμορφη συγκέντρωση όλων των Ελλήνων, μόνο με «συγκλίσεις», είπαμε και γελάσαμε και χαρήκαμε, γιατί όλο αυτό το εκλογικό υλικό — είχαν προηγηθεί κάποιοι άλλοι — το κάναμε χαλάκι παρδαλό και δροσερό, και ξαπλώσαμε, ώσπου νάρθει η σειρά μας, να μπούμε στο φέρυ μπόουτ.

Το Ρίο, είναι το κέντρο των συζητήσεων. Άλλοι ήρεμοι κι άλλοι αγαναχτισμένοι. Και δε λείπουν και οι ρήτορες στο υπαίθριο τούτο ..λαοβούλιο : «Η νέα κυβέρνηση, που θα βγεί..., πρέπει να λύσει χωρίς αναβολή αυτό το μέγα πρόβλημα, που μας καταδυναστεύει. Μ' αυτά τα χάλια, να ξαπλώνουμε στα χωράφια περιμένοντας..., θα πάμε για τη «Χρυσή Ολυμπιάδα»;;

Τι είδαν τα μάτια μας και τι άκουσαν τ' αυτιά μας εκείνη τη μέρα.. Αυτές οι εκλογές, συχνές - πυκνές, μας αλλάζει το σκηνικό της ζωής μας. Ακόμα και στα δοχεία απορριμμάτων, τ' αραδιασμένα στα πάρκιν, στα διόδια, στις στάσεις..., είναι κολλημένα τα πορτραίτα των αρχηγών των κομμάτων, και των υποψηφίων... Οι αγαναχτισμένοι..., δε συγκρατιούνται:

— Όλα αυτά είναι οικολογική ρύπανση. Υποβάθμιση της προσωπικότητας, υποψηφίων και ψηφοφόρων. Περιβαλλοντική βαρβαρότητα. Σπατάλη του δημόσιου χρήματος.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Χαράτσι στην προσωπική μας οἰκονομία. Κατάλυση της Δημοκρατίας και διατάραξη της ειρηνικής μας ζωής.

Πολιτικός φανατισμός και παραλογισμός. Έλλειψη σοβαρότητας, αξιοπρέπειας, αυτοκυριαρχίας, του πολιτισμένου και πολιτικά ώριμου λαού μας(!!)».

Το απογευματάκι, φθάνουμε στη Ζίτσα, όπου ρίχνουμε και την ψήφο μας. Απ' όσα εκλογικά κέντρα της διαδρομής περάσαμε κι εδώ, επικρατεί μια ηρεμία!!

Το κίνητρο, το αναμένο φυτίλι, το φτερό, ήταν όσο να ρίξουμε το φακελάκι στη κάλπη. Κατάπτωση δυνάμεων τώρα και ξαλάφρωμα. Η ψήφος, είναι κατοχυρωμένο δικαίωμα, μα και καθήκον. Η ετυμηγορία του λαού είναι σεβαστή. Η Μεγάλη Δευτέρα, που ξημέρωσε, ήταν γι' άλλους Πασχαλιά και γι' άλλους Μεγ. Παρασκευή... Αυτά έχει η πολιτική ζωή. Κανένα παράπονο, κανένα πρόβλημα, γιατί η Πασχαλιά της παράδοσης και του γλεντιού, χτυπάει για όλους τους έλληνες την καμπάνα του πανηγυριού.

Έκαμε κι η καψοδοβρά στάρι. Μπούλτσι μὲ τὰ κρύα νερὰ. Μπουλτσιῶτες οἱ Εβραῖοι τοῦ τοῦ Ζαγοριοῦ.

Τη γαλήνη του πρωϊνού, όντας χαράζει ο ήλιος και ξεπετιούνται τα πουλιά από τις φωλιές τους, ν' απολαύσουμε θέλουμε και ξεκινάμε για το Ζαγόρι... Πουλιά όμως και κελαϊδίσματα, πουθενά δε συναντήσαμε... Έναν καφέ βαρύ γλυκόν, στον πρώτο σταθμό μας, στη Βρύση του Πασιά. Αχ!!..., αυτή η βρυσομάνα..., στέρεψε. Και το πανύψηλο αιωνόβιο πλατάνι, που τη σκεπάζει, δεν πρασινοφυλλίζει... Ο μεγάλος δρόμος που τραβάει για την Κόνιτσα και την Αλβανία, έχει μεγάλη κίνηση. Εμείς, πιάσαμε το Ροντοβάνι. Ανηφορίζουμε στα καγκέλια του, και ψιλοτραγουδάμε... Εδώ η φύση είναι κάτι άλλο. Σου χαϊδεύει την ψυχή με τα πράσινα τοπία, που αλλάζουν χρώματα και σχήματα. Η πρώτη διασταύρωση, στο εξωκκλήσι τ' άη Θανάση και η πινακίδα: Δοβρά. Φτάνουμε στο Μεσοχώρι της.

Νεκρή η «Πολιτεία»! Μα τι ξαφνικό κι ανέλπιστο: Μια κόρνα και μια κούρσα, μας πλησιάζει. Και στο λεπτό, οι πόρτες ανοίγουν και ξεχύνονται με φωνές χαρούμενες, παιδιά και μεγάλοι. Αλλοιθωρίσαμε, καθώς τα μάτια μας αναγνωρίζουν την παρέα, που γνωριστήκαμε στα χωράφια της αναμονής μας, στο Ρίο!!!

Και πίνουμε το δεύτερο καφέ μας, όλοι μαζί στο καφενείο του Νάκου Καραγιάννη. Επιμένει η παρέα μας να πληρώσει..., γιατί, κερδίσανε... στον αγώνα! Ό,τι σου προσφέρει η ζωή..., δέξου το, καλοπροαίρετα. Στην ώρα καταφτάνει ένα τουριστικό λεωφορείο. Κατεβαίνουν κι η ξεναγός, τους μιλάει γερμανικά! Άραγε, τι τους εξιστορεί..., κι αυτοί ακούνε με τεντωμένα τα μάτια, που γυροφέρνουν στ' απομεινάρια και στα χα-

λάσματα; Πώς σκέφτονται άραγε τούτοι οι απόγονοι Γερμανοί, για τους προγόνους τους; Αμίλητοι κι αγέλαστοι ήρθανε. Έτσι και φεύγουνε. Το ψυχικό μας ανακάτωμα, διασκέδασε ένας εύθυμος τύπος. Μας γύρισε μισό αιώνα και βάλε, για να μας απαγγείλει τραγουδιστά, κάποιους στίχους απ' αυτούς που σκάρωναν οι Δοβριανίτες. Χαρισματικός κι αυτός απόγονος, δεν το ρίχνει κάτω, κι ας μην έχει στέγη πλακερή το τσαντήρι του.

«Στη Δοβρά στο Ροντοβάνι,
αυτοκίνητο δεν πάει.
Είν' ο Σιούλας «Κωνσταντινίδης» χαλασμένος
κι ο Ορέστης «Καμτσίκας» μεθυσμένος»
Στη Δοβρά στον Άη Θανάση
βάλαν τραχανά να βράσει,
για να φάν' οι σιουρφιλέδες
καρτερώντας τις κοπέλες.
Φευγαθείτε σιουρφιλέδες,
δε σας θέλουν οι κοπέλες.
Στο χορό την Πασχαλιά...,
παλικάρια θάν' πολλά».

Και συνεχίζει, βοηθώντας τον και κάποιοι άλλοι:

«Μας ήρθε η Άνοιξη πικρή
το Καλοκαίρι μαύρο,
μας ήρθε κι ο φθινόπωρος
πικρός φαρμακωμένος,
μωρ' Μπολονάσαινα.
Οι κλέφτες κάνουν σύναξη
κάνουν κρυφή κουβέντα.
Πατήσανε τρία χωριά,
τρία κεφαλοχώρια;
Τη Βίτσα, το Τσεπέλοβο,
το έρμο το Σκαμνέλι.
Πήραν μανάδες με παιδιά,
γυναίκες απ' τους άντρες,
κυρά Φραγκούλαινα.
Πήραν και τη Φραγκούλαινα,
δέκα μερών λεχώνα.
Αφήστε με μωρέ παιδιά,
να λυσοδέσω το παιδί,
να το βυζοχορτάσω!!!»

Στην Ελάτη, (Μπούλτση), μας οδηγεί η άλλη διακλάδωση από τον Αηθανάση. Ο ήλιος σε τούτον τον τόπο, είναι πιο λαμπρός, καθώς προβάλει ανεμπόδιστος στο πρωτοξύπνημα της φύσης Ανεβαίνουμε τη μεγάλη στροφή του δρόμου και βρισκόμαστε στις πρώτες βρύσες, στα αραιοκτισμένα σπίτια, με τους πράσινους και λουλουδιασμένους κήπους. Πολλά προσθέτει η μνήμη απ' την εικόνα πριν από τον πόλεμο. Οι ομορφιές και οι αξίες, βρίσκονται στο φακό της. Είναι το φόντο σε κάθε νέο σκηνικό. Παιδιά εμείς, ξεκινούσαμε από τη Δοβρά, με τα άδεια σακούλια στην πλάτη και βήμα ταχύ για τη Μπούλτση. Σαν κατσίκια σκαρφαλώναμε στις πλαγιές, με το δάσος από φουντουκιές και κρανιές. Τι λαχτάρα μας κυρίευε και τι απληστία, να τα γιομόσουμε τα σακούλια με φουντούκια... Εκείνα τα κράνα τα ώριμα.., μαύρα - μαύρα και χοντρά..., κι ας βούλωνε το εντεράκι μας και βάφονταν και τα χείλια μας μαβιά...

Τα φουντούκια,.., ήταν δική μας προμήθεια για το χειμώνα... Τα κράνα, τάλιαζαν οι μάνες μας και τάχαν φάρμακο για την ευκοιλιότητα. Πόσες φορές δε ριχνόμασταν

στα κηπάρια, έξω από το χωριό, στις κερασιές, στις καρυδιές, στις μηλιές... Μα και οι μεγάλοι είχαν κάτι τέτοιες δραστηριότητες. Η Δοβρά, είχε γίδια πολλά. Τότε, έπεφταν χιόνια, που πάγωναν, και τα ζώα, ήταν κλεισμένα μήνες στα κατώγια... Γι' αυτό, έκαναν μεγάλες προμήθειες. Γιόμιζαν οι καλύβες με άχυρα, χόρτα, και κλαριά... Δεν είχε η Δοβρά ντούσκα, φτελιάδες κλπ., ενώ η Μπούλτση είχε την αφθονία... Για ένα φόρτωμα κλαριά, έπαιρναν το δρόμο με το χάραμα οι Δοβριανίτισσες, για τα μπουλτσιώτικα ρουμάνια...

Σκληραγωγημένες κι ευκίνητες, συνήθως τα κατάφερναν... Μα κάποιες φορές, έφευγαν κυνηγημένες με τριχιές κομένες, και χωρίς το βατοκόπι. Αιτία οι ντραγάτες και το κυνηγητό.Η Μπούλτση είχε μπαλ κόνι στην Ανατολή. Η Δοβρά στη δύση. Τούτα τα δίδυμα χωριά τα χώριζε η Σεπετούρα, πανέμορφο βουνό. Στη Μπούλτση, άμετρο πλούτο..., χάριζε η Ανατολή. Στη Δοβρά..., ξεροτοπιά η Δύση... Η μπόρα του πολέμου ξόδερμα άγγιξε την Ελάτη. Το δροσερό της κλίμα, τα τρεχούμενα νερά, η ευφορία της γης, η καλή συγκοινωνία, την έχουν κάνει αξιόλογο θέρετρο. Οι κάτοικοί της, σε κάποιο μεγάλο ποσοστό, ήταν κ α θ ο λ ι κ ο ί.

Καθίσαμε σε μια βρύση. Αχ!!, αναστενάξαμε: Νάχαμαν και μείς μια τέτοια βρυσούλα..., στην ξεραμένη γη της Κορινθίας!! Σιμώσαμε άντρες και γυναίκες, και κουβεντιάσαμε. Καλούδια ήταν και δώρα αναμνηστικά, τα όσα μας είπαν:

— «Αυτόν το δρόμο, τον κακόδρομο τότε, και ιδίως το Ροντοβάνι, τ' ανέβαινε ο καθηγητής μας, ο Γιάννης Φερούκας, με μια γέρικη μοτοσυκλέτα. Πήγαινε κι ερχόταν στα Γιάννενα και πήγαινε και στην Κόνιτσα, πούχει διοριστεί γυμνασιάρχης. Ήταν φοβερός κυνηγός. Με τους Δοβριανίτες, πήγαιναν παρέα σε καρτέρια, κι έρχονταν φορτωμένος. Και δασκάλους έβγαλε το χωριό μας, κι επιστήμονες, κι εμπόρους, με τα καλύτερα καταστήματα στα Γιάννενα: Τον Πορφύρη, τον Πελένη, τον Γκόβελα, τον Τσονίδη και Φερούκα... Και το συναξάρι των αλλοτινών χρόνων, δεν είχε τελειωμό. Ενθουσιάζεσαι να βλέπεις ανθρώπους να μιλάν με τόση περηφάνεια για τους χωριανούς και τον τόπο τους. Θυμήθηκα κάτι και το γράφω : Κάποιοι, αυτούς τους Μπουλτσιώτες μεγαλέμπορους, τους έλεγαν πειραχτικά: «οι Εβραίοι του Ζαγοριού»! Πιστεύω, όχι από ζήλεια, ούτε από τσιγγουνιά, μα για το εμπορικό τους δαιμόνιο. Ένα τρίτο καφεδάκι κι εδώ, είναι τόσο απολαυστικό, κι έχει ευεργετικές παρενέργειες.

Γιάννινα 1933-1939. "Μπὸν Μαρσὲ,, Τσονίδης καὶ Φερούκας

Με τη γέρικη ιστορική μοτοσυκλέτα του φιλόλογου Γιάννη Φερούκα, του πατριδολάτρη, κατηφορίζω στο Ραντοβάνι και βρίσκομαι στα Γιάννενα του 1933—39, στο μεγαλοκατάστημα «Τσονίδης και Φερούκας», στο «Μπον μαρσέ», στην οδό Ανεξαρτησίας... Οι Εβραίοι

των Γιαννίνων, είχαν πολλά αξιόλογα καταστήματα. Εκείνη η βιτρίνα των αδελφών Ναχμία, τι μεταξωτά, τι πλούτο είχε μέσα εκείνο το εμπορικό... Και τι πολιτική είχαν οι Εβραίοι, για να προσελκύουν τον πελάτη... Ποιός δε θυμάται από τους παλιούς Γιαννιώτες εκείνο: και δυό ρούπια παραπάνω για τη ζωή». Και το ψαλίδι, έκοβε λίγο παραπέρα από τον πήχυ. Κόλπο ήταν, γιατί το τέντωνε το ύφασμα. Ο Εβραίος ποτέ δε χάριζε. Το «Μπον μαρσέ» το «Τσονίδης Φερούκας» ήταν κάτι άλλο. Εδώ ψώνιζαν συνήθως οι Γιαννιώτες, που είχαν κάπως ανεβασμένο το κοινωνικό και οικονομικό τους επίπεδο, και οι ομόθρησκοί τους καθολικοί. Με τις οικογένειες Τσονίδη και Φερούκα, είχαμε οικογενειακή φιλία. Η θειά μου η Ρούσιω Σαλβαρά Τζέλιου, μοδίστρα — είχε προσληφτεί σε μόνιμη βάση, για τις όποιες ανάγκες τους. Το σπίτι, του Τσονίδη, ήταν διόροφο αρχοντικό, με μεγάλα ψηλοτάβανα δωμάτια, με μπασλίκια στρωμένα με φλοκάτες και τζάκι που άναβε τρανή φωτιά... Είχε αυλή πολύ μεγάλη, με δέντρα και πλήθος λουλούδια. Η κυρά Αθηνά, ροδομάγουλη, ανοιχτόκαρδη και καλοδεχτική, άνοιγε την πόρτα, σε όποιον χτυπούσε το μάνταλο, για κάποια βοήθεια. Είχε τέσσερα παιδιά, τη Μάρθα, την Αντιγόνη, τον Αλέκο, την Ισμήνη. Την Αντιγόνη την είχα δασκάλα, στο Ελισσαβέτειο, και τη θυμάμαι πολύ ζωηρά και με πολύ αγάπη. Το σπίτι του Φερούκα, ήταν γωνιακό, διόροφο, στην πλατεία Βενιζέλου. Η κυρία Μέλπω, είχε μια άλλη αρχοντιά, καθώς σήκωνε τα ξανθά και σγουρά μαλλιά της σε ψηλό κώτσο, με χτένα χρυσοκεντημένη. Παιδιά της, ο Κώστας και η Θάλεια. Οι δυό αυτές οικογένειες των καθολικών, λειτουργούσαν πολύ διαφορετικά από μας. Μέσα στα σπίτια τους, επικρατούσε τάξη, ηρεμία, καλοσύνη, ευγένεια. Δεν υπήρχαν αντιθέσεις, νευρικότητα, ψυχρότητα. Ούτε θρησκευτικό πάθος. Δεν έτρωγαν πολύ. Πολύ λίγο κρασί — μαύρο ή κόκκινο — έπιναν, οι μεγάλοι. Μιλούσαν όλοι τους τη γαλλική γλώσσα, και πάντα διάβαζαν βιβλία, ελληνικά και γαλλικά. Μικροί μεγάλοι, έπαιζαν αρμόνιο. Γυρίζοντας ένα μεσημέρι από το διδασκαλείο, πήγα στο σπίτι τους. Είχα και το μαντολίνο μου. Η δασκάλα μου, η Αντιγόνη, με παρακίνησε να τους παίξω κάτι. Κι εγώ..., τους έπαιξα: Της Ριρίκας το τραγούδι το ονομαστό...». Χειροκροτήματα και γέλια με την καρδιά τους. Τους ζήτησα όμως να το παίξουν κι αυτοί στο αρμόνιο. Άνοιξαν τα στόματα και γέλασαν πάλι με την καρδιά τους. Αυτό ήταν μόνο...

Το φτεροκόπημα ετούτο της μνήμης, ανακόπηκε, στην τελευταία ρουφηξιά του καφέ. Αφήνουμε γειά στους Μπουλτσιώτες. Του χρόνου που θα ξαναπεράσουμε — αν είμαστε παρόντες — θάχει τελειώσει κι ο Ξενώνας, που άρχισε το ειδυλλιακό τοπίο, και τι κελαϊδήματα πουλιών, φυλλορροΐσματα και κελαρίσματα των τρεχούμενων νερών!!

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΗΠΕΙΡΟΣ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΕΥΧΟΥΣ 166 ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

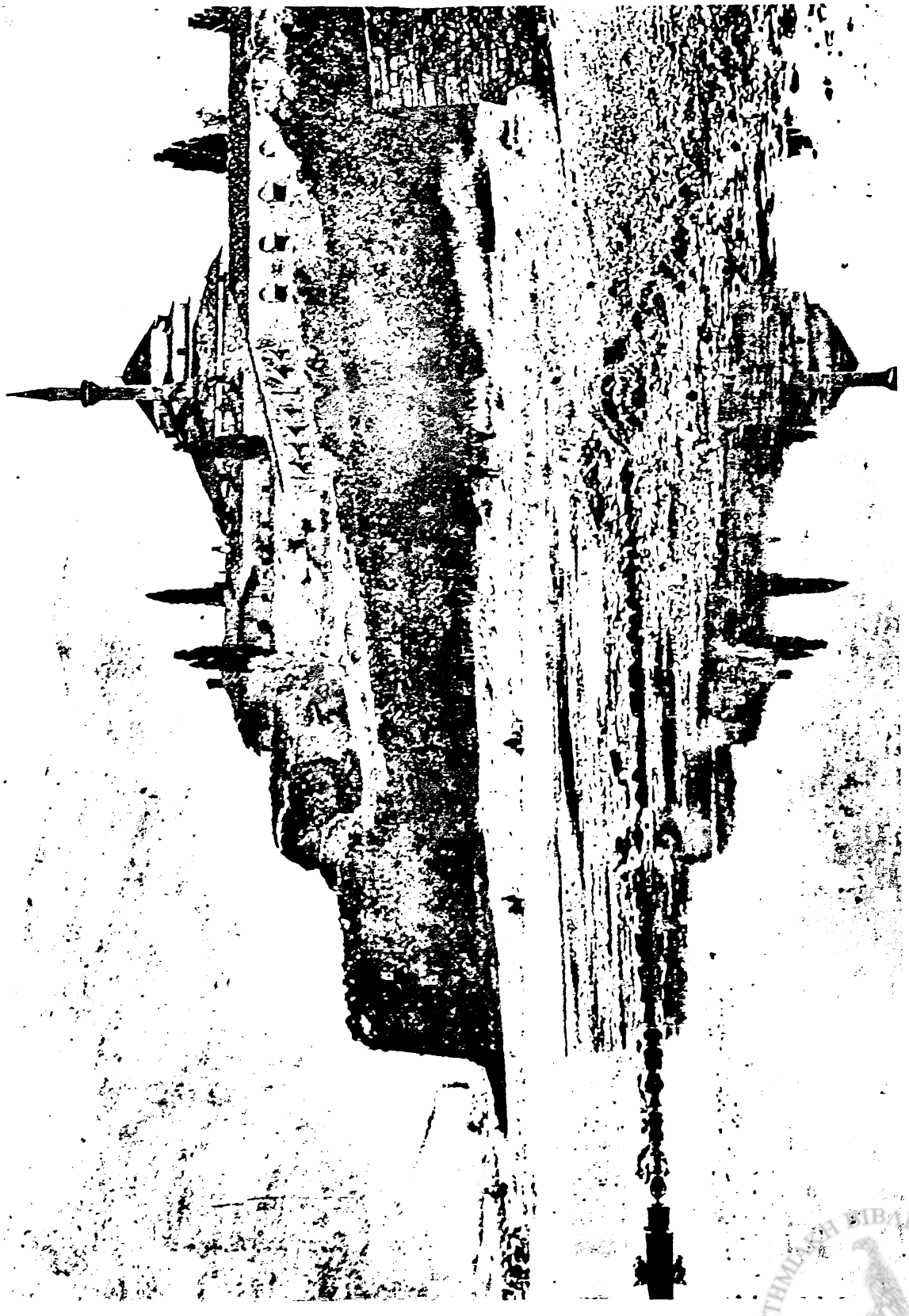

Μέρος τοῦ Κάστρου Ἰωαννίνων (Τζαμὶ Ἀσλὰν Πασιᾶ) τὸ 1913

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Τμῆμα χαράδρας τοῦ Βίκου στὸ Μονοδέντρι

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ἄποψη ἀπὸ τὴν Ἀρτσίστα τοῦ βουνοῦ τοῦ Παπίγκου (Γκαμήλα)

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Παιδαγωγικὸν Συνέδριον

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ζαγορίου—Μετσόβου 1934.
(Ἀρχεῖον Δημ. Γιαννῆ).

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Χορὸς στὸ Δελβινάκι τοῦ Πωγωνίου

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Χωρική τοῦ Δελβίνου

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

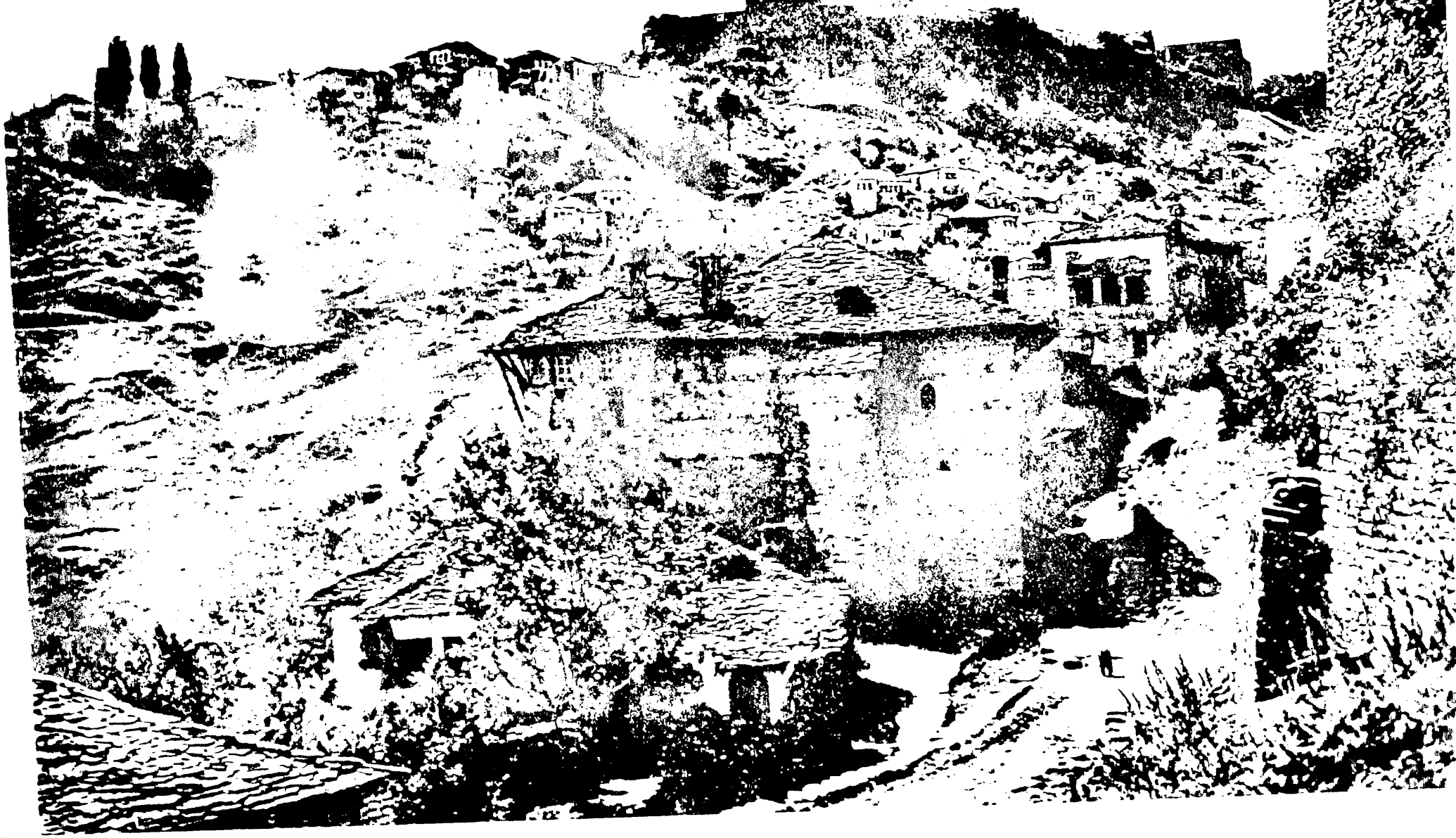

Ἄποψη Ἀργυροκάστρου

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Κουκούλι - Μνήμη Κώστα Λαζαρίδη. Τραγικότητες τῆς ζωῆς.

Σταματούμε στη στροφή του δρόμου, στο μπαλκόνι της Ελάτης κι αγναντεύαμε πέρα ως πέρα στ' ακροβούνια. Το Κουκούλι μπροστά μας και ο Ελαφότοπος, το Σιοποτσέλι, παραδίπλα. Κρύβω τη συγκίνησή μου, που αναδεύει τη σκέψη μου. Το Κουκούλι..., είναι το ιερό Τέμενος του Κώστα Λαζαρίδη.

Ψάχνω με το βελησνεκές της ψυχής μου, να σημαδέψω, να ξεχωρίσω αυτόν τον λατρευτικό χώρο. Ο ουρανός καταγάλανος κι ο ήλιος λάμπει. Κι εγώ..., θωρώ ένα ουράνιο τόξο, να περιστρέφεται πάνω του, και στο κέντρο η μορφή του Κ. Λαζαρίδη. Τι σκηνικά απίθανα πλάθει αυτή η αχαλίνωτη θεά, η ασύλληπτη, που κατοικεί μονάχα πού; η φαντασία!! Τον Κώστα Λαζαρίδη, τον γνώριζα σα Ζαγορίσιο δάσκαλο, μια τυπική γνωριμία. Με το σύζυγό μου, Σ. Καρβέλη, γνωρίζονταν από το γυμνάσιο και το Διδ) λείο. Την άνοιξη του 1946, υπηρετούσαμε στη Λιγοψά. Αναπληρωτής Επιθεωρητού στο Δελβινάκι ο Κ. Λαζαρίδης.

Μας επιθεώρησε και στο γεύμα μας..., κουβεντιάσαμε τόσα πολλά. Τον ξεπροβοδίσαμε ως τη Ράχη, και ξαφνιαστήκαμε..., όταν αντιληφτήκαμε, ότι μας ακολουθούσαν σχεδόν όλα τα παιδιά του σχολείου.

— Νά ξανάρθετε κύριε, να μας κάνετε και μάθημα...

Είχε περάσει από θρανίο σε θρανίο κι είχε χαϊδέψει τα κεφάλια τους, είχε μάθει τα ονόματά τους...

—Πω! πω! πόσους Κωστάδες έχετε!! Αν έρχονταν κι ένας μεγάλος Κώστας, σαν κι εμένα..., που θα τον βάζατε; Φωνές χαρούμενες και ποιό να τον πρωτοπάρει στο θρανίο του. Σε πανηγύρι είχε μετατραπεί η επιθεώρηση, καθώς σιγοτραγουδούσε και μαζί τους. Τα πενήντα ζευγάρια μάτια κι ένα το δικό μου, τον τριγυρίζαμε, σαν τη μέλισσα το νεκταρολούλουδο.

Γυρίζοντας στην έδρα μας κοινοποιεί απόσπαση για το Πρωτόπαπα, με το αιτιολογικό, ότι είμασταν τρείς δάσκαλοι, με λίγα παιδιά και δυο αίθουσες... Το ένα κοριτσάκι μας ήταν πέντε χρόνων και το αβάπτιστο εφτά μηνών. Δε βρέθηκε ένα γαϊδουράκι για τη μετακίνησή μας. Φορτωθήκαμε τα παιδιά στον αυχένα (γκότσι) και με τα ποδαράκια μας, φθάσαμε στο Πρωτόπαπα. Τι χορό τραβήξαμε εμείς οι δάσκαλοι εκείνα τα τρομερά κατοχικά και μετακατοχικά χρόνια!!!

(Συνεχίζεται)

Τὰ εἰκονιζόμενα στὸ ἐξώφυλλο «Λιθαρίτσια» ἀνοικοδόμηση Ε.Η.Μ. κάηκαν στὴν πολιορκία τῶν Ἰωαννίνων. 1820.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ὁ Ξενώνας στὸ Μονοδέντρι

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Κώστας Λαζαρίδης, ὁ μετὰ τὸν Ἰωάννη Λαμπρίδη πολυμερὴς ἱστορικὸς τοῦ Ζαγορίου.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

500 ΕΝΕΡΓΑ ΣΕΙΣΜΙΚΑ ΡΗΓΜΑΤΑ ΣΕ ΑΧΑΪΑ - ΗΛΕΙΑ!

ΠΑΤΡΑ, 4.
Του ανταποκριτή μας.

«ΠΕΝΤΑΚΟΣΙΑ ενεργά σεισμικά ρήγματα βρίσκονται στη βορειοδυτική Πελοπόννησο, τα οποία μπορούν να προκαλέσουν σεισμούς από έξι έως επτά Ρίχτερ!

»Η περιοχή διαθέτει υψηλή σεισμικότητα, ενώ διασταυρώνονται δύο συστήματα ρηγμάτων που είναι: η κορινθιακή τάφρος και του Ρίου - Αντιρρίου».

Τα παραπάνω τόνισε ο επίκουρος καθηγητής Θ. Δούτσος, στην ημερίδα, με θέμα: «Γέννηση, πρόγνωση και αντιμετώπιση των σεισμών» που πραγματοποιήθηκε στο Μέγαρο Λόγου και Τέχνης της Πάτρας και τη διοργάνωσε το Σεισμολογικό Εργαστήριο τοῦ Πανεπιστημίου.

Παράλληλα, ο επίκουρος καθηγητής Σεισμολογίας Ἄκης Τσελένης υποστήριξε την αναγκαιότητα της λειτουργίας μικροσεισμικού δικτύου στο Πανεπιστήμιο της Πάτρας, σημειώνοντας ότι:

«Ένα παρόμοιο εργαστήριο θα εξυπηρετήσει την εκπαίδευση των φοιτητών, τα ερευνητικά προγράμματα και την παρακολούθηση της σεισμικής συμπεριφοράς στην περιοχή».

Σήμερα ο εξοπλισμός του σεισμολογικού εργαστηρίου του Πανεπιστημίου της Πάτρας είναι υποτυπώδης και, σύμφωνα με πληροφορίες των «ΝΕΩΝ», τα μαθήματα γίνονται με δανεικό σεισμογράφο!

Πρόσφατα δόθηκε στον Οργανισμό Αντισεισμικού Σχεδιασμού ολοκληρωμένη πρόταση για την κατασκευή του πρώτου ελληνικού σεισμογράφου.

Ο ΟΑΣΠ απέρριψε την πρόταση χωρίς καμία δικαιολογία!

Το Πανεπιστήμιο της Πάτρας υπέβαλε νέα πρόταση, αυτή τη φορά στα Προγράμματα Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΣΠΑ), με την ελπίδα να εγκριθεί η σημαντική πρόταση.

Σήμερα η Ελλαδά προμηθεύεται δεκάδες σεισμογράφους από το εξωτερικό, ενώ αρκετά παρόμοια όργανα έχουν σχεδιαστεί από Τούρκους επιστήμονες που είχαν την απαραίτητη χρηματοδότηση από τις αρμόδιες υπηρεσίες της χώρας τους.

Π. ΘΕΟΔΩΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Συναντήσεις – Βρυώνηδες – Ἀντίο Παρθενώνα! Ἀπὸ τή «Διάπλασι τῶν Παίδων» στὴν «Ἠπειρωτικὴ Ἑταιρεία» – Ἐξομολογήσεις.

ΤΟΥ ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ

Μὲ βαθειὰ συγκίνηση γράφω τοῦτες τὶς ἐξομολογητικὲς γραμμές. Τὴν Φιλόλογο-Ἀρχαιολόγο Ἀντιγόνη Βρυώνη - Χατζηθεοδώρου ἔχομε χρόνια συνδρομήτρια τοῦ Περιοδικοῦ μας. Κοινά μας σημεῖα τὰ πνευματικά ἐνδιαφέροντα, ἀλλὰ καὶ τα φυσιολατρικά. Ἡ γνωριμία μας, θαρρώ, ἀπὸ το «Φυσιολάτρη», τὸ μικρὸ τὸ δέμας μὰ γενναῖο φυσιολατρικὸ βῆμα τριάντα τόσα χρόνια, τοῦ ψυχωμένου Προέδρου τοῦ ὁμωνύμου Σωματείου μακαρίτου Γορτύνιου Χρήστου Γιαννουλοπούλου.

Ἡ Ἀντιγόνη Βρυώνη - Χατζηθεοδώρου ἀγαπάει τὴν Ἤπειρο. Αὐτὴ τὴν ξέχειλη ἀγάπη θὰ τὴν ἰδοῦν οἱ ἀναγνῶστες στὸ ἄρθρο της γιὰ τὰ Θεοδώριανα, γραμμένο μὲ δυνατὴ πένα (ποῦ τη θυμήθηκα, κοντεύουμε νὰ τὴν ξεχάσουμε μὲ τὰ BIC καὶ τὰ στυλό!!!).

Τὴν Ἀντιγόνη Βρυώνη τὴν τραβάει τὸ αἷμα της πρὸς τὴν Ἤπειρο. Ἀπὸ κεῖθε τὸ πολύκλαδο δέντρο Βρυώνη ποὺ κομμένο ἀπὸ τὴ ρίζα του ἔχει πέσει σ' ὅλο τὸν ἑλληνικὸ χῶρο. Φύτρα τῆς Μουζακιᾶς - Βεράτι. Ἄλλοι κλάδοι ἐξισλαμίστηκαν (ὁ πολὺς Ὁμὲρ Βρυώνης — Ὅμηρος Βρυώνης) κι ἄλλοι κρατώντας τὴν προγονικὴ θρησκεία παρασύρθηκαν ἀπὸ τὸ ρεῦμα τοῦ νότου — κάθοδος νεωτέρων Δωριέων — πρὸς τὴν προσφυγομάνα Ἑπτάνησο (Κεφαλονιὰ) κι ἀλλοῦ. Ἔχομε καὶ χωριὸ Βρυώνι στὴν περιφέρεια τῶν Ἁγίων Σαράντα.

Ἡ ἔκπληξή μου ὅμως κατὰ τὶς τωρινές μου συναντήσεις ἦταν ἡ κοινὴ ἀναδρομὴ στὸ παρελθόν. «Ἐμνήσθημεν ἀρχαίων ἡμερῶν» φθάνοντας στὸ βάθος τοῦ Χρόνου, στὴ «Διάπλαση τῶν Παίδων» τοῦ μακαρίτη Γρηγορίου Ξενοπούλου. Ἐκεῖ ἀχνὰ - ἀχνὰ θυμηθήκαμε καὶ τὰ φιλολογικά μας ψευδώνυμα. (1930—1931) «Φίλημα Σκιᾶς» ἐκεί-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

νη — «Βέργος Γαλήνης» ἡ ἀφεντιά μου καὶ τὰ ἄλλα κοριτσιών καὶ ἀγοριῶν στὴ στήλη ἀ λ λ η λ ο - γ ρ α φ ί α ς τῆς «Διαπλάσεως» ἀκόμη τότε.

Καὶ θὰ τῆς θυμίσω ἐδῶ τὸν τρόμο, ποὺ ἔνιωσα δεκαπεντάχρονο ἀγόρι, διαβάζοντας τὴν ἐπικεφαλίδα μιᾶς ἀπὸ τὶς ἐπιστολὲς τοῦ Ξενόπουλου, ποὺ τὶς ὑπόγραφε πάντα μὲ τὸ «Σᾶς ἀσπάζομαι. Φαίδων». Ἡ ἐπικεφαλίδα ἐκείνη ἔλεγε: Ἀ ν τ ί ο Π α ρ θ ε ν ώ ν α!

Σκέφθηκα ἀμέσως. Μὰ τί ἔγινε; Ἔπεσε μήπως ὁ Παρθενώνας;

Εὐτυχῶς γιὰ τὸ περίλαμπρο μνημεῖο δὲν εἶχε συμβεῖ κάτι τέτοιο. Μένει δυόμισυ χιλιάδες χρόνια, τραυματισμένος ἀπὸ τὶς βόμβες τοῦ Μοροζίνη, ἀλλὰ ὄρθιος κι ἀγέρωχος.

Τί εἶχε συμβεῖ; Ὅσοι γαλουχήθηκαν ἀπὸ τοὺς μαστοὺς τῆς «Διαπλάσεως» καὶ ἔμεναν στὴν Ἀθήνα ἢ ἦρθαν στὴν Ἀθήνα, θὰ θυμοῦνται τὸ τριώροφο οἴκημα τῆς ὁδοῦ Εὐριπίδου 42, δεξιὰ ὅπως τὴν κατεβαίνουμε, ὅπου τὰ Γραφεῖα τοῦ Περιοδικοῦ. Οἱ παλαιοὶ τόμοι τῆς «Διαπλάσεως» ἔπιαναν ἀπὸ τὸ πρῶτο σκαλὶ τῆς ξύλινης σκάλας τοῦ ἰσογείου κι ἔφταναν ὡς τὸν τρίτο ὄροφο, ὅπου ὁ γηραιὸς Παπαδόπουλος καὶ ὁ ἀγαπημένος μας Φαίδων συγκατοικοῦσαν.

Ἀπὸ τὰ παράθυρα τῆς ἀνατολικῆς πρόσοψης τοῦ κτηρίου φαινόταν σ' ὅλη τὴ μεγαλοπρέπεια πρωὶ - ἀπόγεμα ἡ Ἀκρόπολη μὲ τὸν Παρθενώνα.

Ἡ Ἀθήνα ἔχανε τὴ νεότητά της κι ἔμπαινε στὴν πολεοδομική της... ἐμμηνοληξία (κλιμακτήριος). Ἄρχιζε ἡ τερατογένεση. Τὰ Ἐξάρχεια, ποὺ ὀφείλουν τ' ὄνομά τους στὸν Ἠπειρώτη ἐπαγγελματία Ἔξαρχο, ἡ γοητευτικὴ Νεάπολη, ἀνάμεσα Λυκαβητοῦ καὶ Λόφου Στρέφη, μὲ τὰ παραδοσιακὰ σπίτια ἔχαναν τὴν αἴγλη τους γιὰ νὰ καταντήσουν στὴ σημερινὴ δυσωνυμία. Ἐξατμίστηκε μὲ τὸ θάνατο τοῦ Τζανέτου καὶ τῆς Μαντινειοῦ τὸ ἐπιθεωρησιακὸ πνεῦμα τῶν «Παναθηναίων» (Αραχόβης - Θεμιστοκλέους). Ἀνέτελλαν τὰ «Καλουτάκια» (1934).

Γινόταν ἡ μπλὲ πολυκατοικία τῶν Ἐξαρχείων, Ἀραχόβης - Θεμιστοκλέους καὶ τὸ Ρὲξ (REX) στὴν Πανεπιστημίου. Ἀπὸ τὴ δεκαετία τοῦ '30 ἐμπαίναμε στὴν πολυτάραχη δεκαετία τοῦ '40.

Ἀπέναντι, λοιπόν, τοῦ κτηρίου τῆς «Διαπλάσεως» ἕνα ἄλλο τριόροφο ἐξαφάνισε ἀπὸ τὰ μάτια τῶν οἰκητόρων τῆς Εὐριπίδου 42 τὸν Παρθενώνα. Ἔτσι ὁ τίτλος ἐκεῖνος τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Ξενόπουλου ἦταν ἕνας μελαγχολικὸς ἀποχαιρετισμὸς πρὸς τὸ θεῖο μνημεῖο καὶ τὴν παλιὰ Ἀθήνα, ποὺ ἔφευγε.

Τὰ χρόνια περνοῦν. Ὁ Παπαδόπουλος ἔχει πεθάνει. Κι ὁ Γρηγ. Ξενόπουλος θὰ μείνει σ' αὐτὸ τὸ οἴκημα ὡς τὸ Δεκέμβρη τοῦ 1944, τὸ μήνα τοῦ κινήματος ἀπ' ὅπου ἔφυγε καταδιωγμένος πρόσφυγας. Θὰ μᾶς τὰ εἰπεῖ ὁ ἴδιος πάλι σὲ μιὰ ἐπιστολὴ τῆς «Διαπλάσεως» μὲ ἡμερομηνία 5 Μαΐου 1945.

«Κατοικοῦσα σαράντα ὁλόκερα χρόνια στὸ ἐπάνω πάτωμα τοῦ ἱστορικοῦ ἐκείνου σπιτιοῦ τῆς ὁδοῦ Εὐριπίδου 42 ὅπου στὸ κάτω, ἦταν καὶ τὰ πολυσύχνοτα γραφεῖα τῆς «Διαπλάσεως». Λίγες μέρες μετὰ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

τὴν ἔκρηξη τοῦ κινήματος, τὸ σπίτι αὐτὸ ποὺ βρέθηκε «ἐν μέσω δύο πυρῶν» ἄρχισε νὰ γίνεται ἀκατοίκητο. Τὸ τράνταζαν καὶ τοῦ ἔσπαζαν τὰ τζάμια οἱ ἀνατινάξεις ἄλλων σπιτιῶν τῆς γειτονιᾶς, καὶ οἱ ὅλμοι, ποὺ τυχαῖα ἢ σκόπιμα τὸ χτυποῦσαν, τοῦ ἄνοιγαν μεγάλες τρύπες στὴν πρόσοψη. Ἀπὸ στιγμὴ σὲ στιγμὴ κινδύνευε νὰ πάρει φωτιά...».

«...Φύγαμε πρὸς τὸ βράδυ τῆς μέρας ἐκείνης, μ' ὅ,τι σχεδὸν φορούσαμε... Κι ἀφοῦ διανυκτέρευσαν στὸν Ἄη - Δημήτρη τῆς ἀγορᾶς «...καὶ τὸ πρωῒ ξεκινήσαμε πάλι γιὰ τὸ σπίτι τῆς ξαδέλφης τοῦ Μαρίνου Σιγούρου καὶ στενῆς μας φίλης, τῆς Ἀσπασίας Σωμάκη, ποὺ ἔμενε ὁδὸς Σουλίου ἀριθ. 2». (Νέα Ἑστία, τεῦχος 587. Χριστούγεννα 1951. Ἀφιέρωμα στὸ Γρηγόριο Ξενόπουλο).

Ἀφοῦ γλίτωσε ὁ Ξενόπουλος διασχίζοντας τοὺς κεντρικοὺς δρόμους τῆς Ἀθήνας ἀπὸ τὴν Εὐριπίδου στὴ Σόλωνος καὶ Σουλίου κάτω ἀπὸ τὶς σφαῖρες τοῦ ἐμφυλίου, ἔζησε ἄλλα ἑφτὰ χρόνια καὶ πέθανε στὶς 14 Ἰανουαρίου 1951.

Καὶ θὰ γράψει ἡ Ρούλα Παπαδημητρίου στὸ ἴδιο ἀφιερωματικὸ τεῦχος σελ. 161 τῆς Ν. Ἑστίας:

«Ἀπὸ τὸ μεγάλο σχολειό του, τὸ «Σχολειὸ τῆς Διαπλάσεως τῶν Παίδων» σμιλεμένοι ἀπὸ τὴ διδασκαλία του, βγῆκαν οἱ πιὸ καλλιεργημένοι Ἕλληνες καὶ οἱ πιὸ ἐκλεκτοὶ λογοτέχνες καὶ διανοούμενοι».

ΧΡΟΝΙΚΟ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ἀπὸ σελίδα 352)

μας ευχαριστήσει, γιατί γλιτώσαμε τα παιδιά τους. Το χαϊδέψαμε με τον αδερφό μου και ανέβηκε στη φωλιά του χαρούμενο, κελαϊδώντας, όπου ήτανε και η κοτσυφίνα με τα μικρά τους. Μεγάλη η μητρική και πατρική αγάπη».

Και πρόσθεσαν τα δυο αδέρφια: «Το γεγονός αυτό δάσκαλε, δε θα το ξεχάσουμε ποτὲ στη ζωή μας και θα το διαλαλήσουμε παντού».

«Αν μιλούσανε τα ζώα πόσο θα μας ντρόπιαζαν»! Ξένο ρητό.

Την άλλη μέρα (Δευτέρα), όλα αυτά τα διηγήθηκα στους μαθητές μου και τους είπα να γράψουν τις εντυπώσεις και τα συμπεράσματά τους, απ' αυτό το διδακτικό γεγονός!

Δυστυχώς όμως, το τέλος του μακαρίτη Γιώργου, ήταν οικτρό, γιατί τον σκότωσαν οι Γερμανοί το 1943 στις εκκαθαριστικές επιχειρήσεις τους, κοντά στο χωριό τους, στο βουνό. Μουργκάνα, πάνω στα Ελληνοαλβανικά σύνορα, όπου ήταν κρυμένος. Ο δε Σωτήρης πέθανε στο χωριό τους το 1950. Αιωνία τους η μνήμη!

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ο ΝΙΚΟΛΑ ΤΖΙΓΚΟΣ ΣΤΑ ΓΙΑΝΝΙΝΑ

ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΟΥΝΔΟΥΡΟΥ

ΣΗΜ. Α. Χ. Μ.: Ὁ «Νικόλα Τζίγκος» τοῦ Γιώργου Κούνδουρου εἶναι φτυστὸς μὲ τὸν «Κουτσογιάννη στὰ Γιάννινα» τὸ περίφημο διήγημα τοῦ Χρ. Χρηστοβασίλη. Δίνει ἀδρὲς πινελιὲς τῆς Ἠπειρωτικῆς ζωῆς τῆς πρωτεύουσας στὰ τέλη καὶ τὸ πρῶτο τέταρτο τοῦ περασμένου αἰώνα. Ἐπίδραση τοῦ Κούνδουρου ἀπὸ τὸ Χρ. Χρηστοβασίλη; Μᾶλλον τὸ ἀποκλείω. Ἡ ἐργώδης ἐμπορικὴ σταδιοδρομία τοῦ Κούνδουρου ἀπέκλειε τέτοια «διαβάσματα». Ἐδῶ ἔγκειται ἡ ἀξία τῶν κειμένων τοῦ Κούνδουρου. Εἶναι παντελῶς ἀνεπηρέαστα.

***

Ἦτανε μεγάλη δουλειὰ νὰ πάει κανένας στὰ Γιάννενα ἐκεῖνα τὰ χρόνια τῆς Τουρκιᾶς. Πρῶτα ἀπ' ὅλα χρειάζονταν νάχει δυὸ κεφάλια ἀπὸ τὸν κίνδυνο τῶν ληστῶν. Ἔπειτα γιὰ νὰ πάει ἀπὸ τὴν Πόβλα στὰ Γιάννενα χρειάζονταν δυὸ μέρες ποδαρόδρομο. Λίγοι ἤτανε αὐτοὶ ποὺ εἶχανε ἄλογα καὶ μουλάρια. Μόνο αὐτὸς ποῦχε πολλὰ γρόσια ἔπαιρνε ἀγωγιάτη. Κι' αὐτὸς δύσκολα ἀποφάσιζε, καὶ τὸ πουγκί του δὲν τὸ ἔλυνε εὔκολα.

Ὁ Νικόλα Τζίγκος γεννήθηκε στὴν Πόβλα ἐκεῖ γύρω στὰ 1830, κι' ἀπέθανε στὴν Πόβλα ἐκεῖ γύρω στὰ 1920. Ἦτανε παιδὶ ἀμούστακο τὸν καιρὸ ποὺ παντρεύτηκε. Ἀπόχτησε ἕξι παιδιὰ καὶ τρεῖς κοπέλες. Καὶ ξεχωρίζω τὶς κοπέλες γιατὶ ἐκεῖνο τὸν καιρὸ τ' ἀρσενικὰ παιδιὰ ὑπολογίζονταν, καὶ τὰ θηλυκὰ δὲν λογαριάζονταν πολύ. Ὅταν γεννιότανε καπέλα στὸ σπιτικό ὅλοι κρέμαγαν τὰ τσιαγούλια κάτω. Λὲς καὶ εἶχανε λείψανο μπροστά τους. Τὰ παιδιὰ τάλεγαν βλαστάρια καὶ καρδοῦλες, καὶ τὶς κοπέλες τὶς ἔλεγαν πανοῦκλες, λαιμοπαρμένες καὶ ξενογωνιές.

Ὁ Νικόλα Τζίγκος πρῶτα καλοπάντρεψε τὶς κοπέλες, καὶ κατόπι πάντρεψε τὰ παιδιά, κι' αὐτὰ μὲ τὴν ἀράδα τους ἔκαμαν κι' ἄλλα παιδιὰ κι' ἄλλες κοπέλες.

Πατριαρχικὴ οἰκογένεια ἡ οἰκογένεια τοῦ Νικόλα Τζίγκου. Ὅλα τὰ παιδιά του σὲ ὅλη τὴ ζωή τους ἔζησαν καὶ ἀπέθαναν στὴν Πόβλα. Μονάχα ἕνα ἀπ' αὐτὰ ὁ Μάρκο Νικόλας ξενιτεύτηκε στὸ Καρπενήσι γιὰ ὀλίγα χρόνια καὶ δούλεψε τὴν καλαντζίδικη τέχνη. Ὁ Μάρκος, Θεός σχωρέσ' τὴν ψυχούλα του, ἤτανε γαμπρὸς τῶν Κουντουραίων. Εἶχε παντρευτεῖ τὴ θειάκω τὴν Τάσιω τὴν ἀδερφὴ τοῦ πατέρα μου. Θεός σχωρέσ' τὴν ψυχούλα της τὴν ἅγια. Ἕνα ἀπὸ τὰ ἕξι παιδιά του, τοῦ Νικόλα Τζίγκου, το στερνοπούλι του, ὁ Σταῦρος ἔμαθε γράμματα. Τ' ἄλλα τὰ παιδιά του ὁ Τσίτο Νικόλας, ὁ Στόλης, ὁ Παναγιώτης

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

καὶ ὁ Θανάσης Νικόλας, ὅπως ἀνάφερα, ἔζησαν στὴν Πόβλα καὶ ἀκολούθησαν τὶς δουλειὲς τοῦ πατέρα τους, τὴν κτηνοτροφία καὶ τὴ γεωργία καὶ πολὺ πρόκοψαν. Ὅμως αὐτὴ εἶναι μιὰ ἄλλη μεγάλη ἱστορία.

***

Τοῦ Νικόλα Τζίγκου τοῦ εἶπε ὁ Παπαφῶτος τῆς Πόβλας, ποὺ τότες ἤτανε ὁ δάσκαλος τοῦ Σκολειοῦ γιὰ τὸ παιδί του τὸν Σταῦρο, τὸ στερνοπούλι του:

—Ἄκου μπάσιο Νικόλα, ὁ Σταῦρος εἶναι φωστήρας στὰ γράμματα τῆς Ἐκκλησιᾶς, εἶναι κρῖμα νὰ πάει χαμένο τέτοιο παιδί. Κάμε τὶ θὰ κάμεις καὶ στεῖλ' το στὰ Γιάννενα νὰ μάθει γράμματα. Αὐτὸ τό ξεφτέρι σου μπορεῖ νὰ γίνει ἕνας δάσκαλος, ἕνας παπᾶς, κι' ἕνας μεγάλος Δεσπότης ἀκόμα. Ἄκουσες Νικόλα τί σοῦ εἶπα; Ἀκούγω πές!

Καὶ ὁ Νικόλας Τζίγκος ἄκουσε αὐτὰ ποὺ τοῦ εἶπε ὁ Παπαφῶτος ὁ Κονόμος καὶ τὸν ἔπιασε ἡ συλλογιὰ καὶ πήγαινε πέρα - δῶθε στὸ μαντρί του κι' ἔκραινε μοναχός του.

«Ἀκοῦς ἐκεῖ; Καὶ μεγάλος Δεσπότης ἀκόμα ὁ Τσιάβος μου!

Ὁ Νικόλα Τζίγκος ἔκανε πὼς ἔκανε κα ἰβρῆκε «κολάϊ» κι' ἔστειλε τὸν Τσιάβο του στὰ Γιάννενα να μάθει γράμματα.

— Ἄϊντε ὥρα καλή. Καὶ τήραξε νὰ σοῦ πῶ: Δεσπότη σὲ θέλω!

Καὶ τοῦ ἀποκρίθηκε το στερνοπούλι του ὁ Τσιάβος:

— Πατέρα μου καλὸς ὁ λόγος σου. Δάσκαλος καὶ παπᾶς μπορεῖ νὰ γένω. Δεσπότης δύσκολα νὰ γένω.

— Γιατί μωρὲ παιδάκι μου εἶναι δύσκολο; Μήνα ὁ Ναθαναήλης ἤτανε πιὸ ἄξιος ἀπὸ τ' ἐσένα, ποὺ σήμερα εἶναι μεγάλος Δεσπότης τῆς Προύσσας»; Καὶ συνέχισε ὁ πατέρας του:

— Δυὸ χιλιάδες αἰγοπρόβατα ἔχουμε! Ἄσε τὰ γελάδια! Ὅλα θὰ τὰ ξεκάνω νὰ πάρω γρόσια καὶ φλωριὰ γιὰ νὰ γένεις Δεσπότης στὰ Γιάννενα.

Αὐτὰ τοῦ ἔλεγε ὁ πατέρας του τοῦ Τσιάβου του, καὶ τσοὺφ - τσοὺφ τὸν φίλαγε στὰ μάτια του καὶ στὰ μοῦτρα του καὶ τὰ ἔκαμε μούσκεμα ἀπὸ τὰ δάκρυά του.

Ὁ Σταῦρο Νικόλαος στὰ Γιάννενα, ποὺ πῆγε ρώτησε καὶ βρῆκε ἕνα δάσκαλο στὴ Ζωσιμαία Σχολὴ καὶ τοῦ ἔδωκε ἕνα γράμμα ἀπὸ τὸν Παπαφῶτο τῆς Πόβλας ποὺ ἤτανε καὶ δάσκαλος τοῦ Σκολειοῦ.

Τὴν ὥρα, ποὺ τὸν ἀποχαιρετοῦσε τὸν Τσιάβο ὁ Παπαφῶτος τοῦ εἶπε:

—Πάρτο, εὐκημένο μου, καὶ νὰ τοῦ τὸ δώκεις στὰ χέρια του. Θὰ πιάκει τόπο! Κι' ἂς μὴν τὸν ξέρω τὸν βλογημένο!

Ὅταν ὁ Τσιάβος ἔδωκε τὸ γράμμα στὸν δάσκαλο τῆς Ζωσιμαίας, τὸν εἶδε νὰ τὸ διαβάζει μὲ ἐνδιαφέρον καὶ στὸ τέλος τοῦ κίνησαν τὰ δάκρυα.

***

Τὴν ἄλλη μέρα ὁ Τσιάβος, ὁ Σταῦρο Νικόλας μὲ τ' ὄνομα, μπῆκε στὴ Ζωσιμαία δίχως πολλὲς «διαδικασίες». Ὅταν τέλειωσε τὴν Ζωσιμαία μπῆκε στὴν Ἱερατικὴ Σχολὴ Ἰωαννίνων μὲ τὸ σκοπὸ νὰ βγεῖ παπᾶς. Ὄχι μόνο νὰ κάμει τὸ χατήρι τοῦ πατέρα του, ἀλλὰ καὶ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

τὸ δικό του. Πολὺ τὸ ἤθελε, καὶ ὁ σεβντάς του ἤτανε μεγάλος.

Ὁ Σταῦρο Νικόλας τόχε τάμα. Χριστούγεννα καὶ Λαμπρὴ στὴν Πόβλα! Μιὰ Λαμπρὴ ἔγινε πὼς ἔγινε καὶ δίχως νὰ τὸ καταλάβει καλὰ - κολὰ ὁ πατέρας του παντρεύτηκε. Ὁ Σταῦρο Νικόλας ἤθελε νὰ κάμει παιδιὰ καὶ κοπέλες καὶ νὰ γίνει καὶ ὁ παπᾶς τοῦ χωριοῦ. Ὅμως αὐτὰ εἶναι πολλὰ καὶ δὲν χωρᾶνε σὲ τοῦτο τὸ χαρτί.

***

Μιὰ Λαμπρή, δὲν ξέρω γιὰ ποιό λόγο, ὁ Σταῦρος δὲν μπόρεσε νἄρθει στὴν Πόβλα. Καὶ εἶχε πολὺ καιρὸ ποὺ δὲν εἶχε λάβει κανένα γράμμα ὁ πατέρας του. Ὅπως ἤτανε φυσικὸ ἀνησύχησαν οἱ γονέοι του, κι' ἀπὸ τὴ στεναχώρια τους δὲν ἔκλειαν μάτι. Μιὰ καὶ δυὸ σηκώθηκε ἡ μπάμπω του καὶ εἶπε στὸν γέροντά της:

—Νικόλα, σιήκου νὰ πᾶς στὰ Γιάννενα νὰ ἰδῆς τί κάνει τὸ παιδί. Φίδια ποὺ μ' ἔφαγαν τὴ μαύρη. Μ' ἔφαγαν τὰ ὀνείρατα.

— Καλά, τῆς εἶπε κι' αὐτὸς ποὺ ἤτανε φιδοκουλουριασμένος. Γιόμισέ μου τὸ σακκούλι μὲ καλούδια για το παιδί, καὶ γιὰ τὴν ἀφεντιά μου καμιὰ ζεματόπητα, μιὰ πλάκα τυρί, αὐγὰ κόκκινα γιὰ τὸ παιδί, κι' ὅ,τι ἄλλο φαγώσιμο γιὰ νὰ μὴ ψοφήσω ἀπὸ τὴν πεῖνα.

Τὴν ἄλλη μέρα, Δευτέρα τοῦ Θωμᾶ, χαραῖς - χαραῖς σκώθηκε ὁ Νικόλα Τζίγκος κι' ἔβαλε τὴν γιορτάσιμη φουστανέλλα του, τὰ καινούργια κόκκινα τσαρούχια του, ἔριξε στὴν πλάτη του τὸ σακκούλι του γιομάτο μὲ τὰ καλούδια καὶ τὰ φαγώσιμα, ἄρπαξε τὴν ἀγκλίτσα του, ποὺ ἤτανε ἀπὸ κρανιά, καὶ δρόμο γιὰ τὰ Γιάννενα.

Πενήντα ὧρες χρειάστηκαν νὰ πάει στὰ Γιάννενα. Ρωτώντας - ρωτώντας ἔφτακε στὸ «Γιαλὶ καφενὲ» ποὺ τὸ εἶχε ἀκούσει ἀπὸ τὸν Τσιάβο του ὅτι ἐκεῖ σύχναζε τὸ παιδί του. Μπῆκε μέσα ὁ Νικόλα Τζίγκος κι' ἔκατσε σὲ μιὰ μεριὰ στὴν ἄκρη κι' ὅπως ἤτανε ἀποσταμένος ἀπὸ τὸν ἀτέλειωτο δρόμο τὸν πόναγαν τὰ ποδάρια καὶ γούριαζε ἀπὸ τοὺς πόνους.

Σὲ λίγο τσιοὺπ στάθηκε μπροστά του ἕνα παιδάκι τοῦ καφετζῆ καὶ τὸν τήραγε γιὰ νὰ τοῦ πεῖ τί θέλει νὰ πάρει : καφέ, γλυκό, τσίπουρο κλπ.

Κι' ὁ Νικόλα Τζίγκος ποὺ δὲν ἤξερε τὴν ὑποχρέωση ποὺ εἶχε, εἶπε στὸ παιδί:

—Ἄει φεῦγα ἀπὸ μπροστά μου. Τί μοῦ ἔπιακες τὸν ἀγέρα — κι' ἄρπαξε τὴν ἀγκλίτσα του.

Τὸ παιδὶ τοῦ καφετζῆ σκιάχτηκε καὶ πῆγε στ' ἀφεντικό του φοβισμένο.

— Τί σκιάζεσαι, μὸ χαμένε. Σῦρε καὶ πέστου νὰ πάρει καφὲ καὶ πιοτό.

Πιὸ θαρετὰ τώρα πῆγε πάλε τὸ παιδὶ νὰ πάρει παραγγελία. Τοῦ λέει τὸ παιδί, ἀπὸ ξώμακρα:

— Τί θὰ πάρεις; Καφέ, τσίπουρο, γλυκό;

Κι' αὐτὸς ποὺ νόμιζε πὼς ἤθελαν νὰ τοῦ κάνουνε μουσαφιρλίκια τοῦ ἀπάντησε:

— Δὲν θέλω τίποτα. Νὰ ἡ μπάμπω μου τὰ ἔχει ὅλα ἐδῶ μέσα, καὶ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

τοῦ ἔδειξε τὸ σακκούλι του καὶ τοῦ ματαεῖπε:

— Φεῦγα ἀπὸ μπροστά μου, μὴ μοῦ πέφτεις στὸ λαιμό. Καρτερῶ τὸν Τσιάβο μου, κι' ἄρπαξε τὴν ἀγκλίτσα του γιὰ να τὸν βαρέσει.

Τρομαγμένο τὸ παιδὶ πῆγε στ' ἀφεντικό του καὶ τοῦ εἶπε:

—Ἄρπαξε τὴν ἀγκλίτσα του νὰ μὲ βαρέσει. Σκιάζομαι νὰ πάω πάλε. Θὰ μὲ σκοτώσει σοῦ λέω. Σῦρε καὶ σύ, τοῦ εἶπε τὸ παιδὶ κλαίοντας.

— Νὰ πᾶς πάλε καὶ νὰ τοῦ πεῖς ὅτι ἐδῶ δὲν εἶναι στάλος γιὰ τὰ πρόβατα, εἶναι τὸ «Γιαλὶ καφενέ» καὶ πρέπει νὰ πάρει καφὲ καὶ νὰ τὸν πληρώσει.

Φοβισμένο τὸ παιδὶ πῆγε πάλε ξώμακρα καὶ τοῦ εἶπε:

—Ἐδῶ δὲν εἶναι στάλος γιὰ τὰ πρόβατα...

Καὶ δὲν πρόφτασε νὰ ἀποσώσει καὶ τὰ ἄλλα ποὺ τὸν ὁρμήνεψε τὸ ἀφεντικό του, σκώθηκε ὁ Νικόλα Τζίγκος ὀρθὸς μὲ τὴν ἀγκλίτσα του στὸ χέρι καὶ τὸν κυνήγησε γιὰ νὰ τὸν βαρέσει.

Ἐκείνη τὴν ὥρα ἔμπαινε στὸ «Γιαλὶ καφενὲ» τὸ παιδί του ὁ Σταῦρος.

Ὁ Σταῦρο Νικόλας μὲ τόνομα, ποὺ ἔγινε δάσκαλος στὴν Πόβλα. Καὶ ἐκεῖ ποὺ ἑτοιμάζονταν νὰ χειροτονηθεῖ παπᾶς ἀπέθανε ἡ γυναῖκα του καὶ δὲν μπόρεσε νὰ γένει παπᾶς γιατὶ ἤθελε νὰ ξαναπαντρευτεῖ καὶ νὰ κάνει οἰκογένεια. Ἔτσι τὸ ἤθελε τὸ «τ υ π ι κ ὸ» τῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ.

Δὲν ἄφηνε αὐτὸν ποὺ εἶχε χηρέψει νὰ ματαπαντρευτεῖ.

Ἀθήνα, Ἀπρίλιος 1990.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΟΥΝΔΟΥΡΟΣ

Μύθος καὶ πραγματικότητα

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ἀπὸ σελίδα 351)

σία, ο Καλαμάς δεν καταλαβαίνει τίποτα, κυλάει ασταμάτητα τα νερά του και δείχνει το δρόμο για την προκοπή.

Και τώρα απευθύνομαι στους Θεσπρωτούς που έκαναν έξω, Γερμανία, Καναδά, Αυστραλία που άνοιξαν τα μάτια τους και τα μυαλά τους.

— Παιδιά, αφήστε τις επενδύσεις σε... τσιμέντα και καφετέριες, έχουμε πήξει στα... «τραπεζάκια έξω», το μέλλον της Θεσπρωτίας βρίσκεται αλλού, στην κοιλάδα του Καλαμά.

Τώρα, με το δεύτερο φράγμα που γίνεται κοντά στη Μενίνα, η Θεσπρωτία αποκτάει άλλη διάσταση. Με λίγη καλή θέληση και υπομονή από σας, μπορεί να γίνει ο νομός των θερμοκηπίων. Εσείς, μάθατε τι θα πει δουλειά, χτίσατε τις Γερμανίες και τους Καναδάδες, χτίστε τώρα και τη Θεσπρωτία. Και αφήστε εμάς, γερασμένους πρόωρα. να συζητάμε στα καφενεία για τις αργομισθίες και τα βολέματα. Παλέψτε τα ειρωνικά χαμόγελά μας και περάστε σε άλλη διάσταση... Πάρτε τώρα τη Θεσπρωτία στα χέρια σας.

(Σημ.: Από τον «Καλαμᾶ» τεῦχος 3).

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΟΙΚΟΣΗΜΑ ΤΗΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΩΔΙΚΑ 17 ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΘΝΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΣΕΡΓΙΟΣ ΡΑΦΤΑΝΗΣ

Στή συλλογή τῶν κωδίκων τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας τῆς Ἑλλάδος περιλαμβάνεται καὶ ὁ κώδικας ὑπ' ἀριθμὸν 17, σύμφωνα μὲ τὴν ἀρίθμηση τοῦ Σπυρίδωνος Λάμπρου, ποὺ ἔκανε τὴν περιγραφὴ καὶ τὸν κατάλογο τῶν κωδίκων τῆς Ἑταιρείας. Ὁ κώδικας περιλαμβάνει «Οἰκόσημα τῆς Ζακύνθου» καὶ περιῆλθε στὴν κατοχὴ τῆς Ι.Ε.Ε.Ε. ἀπὸ δωρεὰ τοῦ γνωστοῦ πνευματικοῦ ἀνθρώπου τῆς Ζακύνθου Σέργιου Ραφτάνη. Θὰ πρέπει νὰ δωρήθηκε στὴν Ι.Ε.Ε.Ε. τὸν πρῶτο χρόνο τῆς ἱδρύσεώς της, τὸ 1882, γιατὶ ἀναφέρεται στὶς δωρεὲς τοῦ πρώτου τόμου τοῦ Δελτίου τῆς Ι.Ε.Ε.Ε., ποὺ ἐκδόθηκε τὸν ἑπόμενο χρόνο, 1883.[1]

Ὁ δωρητὴς τοῦ κώδικα Σέργιος Χριστοδούλου Ραφτάνης, ἐκδότης, τυπογράφος καὶ συγγραφέας, γεννήθηκε στοὺς Καλαρρύτες τῆς Ἠπείρου τὴν 1η Μαρτίου 1815 καὶ σὲ μικρὴ ἡλικία, κατέφυγε στὴ Ζάκυνθο ὡς πρόσφυγας μὲ τὴν οἰκογένειά του. Ἐκεῖ ἐγκαταστάθηκε, παντρεύτηκε καὶ ἀσχολήθηκε μὲ τὸ ἐμπόριο μὲ ἐπιτυχία. Ὁ δάσκαλός του Χριστόφορος Φιλητᾶς φαίνεται πὼς τοῦ ἐνέπνευσε τὴν ἀγάπη πρὸς τὰ βιβλία, ὥστε νωρὶς ἀσχολήθηκε μὲ τὴν ἔκδοση καὶ ἐκτύπωση βιβλίων. Ἵδρυσε τὸ τυπογραφεῖο «Παρνασσὸς» τὸ 1851, ἀπὸ τὸ ὁποῖο βγῆκαν κάθε εἴδους, φιλολογικά, λογοτεχνικά, ἱστορικά, θρησκευτικά, διδακτικὰ ξένων γλωσσῶν κ.ἄ.[2] καὶ τὸ ὁποῖο μετέφερε ἀπὸ τὸ 1882 στὴν Ἀθήνα, ἐνῶ μὲ τὴν ἵδρυση τοῦ ἀναγνωστηρίου - λέσχης «Πρόοδος» συνέβαλε στὴν πνευματικὴ κίνηση τῆς Ζακύνθου. Ἡ φιλοπρόοδη δράση του δὲν σταμάτησε παρὰ μὲ τὸν θάνατό του στὴν Ἀθήνα τὸ 1890.[3]

Ὁ μικρὸς πρόσφυγας ἀπὸ τοὺς Καλαρρύτες μὲ τὴ φιλοπρόοδη δράση του, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, διέσωσε, διαφύλαξε καὶ δώρησε τὰ οἰκόσημα τῆς Ζακύνθου, ποὺ κακοποιήθηκαν κατὰ τὸ «Ρεμπελιὸ τῶν ποπολάρων». Μέσα σ' αὐτὰ περιλαμβάνεται καὶ τὸ τῆς παλαιᾶς οἰκογενείας Χαριάτη.

Ἀθῆναι Ἰούνιος 1990

Ε. ΧΑΡΙΑΤΗ

---

1. Βλ. Δ.Ι.Ε.Ε.Ε 1 (1883), σ. 182.

2. Ἀνάμεσα σὲ πολλὲς ἐκδόσεις ξεχωρίζουμε τὰ ἅπαντα τῶν Σολωμοῦ, Κάλβου, Βηλαρᾶ καὶ Μάτεση, ἐπίσης ἔργα τῶν Θεόκλ. Φαρμακίδη, Μάτεση, Ζαμπέλιου, Μαρτελάου κ.ἄ.

3. Τὰ στοιχεῖα γιὰ τὴ ζωὴ τοῦ Σ. Ραφτάνη ἀντλήσαμε ἀπό: Λεων. Ζώη «Λεξικὸν Ἱστορικὸν καὶ Λαογραφικὸν Ζακύνθου», τόμος Α', Ἀθήνα 1963, σ. 557 κ.ἑ., Ντίνου Κονόμου: «Ἠπειρῶτες στὴ Ζάκυνθο», Ἰωάννινα 1964, σ.σ. 40—51, Ἐγκυκλοπαίδεια «Πυρσός», Ἀθήνα 1933, στὸ λ.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑ

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΕΥΣΤΑΘ. ΧΑΡΙΑΤΗΣ

Θεόδωρος Χαριάτης

Γόνος παλαιᾶς ἀρχοντικῆς οἰκογενείας τῆς Ζακύνθου.

Ἡ οἰκογένεια ἀναφέρεται εἰς τὸ LIBRO D' ORO τῆς νήσου ἀπὸ τὸ 1515 μὲ Γενάρχην τὸν ΘΕΟΔΩΡΟΝ καταγόμενον ἀπὸ τὴν Κομητεία CARIATI τοῦ Βασιλείου τῆς Νεαπόλεως.

Γεννήθηκε τὸ 1921, ὅταν ὁ πατέρας του ἦταν Διευθυντὴς εἰς τὸ Ὑποκατάστημα τῆς ΙΟΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ εἰς τὴν Κεφαλληνία.

Ἡ μητέρα του ΒΑΣΙΛΙΚΗ, τὸ γένος ΣΤΟΥΠΑΘΗ, ἦταν κόρη τοῦ μεγάλου δωρητοῦ καὶ εὐεργέτου τῆς Ζακύνθου ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΣΤΟΥΠΑΘΗ.

Ὁ ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΧΑΡΙΑΤΗΣ γνώριζε 4 ξένες γλῶσσες (Ἀγγλικά, Γαλλικά, Γερμανικὰ καὶ Ἰταλικά). Σπούδασε νομικὰ στὸ Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν καὶ ἐν συνεχείᾳ ἀσκήθηκε ἐπὶ διετίαν εἰς τὸ Συμβούλιον Ἐπικρατείας. Ὡς ὑπότροφος μετέβη τὸ 1960 εἰς Ἀμερικὴν διὰ μετεκπαίδευσιν. Ἐργάσθηκε ἐπὶ 37 χρόνια καὶ ἀνῆλθε ἕως τὴν Ἀνωτάτη Βαθμίδα τῆς Ὑπαλληλικῆς Ἱεραρχίας.

Κατὰ καιρούς διετέλεσε : Γενικός Ἐπιθεωρητὴς ΙΚΑ, Σύμβουλος οἰκονομικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος, Σύμβουλος Ἐμπορικοῦ Συλλόγου Ἀθηνῶν, Ἐντεταλμένος εἰς τὴν Κοινὴν Ἀγοράν, Σύμβουλος Πρεσβείας, Ἱδρυτικὸν Μέλος τῆς Ἑλληνικῆς Γεροντολογικῆς Ἑταιρείας κ.ἄ.

Ὡς Διευθυντὴς Διεθνῶν Σχέσεων ἠσχολήθη περισσότερο ἀπὸ μία δεκαετία μὲ τὴν σύνταξη καὶ ὑπογραφὴν τῶν Διεθνῶν Συμβάσεων Ἐργασίας, μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ καὶ διαφόρων ἄλλων Εὐρωπαϊκῶν Κρατῶν.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

'Ηπειρῶτες Συγγραφεῖς καὶ Βιβλία γιὰ τὴν "Ηπειρο

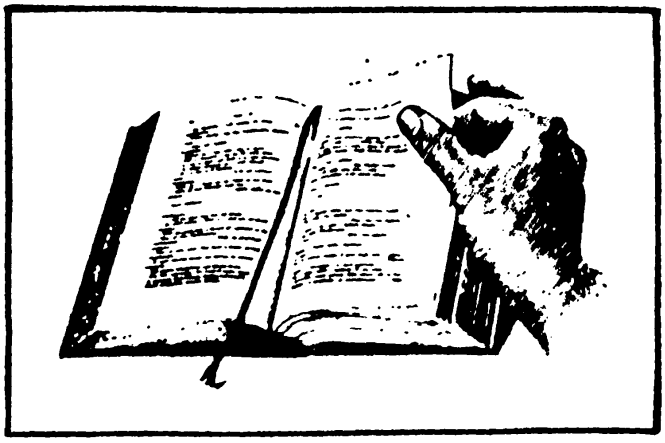

ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΟΥΝΔΟΥΡΟΥ: «Οἱ καλαντζῆδες τῆς Μουργκάνας». - 'Αθήνα 1990.

Του ΓΙΑΝΝΗ ΣΑΡΡΑ

'Ενα ακόμα βιβλίο, προσφορά στον πνευματικό παραδοσιακό χώρο, κυκλοφόρησε το 1990 η Ηπειρωτική Εταιρεία, με τίτλο: «ΟΙ ΚΑΛΑΝΤΖΗΔΕΣ ΤΗΣ ΜΟΥΡΓΚΑΝΑΣ» του κ. Γιώργου Κούνδουρου, από τὴν Πόβλα Φιλιατών.

Ο κ. Γ. Κ., γνωστός από τα δύο προηγούμενα βιβλία του «Αλλοτινά κι Αξέχαστα» και «Η Πόβλα της Μουργκάνας...», αυτοδίδακτος, με βιωματική την αγάπη του στην Πόβλα και την ιδιαίτερη περιοχή της τη Μουργκάνα, συνεχίζει να ερευνά και να φέρνει στην επιφάνεια κάθε τι που έχει σχέση με την ιστορική και λαογραφική παράδοσή τους.

Ο καλαντζής, ένα κατ' εξοχήν παραδοσιακό επάγγελμα, είναι, αποκλειστικό μπορεί να πούμε, γέννημα της περιοχής Μουργκάνας, το οποίο μέσα στην αλματώδη τεχνολογική εξέλιξη, είχε και αυτό την τύχη των τόσων και τόσων άλλων παραδοσιακών επαγγελμάτων, που στο διάβα του χρόνου άρχισαν να εξαφανίζονται και να μην αποτελούν σήμερα, για τους περισσότερους, ούτε μια ανάμνηση.

Ο Γ. Κ. μεγαλωμένος βιωματικά ανάμεσά τους, γνώστης των συνθηκών και των δυσκολιῶν του επαγγέλματός τους θέλησε και πολύ σωστά, να απαθανατίσει σε βιβλίο, την επαγγελματική τους δραστηριότητα και τη σκληρή ζωή τους, με τις πίκρες και τα βάσανά τους, τα αστεία και τα ανέκδοτά τους.

Το καινούργιο βιβλίο του κ. Γ. Κ., εμπλουτίζει με καινούργια στοιχεία την παράδοση του τόπου μας και σε γλώσσα απλή, γλαφυρή και γιομάτη χιούμορ, με τους γλωσσικούς ιδιωματισμούς της τάξης των καλατζήδων, δίνει εικόνες, που η περιγραφή τους σε εντυπωσιάζει, και σε κάνει να μη το αφήνεις από τα χέρια σου.

Μέσα από τις 340 μεγάλες σελίδες του, παρελαύνουν, η ιστορία του καλαντζή, η εξέλιξη, το μεσου-

ράνημα και η πτώση του επαγγέλματος, η ζωή και οι συνθήκες του περιπλανώμενου επαγγελματία, ο ξενητεμός και η απομάκρυνσή του από την οικογένεια, ο πόθος της δημιουργίας, ο πόθος της επιστροφής και γενικά κάθε τι που συνδέονταν με την επαγγελματική κοινωνική και οικονομική δραστηριότητά του.

Ο Γ. Κ. χωρίς να έχει πτυχία και περγαμηνές, όπως έχω γράψει και άλλη φορά, με τον ειλικρινή και αυθόρμητο αφηγηματικό του τρόπο, και με τους υπέροχους γλωσσικούς ιδιωματισμούς, που προσθέτουν καινούργια στοιχεία στην εθνική μας γλώσσα, κατόρθωσε να παρουσιάσει ένα έργο ευχάριστο και κατατοπιστικό, στις σελίδες του οποίου, ο αναγνώστης ζει με ενάργεια τη ζωή, και τις συνθήκες του καλατζή, του κασσιτερωτή, του γανωτή, ή του αλειφιά, όπως τον ονόμαζαν.

Σαν έμπειρος λογοτέχνης, περιγράφει τα βάσανα και τις πίκρες του καλατζή, τους κινδύνους και τις περιπέτειές του, τα αστεία και τα ανέκδοτά του, τις γκάφες και τις φάρσες του, την αγαθότητα και την πονηριά του, τον φόβο και την παληκαριά του, που σε κάνουν να απορείς και να θαυμάζεις αυτόν τον περιπλανώμενο βιοπαλαιστή, που οι συνθήκες της εποχής, τον έκαναν για χάρη της οικογένειας, να βρίσκεται μακριά από την οικογένεια.

★

ΠΟΠΗΣ ΜΑΡΝΕΛΗ - ΠΙΤΟΥΛΗ: «Νέρατα στὴ Λίμνη». Ποίηση. Ἐκδόσεις "Δωδώνη,, Ἀθήνα - Γιάννινα 1983. Σελ. 82.

Του ΓΙΑΝΝΗ ΠΙΝΔΕΑ

Σὲ σύντομο πρόλογό της ἡ ποιήτρια γράφει τὰ ἑξῆς:

«Μερικὰ γεγονότα ποὺ τὰ ἔζησα ἔντονα καὶ μὲ τύλιξαν, ὅπως τυλίγουν τὰ νέρατα (φύκια, πές) τὰ νερὰ τῆς λίμνης, θέλησα να τὰ ἐκφράσω... Γεννήθηκα στὸ Γράμμο. Ὁ πατέρας μου ἦταν τσέλιγκας. Μεγάλωσα στὴν Ἡγουμενίτσα, στὰ Γιάννινα καὶ στὴν Ἀθήνα.

Στὰ ὀκτὼ μου χρόνια, χάσαμε ἕνα εἰκοσόχρονο ἀγόρι. Ἡ μητέρα μου, σὲ ἔνδειξη πένθους, ἔλυσε τὴ μακριά της κοτσίδα κι' ἔτσι, μὲ ξέπλεγα μαλλιά, μοιρολογοῦσε τὸν ἀδελφό μου, πάνω στὸν ἀργαλειό της. Ἀπὸ αὐτήν, ἴσως, διδάχθηκα τὴν ἀγάπη μου γιὰ τὸ μοιρολόϊ».

***

Μὲ τὴ σκέψη στὸ θρῆνο κι' ὀδυρμὸ τῆς χαροκαμένης μάνας, πέταξε ἀναδρομικά ἡ φαντασία μου στὸ ἐκεῖ κοντὰ ἱστορικὸ θέατρο τῆς Δωδώνης. Ὅπου κάποτε παίζονταν τραγωδίες μὲ «ἥρωες» καὶ ἠθοποιοὺς ἀρχαίους Ἠπειρώτες. Πολλοὶ δὲ ἀπὸ αὐτούς, μὲ ἑστίες σὲ ἀλβανικὰ πλέον μέρη, ἐκλατινισμένοι γλωσσικὰ καὶ γνωστοὶ ἀργότερα ὡς Ἀρβανιτόβλαχοι, διαιωνίσθηκαν σὰν νομάδες καὶ ἡμινομάδες κτηνοτρόφοι. Ἀπὸ τὴ φάρα αὐτὴ ξεπήδησε, φύτρα γερή, ἡ «δυναστεία» τῶν τσελιγκάδων Πιτούλη.

(Κάτι ἀνάλογο ἔγινε καὶ μὲ τοὺς Ἑλληνόβλαχους, ἐκλατινισμένους ἐπίσης, ἀπογόνους Ἠπειρωτῶν Θεσσαλῶν καὶ Μακεδόνων).

Διαβάζοντες, λοιπόν, τὸν πρόλογό της νόμισα ὅτι μὲ τέτοιες προγονικὲς ρίζες, ἡ ποιήτριά μας αὐτὴ θὰ ἔγραφε βουκολικά, τουλάχιστον τραγούδια (ἂν ὄχι ἐπικά), ὑμνώντας ἁρματωλοὺς καὶ κλέφτες. Κάτι σὰν τὰ ἔμμετρα καὶ πεζὰ ἔργα τοῦ Ἑλληνόβλαχου Κρυστάλλη.

Ὅμως — ὦ καιροί, ὦ ἤθη — τὸ ποιητικό της ταλέντο δὲν τὸ ἀξιοποίησε κατὰ τὸν παραδοσιακὸ τρόπο. Ἀδιαφόρησε γιὰ τὴ μετρική, τὸ ρυθμὸ καὶ τ' ἄλλα μπιχλιμπίδια τῆς κλασσικῆς ποιητικῆς τέχνης, προτιμώντας τὴν ἐλεύθερη στιχουργική. Ἡ ὁποία, χωρὶς τοὺς κορσέδες τῶν καθορισμένων στίχων καὶ στροφῶν ἀποδίδει ἄνετα σκέψεις καὶ αἰσθήματα.

Στοχαστική κι' εὐαίσθητη, ἀρχίζει τὸ ποίημά της «Ἔτος παιδιοῦ» μὲ δυὸ στίχους, ποὺ θυμίζουν Καβάφη:

Καὶ τώρα ποιόν θα δικάσουμε;
Τρέξτε καὶ φέρτε τοὺς ἐνόχους.
....
Τρέξτε λοιπὸν στὶς μεγάλες πλατεῖες,
φωνάξτε τὰ παιδιά,
δὲν παίζουν πιά, δὲ γελοῦνε,
εἶναι ὅλα κλεισμένα
στὰ τσιμεντένια κλουβιά.

Καὶ κάπου κράζει ἐκστατική:

Γυναίκα!
Στύλος καὶ κρίκος
καὶ τροφὸς
γιὰ ν' ἀναστήσει τὸ σπόρο
ποὺ θὰ φυτρώνει στὰ σπλάχνα.

Τὸ ποίημα «Εἰρήνη» ἀρχίζει μὲ δυὸ στίχους:

Μάνες θλιμμένες
στὴ σειρὰ καθεῖστε.

Καὶ κορυφώνεται μὲ τοὺς ἀκόλουθους συγκλονιστικούς:

Τοὺς σταυροὺς σηκῶστε καὶ τὴ στάχτη
σὲ μιὰν ἀτέλειωτη, παγκόσμια πορεία.
Ζωὴ στὰ σπλάχνα μας νὰ μὴ ξαναφυτρώσει
ἐὰν μὲ σύνεση
«Εἰρήνη» δὲ μᾶς δώσουνε,
ἐκεῖνοι
ποὺ τὸν κόσμο
στὰ δάχτυλα κρατοῦνε.

Τὸ ἔπος τοῦ 1940 τὸ σημαδεύει μὲ δυὸ παράμοιες σχεδὸν «σφραγίδες». Μὲ τὶς ἐπιγραμματικὲς «Ἀδελφὲς τοῦ '40»:

Δροσερὲς οἱ θύμησες
σᾶς φέρνουν σκυμμένες σὲ κορμιὰ πληγωμένων.
Προσκλητήριο...
«Ἀποῦσαι ἑπτά».

Καὶ τὸ διθυραμβικό «Γυναῖκες τοῦ '40»:

Γυναίκα τῆς Πίνδου,
διπλωμένη ἀπ' τὰ χρόνια,

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

σήκω ψηλὰ τ' ἀσπρισμένο σου κεφάλι.

....

Γιὰ σὲ τὸ δάφνινο στεφάνι,
γιὰ σένα ὅλες οἱ τιμές.

....

Βαρὺ τὸ φορτίο
μὲ τὰ πολεμοφόδια στὴν πλάτη
Τὰ πέλματά σου
γραμμένα ἀνεξίτηλα
στὰ χιονισμένα μονοπάτια.
Τρανὴ βοήθεια ἡ ζεστὴ φανέλα
στὰ ψυχωμένα σου παιδιά.

Προικισμένη μὲ λεπτὸ αἰσθητήριο κι' ἀγωνίστρια γιὰ κοινωνικὴ δικαιοσύνη καὶ λευτεριά, τρυγάει ἄνετα ἤπιες λέξεις καὶ φράσεις ἀπὸ τὴ σύγχρονη ἀστική μας γλώσσα, ἀποφεύγοντας λαϊκισμούς και σκληρὲς κουβέντες. Κρῖμα ὅμως ποὺ ἡ κυρά μας αὐτή, γέννα καὶ θρέμμα τοῦ βουνοῦ καὶ τῆς στάνης, δὲν διανθίζει ἔστω κι' ἕνα ποίημά της μὲ κάποιο ἠπειρωτικὸ λαογραφικὸ στοιχεῖο. Κι' ἴσως μάλιστα νὰ ξέχασε ὅτι κάποτε ἔσερνε πρώτη τὸ χορό, τραγουδώντας μὲ καμάρι τὸ πανελλήνια γνωστὸ τραγούδι, ποὺ ἀρχίζει μὲ τὸν στίχο : «Ἐγὼ εἶμαι ἡ βλάχα ἡ ὄμορφη, ἡ βλάχα η παινεμένη» !

Κι' αὐτό, νομίζω, διότι ἡ λάμψη τῆς ἑλληνικῆς της συνείδησης καὶ τῶν ὁραματισμῶν της γιὰ τὴν ἐπὶ Γῆς εὐδοκία, ἐκτυφλώνει τὸν Αὐγερινὸ τῆς φυλετικῆς καταγωγῆς της.

★

ΒΑΣΙΛΗ ΠΑΠΑ: Ὁ Τσίλιος καὶ τ' ἀσημένια ἀστέρια.

Τῆς ΧΡΥΣΑΝΘΗΣ ΖΙΤΣΑΙΑΣ

Θεσσαλονίκη 2.6.90

Αγαπητέ μου συμπατριώτη κ. Παππά.

Με χαρά ξαναπαίρνω βιβλία σου — και τι βιβλίο — τόμος ολόκληρος και Ηπειρωτικό έπος — και διαβάζω, όσον η πιστή Ηπειρωτική καρδιά σου και η πάντα ζωντανή φρέσκη μνήμη σου, σου υπαγόρευσαν να γράψεις, αυτόν στην «νεφόπληκτη» καθώς λες Αθήνα.

«...Εὔχομαι να χαρεῖτε το έργο μου» σημειώνει στον πρόλογο. Και πραγματικά, το χάρηκα αγαπητέ μου κοντοχωριανέ. Σ' ευχαριστώ κι ολόψυχα σε συγχαίρω.

Τούτα τα συναρπαστικά αφηγήματα, από πρώτο και σταθερό χέρι, σαν αληθινά βιώματα, τον καταπληκτικόν ήρωά σου τον Τσέλιον, σ' όλες τις αφηγήσεις, κρατούν την αυθεντική τους γνησιότητα και τη ζωντανή πνοή τους. Χάρισμα που θα το ζήλευε κάθε συγγραφέας.

Πότε με λαογραφική χάρη, πότε με πατριωτική έξαρση, πότε γραφικές παρεμβολές και γνωμικά συμπεράσματα, εξιστορείς τόσα και τόσα, με λόγια Ηπειρωτικά, πια πολλά και πολλούς, των παιδικών μου χρόνων μας θυμίζουν. «Μια κουμπλουμάτα τσιούπρα... τη μαναμέγαλη... τη μπλατσόπιττα...» και τα άλλα που αναπολείς συχνά «στρατευμένη στον ακατανίκητο έρωτα

για τη λατρευτή μας 'Ηπειρο», όπως γράφεις στη σελ. 14.

'Οσο για τα δυό ποιήματά μου, καλώς έπραξες. Ταιριάζουν στην περιγραφή. Εφ' όσον αναφέρεται το όνομα είσαι εντάξει.

Και πάλι σ' ευχαριστώ.
και σε συγχαίρω
Με θερμό χαιρετισμό
ΧΡΥΣΑΝΘΗ ΖΙΤΣΑΙΑ

ΓΙΩΡΓΟΥ ΒΟΥΤΣΗ: Τὸ χωριό μου τὸ Φοινίκι.

Τοῦ ΓΙΑΝΝΗ ΣΑΡΡΑ

'Ενας ακόμα αυτοδίδακτος συγγραφέας, έκανε την εμφάνισή του, και μάλιστα θριαμβευτικά, στον πνευματικό χώρο της Θεσπρωτίας, με το βιβλίο του «ΤΟ ΧΩΡΙΟ ΜΟΥ ΤΟ ΦΟΙΝΙΚΙ».

Πρόκειται για το Γιώργο Βουτσή, από το Φοινίκι Φιλιατών, που μένει και εργάζεται σαν έμπορος στο Φιλιάτι, και που η κυκλοφορία του βιβλίου του, αποτέλεσε έκπληξη και απέδειξε, πως για να γίνει κάποιος δημιουργός, δεν χρειάζεται να έχει πτυχία, αρκεί να υπάρχει μέσα του, η θερμουργός εκείνη δύναμη, που σε κάποια στιγμή θα μεταβληθεί σε λαμπερή φλόγα για να τον οδηγήσει σε δρόμους που τοὺς θεωρούσε προσιτούς. Το θάρρος, η αγάπη για το χωριό του, και η κρίση του, αποτέλεσαν τη θερμουργό δύναμη που του άναψαν τη φλόγα της δημιουργίας του βιβλίου του.

«ΧΩΡΙΟ ΜΟΥ»: Το ονομάζει, για να καταδείξει μ' αυτό πόσο μεγάλη είναι η αγάπη του. Το θεωρεί δικό του, ολότελα δικό του, και θέλει από αγάπη και χρέος προς την παράδοσή του να το προβάλλει. Να τι γράφει για τα κίνητρά του:

«Ξεκινάω απ' το χρέος να διασώσουμε την παράδοση των πατέρων μας, ό,τι μπορούμε, για τις γενιές που έρχονται, για τους μελετητές της ιστορίας και του βίου του λαού μας».

Με αυτογνωσία, μετριοφροσύνη, σεμνότητα, ειλικρίνεια και αυθορμητισμό τονίζει:

«Και για να μην παραξηγηθώ από κανέναν θα ήθελα να ξεδιαλύνω μερικά πράγματα. Αυτά που θα διαβάσετε, δεν είναι η ιστορία του χωριού, τη δουλειά αυτή την άφησα στους γραμματισμένους και σπουδαγμένους σε τέτοια. Εγώ θα μολογάω ό,τι άκουσα από τους γερόντους του χωριού, αυτά που διάβασα από ιστορικά βιβλία του τόπου και λίγα από τη ζωή του χωριού, όπως εγώ τα έζησα όλα αυτά τα (69 του) χρόνια».

Και συνεχίζει με επίκληση για συμπλήρωση της προσπάθειάς του, για πιό σωστή και πληρέστερη ιστορική και λαογραφική προβολή του χωριού του.

Ο Γ. Βουτσής εκπλήρωσε με το παραπάνω το χρέος του και κατόρθωσε, χωρίς φιλολογικές περγαμηνές να συγκεντρώσει έναν αξιόλογο αρμαθό στοιχείων, ντοκουμέντων, πληροφοριών, φωτογραφικού υλικού, αλλά και γραφτών κειμένων, που αμφιβάλλω αν και ένας

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

γραμματισμένος, χωρίς τη θερμουργό δύναμη που ανάφερα, θα μπορούσε να το επιτύχει, και να παρουσιάσει ένα θαυμάσιο έργο, που τον καταξιώνει στον πνευματικό χώρο αλλά και μέσα στο χωριό του.

Το βιβλίο του Γάκη Βουτσή αποτελεί μια θαυμαστή προσφορά στο «ΧΩΡΙΟ ΤΟΥ», αλλά και στην περιφερειακή λαογραφία, η οποία επιβεβαιώνεται και με την προλόγιση και επιμέλεια της ύλης από τον Πρύτανη του Πανεπιστημίου Αθηνών κ Φώτη Μήτση, που γράφει στον πρόλογό του:

«Άκουγα σαν συνεπαρμένος, και έβλεπα το Γάκη, με σεμνότητα. Έβλεπα έναν μεγάλο Γάκη πιο μεγάλο, με την αληθινή του προσωπικότητα, το καθαρό μυαλό του, την τίμια σκέψη του, και κυρίως τα πλούσια αισθήματά του. Ακόμα έβλεπα, αυτές τις θαυμάσιες πηγαίες και άφθαρτες πνευματικές του ικανότητες και το μεγαλείο της ψυχής του».

Εδώ ας μου επιτραπεί να συγχαρώ τον κ. Μήτση και για το δικό του μεγαλείο, γιατί σπάνια βρίσκεις σήμερα μέσα στο γνωστό περιβάλλον ανθρώπους, και μάλιστα του αναστήματος του κ. Μήτση, να εκφράζεται με τέτοια λόγια για ορισμένους «ασήμαντους».

Το βιβλίο του Γάκη Βούτση, επιμελημένο απ' τον κ. Μήτση, αποτελεί, ένα τέλειο από κάθε άποψη έργο, που καταγράφει με λεπτομέρεια την ιστορική και λαογραφική παράδοση του Φοινικιού που στα προπολεμικά χρόνια ήταν ένα από τα πιό καλύτερα και πιό εξελιγμένα χωριά της Θεσπρωτίας με αρχοντιά και πνευματικότητα.

Μέσα από τις 170 σελίδες και τα 35 κεφάλαιά του, παρελαύνουν σε γλώσσα απλή, γλαφυρή και διανθισμένη με τους χαρακτηριστικούς ιδιωματισμούς της περιοχής, όλες οι εκδηλώσεις της ιστορικής και λαογραφικής παράδοσης του Φοινικιού, και δίνουν με ενάργεια εικόνες και γεγονότα από την ιστορική, εθνική, οικογενειακή, κοινωνική, πνευματική, και πολιτιστική δαδρομή των κατοίκων του Φοινικιού μέχρι των ημερών μας.

Το βιβλίο πλαισιωμένο με φωτογραφίες και αποσπάσματα από γραφτά κείμενα, αποτελεί ένα απαραίτητο συμπλήρωμα για κάθε βιβλιοθήκη, για κάθε φίλο της λαϊκής μας παράδοσης.

Κλείνοντας έχω να προσθέσω, πως μέσα από το βιβλίο διεπίστωσα, πως ο Γιώργος Βουτσής, παρά τις φουρτούνες που περάσαμε σαν Έθνος, σαν Λαός και σαν άτομα, παραμένει ένας αγνός, τίμιος, ειλικρινής, αγωνιστής και πρό παντός άνθρωπος, όπως τότε που νέος τον είχα πρωτογνωρίσει στο Φιλιάτι.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ἠπειρωτική Πνευματική Ζωή καὶ Κίνηση

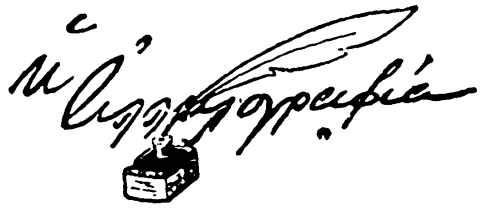

◆ **Γράφουμε καὶ μᾶς γράφουν**

◆ **Στέλλουμε καὶ μᾶς στέλνουν**

ΑΠΗΧΗΣΕΙΣ

Αθήνα 12.6.1990

Φίλε κ. Μαμμόπουλε.

Στη μοναδική κι αξέχαστη «Διάπλαση των Παίδων» υπήρχε η προμετωπίδα: «Τέρπειν άμα και διδάσκειν».

Με το αξιόλογο περιοδικό της Ηπειρωτικής Εταιρείας, δεν διδασκόμεθα μόνον, αλλά και τερπόμεθα, με τα αμίμητα και αξιόλογα ενθυμήματα (ιστορικά, λαογραφικά, λογοτεχνικά και... μεσελέδες...).

Όλα τα άρθρα έχουν τη σφραγίδα της τεκμηριωμένης έρευνας και ποτέ δεν διάβασα κάτι, που να μη μου δίνει σιγουριά για τη θέση του. Κυρίως έμαθα τα λαογραφικά και πολλά ιστορικά της Ηπείρου, μέσα από τις σελίδες αυτού του γοητευτικού περιοδικού, που τη γοητεία του, βέβαια, τη δίνουν οι συγγραφείς και η δική σας — πάντοτε — επιλογή της ύλης.

Χαίρομαι να περιμένω κάθε καινούργιο τεύχος. Σας συγχαίρω και σας εύχομαι υγεία και πάντοτε στό χους ευγενείς και υψηλούς.

Με βαθειάν εκτίμηση

ΑΝΤΙΓΟΝΗ ΒΡΥΩΝΗ - ΧΑΤΖΗ-ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Φιλόλογος — Αρχαιολόγος

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΠΑΝΤΑ ΚΟΝΤΑ ΜΑΣ

Δευτέρα, του Αγ. Πνεύματος 4.6.90

Ἀγαπητέ μου κ. Μαμμόπουλε,

Ἑτοιμάζοντας τὸ βιβλιογραφικὸ Δελτίο (γιὰ τὸν τόμο 35 τῆς «Λαογραφίας») ποὺ ἀφορᾶ τὴ σειρὰ 1989 τῆς καλῆς σας «Ἠπειρωτικῆς Ἑταιρείας», διάβασα σαφέστερα στὸ τεῦχος 152 (Μαΐου) τὴν εὐγενικὴ καὶ πνευματικὴ φιλοξενία τῆς ἐπιστολῆς μου (24.5.89) γιὰ τὸν θάνατο τοῦ ἀειμνήστου Στάθη Λαμπρίδη (πού, ἀφηρημένος, δὲν ἀνέγραψα τ' ὄνομά του), καθὼς καὶ τῆς παραγράφου, ποὺ ἀφοροῦσε τὶς παροιμολογικὲς παρατηρήσεις μου στὸ «Συναξάρι» σας τῶν Μηνῶν.

Ἦταν φιλικὲς καὶ ἀντικειμενικὲς οἱ παρατηρήσεις μου αὐτὲς καὶ σᾶς συγχαίρω, ποὺ τὶς δεχθήκατε με πνευματικότητα, εὐγενικὸν σχολιασμό.

Πάντα ἐκτιμῶ τὸ Δελτίο σας, γιὰ ὅσα σᾶς ἔγραψα ὡς τώρα καὶ μαζί γιὰ μιὰ Ἠπειρωτικὴ ἀρχοντιά, ποὺ παρουσιάζει, στὸ ὕφος (σας) καὶ στὰ θέματα - φωτογραφίες.

Εἶδα τὴν ἀναδημοσίευση τοῦ βι-

Ἐσωτερικὴ Ζωὴ καὶ Κίνηση

Οἱ χρηματικὲς εἰσφορὲς πρὸς τὴν "Ἠπειρωτικὴ Ἑταιρεία,, ἐκπίπτουν στὶς Δηλώσεις Φόρου Εἰσοδήματος.

Καμμιὰ κρατικὴ ἐπιχορήγηση δὲν ἔχει ἡ «Ἠπειρωτικὴ Ἑταιρεία» καὶ τὸ Δελτίο της. Ποτὲ δὲν ὑπέβαλε αἴτηση μὲ ἀντικείμενο τὴν οἰκονομική της ἐνίσχυση. Ζεῖ, κινεῖται, ἐξελίσσεται μὲ τὶς συνδρομὲς τῶν Μελῶν καὶ Συνδρομητῶν της. Ποτὲ δὲν εἶχε ἐλλειμματικοὺς ἀπολογισμούς. Χάρις στὴν ἐλευθεριότητα τῶν Συνδρομητῶν της ὑπερκαλύπτει τὶς δαπάνες της καὶ κάθε περίσσευμα πηγαίνει στὴ βελτίωση τοῦ ἠπειρωτικοῦ της περιοδικοῦ, ποὺ ἀποθησαυρίζει ἀπὸ μήνα σὲ μήνα, τὴν ἠπειρωτική του ὕλη.

Δὲν πληρώνει ἐνοίκια ἡ Ἑταιρεία. Στεγάζεται σὲ ἰδιόκτητα Γραφεῖα, ποὺ ἀγοράστηκαν μὲ χρήματα τῶν Ἠπειρωτῶν Μελῶν - Συνδρομητῶν της. Δὲν πληρώνει μισθοὺς ἡ Ἑταιρεία. Ἡ ἐργασία διεξάγεται ἐπὶ ἐθελοντικῆς βάσεως ἀπὸ τὰ Μέλη τοῦ Διοικητικοῦ της Συμβουλίου μὲ ἐφημερία.

Καθαρὲς οἱ πηγὲς τῶν Ἐσόδων της καὶ στὸ φῶς τῆς δημοσιότητας.

Αὐτὸ τὸ μήνα μᾶς βοήθησαν οἱ παρακάτω Συνδρομητές. Ἐκφράζουμε τὴ χαρά μας καὶ τὴν εὐγνωμοσύνη μας πρὸς ὅλους.

Ἡ κυρία Εὐανθ. Πλαστήρα, ἔκτακτη εἰσφορά	1000
Ὁ κ. Στέφ. Παπαλαμπρίδης γιὰ τὸ Δελτίο	1500
Ὁ κ. Χρ. Μπελτέκης ὁμοίως	1500
Ὁ κ. Βασ. Στρουγγάρης ὁμοίως	1500
Ὁ κ. Κων. Βλεσσίδης ὁμοίως	1500
Ὁ κ. Χαρ. Γεωργάτης ὁμοίως	1500
Ἡ κυρία Αγγελική Συρμακέση ἔκτακτη εἰσφορὰ	3000
Ὁ κ. Ιωάν. Παπασπύρου γιὰ τὸ Δελτίο	1500
Ὁ κ. Φίλιπ. Βαταβάλης ὁμοίως	2000
Ὁ κ. Παναζῆς Τζαμπούρας ὁμοίως	2000
Ὁ κ. Πέτρος Γεωργιάδης Ἑταῖρος - Μέλος τῆς Ἐλεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Ἑταιρείας γιὰ τοὺς σκοπούς της	5000
Ὁ κ. Χρ. Γκουλιαδίτης γιὰ τὸ Δελτίο	1500
Ὁ κ. Σ. Μπορόβας ὁμοίως	6000
Ὁ κ. Δημ. Κωλέτσης ὁμοίως	2000
Ὁ κ. Κων. Θεοδοσίου ὁμοίως	1500
Ὁ κ. Κων. Ζῶτος ὁμοίως	1500
Ὁ κ. Σπυρ. Τζουμάκας ὁμοίως	1500
Ὁ κ. Απόστ. Ντάλλας γιὰ τὸ Δελτίο	1500
Ἡ κυρία Ματίνα Κουνδούρου ὁμοίως	1000
Ἡ κυρία Ἰφιγένεια Χριστᾶ - Μπάη ὁμοίως	5000
Ὁ Μουσικοσυνθέτης κ. Τάκης Μουσαφίρης γιὰ τὸ Δελτίο	2000
Ὁ κ. Ἀριστ. Πουλῆς ὁμοίως	1500
Ὁ Γυμνασιάρχης κ. Δημ. Γιαννό-	

βλιογραφικοῦ σημειώματός μας στὴ «Λαογραφία» γιὰ τὸ Δελτίο σας.

Ἀπίθανα τεκμηριωτικὲς οἱ φωτογραφίες τοῦ Τεύχους 152 ἀπὸ τὸ Δίστρατο Κονίτσης!

Καλὸ Καλοκαίρι (Οἰκογενειακά) Φιλικὰ καὶ πνευματικά,

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Σ. ΛΟΥΚΑΤΟΣ
Καθηγητὴς Πανεπιστημίου

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΚΕΡΑΜΕΙΚΟΣ - ΕΠΙΤΑΦΙΑ ΛΗΚΥΘΟΣ

ΜΝΗΜΗ ΘΑΝΟΝΤΩΝ ΗΠΕΙΡΩΤΩΝ

Στοὺς πνευματικοὺς σκοποὺς τῆς Ἑταιρείας εἶναι ἡ ἀπονομὴ τιμῆς στὴ μνήμη θανόντων Ἠπειρωτῶν. Αἰωνία ἡ μνήμη τους. Κατὰ τὸν μῆνα αὐτὸν μᾶς ἐστάλησαν οἱ ἑπόμενες δωρεές.

Ἡ κυρία Λουκία Χριστ. Καλλίδη στὴ μνήμη τοῦ ἀειμνήστου Συναδέλφου μας πνευματικοῦ ἀνθρώπου, τραπεζικοῦ Χριστόδουλου Καλλίδη καὶ τῆς ἀδελφῆς της Ἀγάθης Κ. Ρούκα 5000

Ὁ ἰατρὸς καὶ ἡ κυρία Γεωργία Γκιάτη στὴ μνήμη τοῦ ἀειμνήστου Θωμᾶ Δάφνη, Προέδρου τῆς Κοινότητος Μολυβδοσκεπάστου 5000

Ὁ κ. καὶ ἡ κυρία Παύλου Γκιάτη στὴ μνήμη τῆς Ἐριφύλλης Γ. Ἀγάθου 5000

Ἡ κυρία Μαρίκα Ι. Μανιαρίζη τὸ γένος Γκιάτη στὴ μνήμη τῆς Ἐριφύλλης Γ. Ἀγάθου 5000

Ὁ γιατρὸς καὶ ἡ κυρία Γεωργίου Γκιάτη στὴ μνήμη τῆς Ἐριφύλλης Γ. Ἀγάθου 5000

Ἡ κυρία Ντίνα Γεωργ. Βαλούρδου στὴ μνήμη τοῦ Παύλου Κιτσανέλη ἀπὸ Ραβένια Ἠπείρου 5000

Ὁ ἰατρὸς κ. Ἀθαν. Μαντέκος στὴ μνήμη Γονέων καὶ Ἀδελφῶν 2000

πουλος ὁμοίως 3000

Ἡ κυρία Ἄγγη Μητσοπούλου ὁμ. 2000

Ὁ κ. Κων. Κίκιλης ὁμοίως 1500

Ὁ κ. Κων. Ἀηδόνης ὁμοίως 3000

Ὁ κ. Θεόδ. Γιωτόπουλος ὁμοίως 1500

Ὁ κ. Νικ. Λιολάκης γιὰ τὸ Δελτίο 1500

Ὁ κ. Ἀπόστ. Μήτσης ὁμοίως 1500

Ἡ κυρία Ἐλευθ. Τσιάνταρ ὁμοίως 1500

Ἡ κυρία Λιούμπα Μαντέλου ὁμ. 1500

Ὁ κ. Νικόλ. Ρέτζος ὁμοίως 1500

Ὁ κ. Παν. Κολοβὸς γιὰ τὸ Δελτίο 1500

Ὁ κ. Δημ. Παπᾶς ὁμοίως 1500

Ὁ κ. Κων. Σάρρας ἔκτακτη ἐνίσχυση τῶν σκοπῶν τῆς Ἑταιρείας 4000

Ὁ κ. Δημ. Τσιλιβίδης γιὰ τὸ Δελτίο 1500

Ἡ κυρία Ἀννίκα Γκαναβία ὁμοίως 3000

Ὁ Πρόεδρος (Ἐφέτης) κ. Γεώρ. Παπαζώης δι' ἐνίσχυση τῶν σκοπῶν 5000

Ὁ Γυμνασιάρχης κ. Σωτήρης Χουλάρας ὁμοίως 5000

Ὁ κ. Δημ. Μπάντιος γιὰ τὸ Δελτίο 1500

Ἡ κυρία Νίτσα Κοκκίνη, τὸ γένος Παπαζήση ἔκτακτη εἰσφορὰ 3000

Ὁ κ. Κων. Λαμπρινάκης γιὰ τὸ Δελτίο 1500

Ὁ ὑποστράτηγος κ. Χρ. Φασόης ὁμ. 2500

Ἡ κυρία Σοφία Τσίντζα ὁμοίως 2000

Ὁ Ὑποστράτηγος κ. Χρ. Πραμαντιώτης ὁμοίως 2000

Ὁ κ. Σῖμος Συμεωνίδης ὁμοίως 1500

Ἡ κυρία Κούλα Κατερινάρη - Χατζῆ ὁμοίως 2000

Ἡ κυρία Ὄλγα Ζαρούκα ὁμοίως 3000

Ἡ κυρία Σοφία Τρίμμη τὸ γένος Χρηστίδη ὁμοίως 3000

Ὁ κ. Κώστας Σῖμος ὁμοίως 2500

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ «ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ»

ΔΡΧ.

1. Ε. Π. ΦΩΤΙΑΔΟΥ — ΣΠ. ΚΑΛΛΙΑΦΑ: Σπυρίδων Λάμπρος, Α' ἔκδοσις 1961, Β' ἔκδοσις 1967 400
2. ΣΠΥΡ. ΚΑΛΛΙΑΦΑ — ΑΛ. ΒΑΜΒΕΤΣΟΥ — ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΚΟΖΑΝΗΣ — Γ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: Σπυρίδων Βλάχος, ὁ ἀπὸ Ἰωαννίνων 1961, Β' ἔκδοσις 1970 500
3. Ε. Π. ΦΩΤΙΑΔΟΥ — ΣΠ. ΚΑΛΛΙΑΦΑ: Δημήτριος Σ. Μπαλάνος, Α' ἔκδοσις 1961, Β' ἔκδοσις 1963 400
4. Γ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: Ἡ συμβολὴ τῆς Ἠπείρου εἰς τοὺς ἀγῶνας ὑπὲρ τῆς Ἐλευθερίας, 1963, Β' ἔκδοσις 1970 400
5. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ : Ὁ μῦθος τῆς ἀλβανικῆς συμβολῆς εἰς τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Ἑλλάδος, 1963 600
6. ΙΩΑΝ. ΕΞΑΡΧΟΥ: Ὁ οἰκονομικὸς προγραμματισμὸς τοῦ ἠπειρωτικοῦ χώρου, 1963 300
7. Γ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: Γεώργιος Χατζῆς - Πελλερέν, ὁ Ἠπειρώτης ἀγωνιστής, ὁ δημοσιογράφος, ὁ ποιητής, 1964 400
8. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ : Χρ. Χρηστοβασίλης, ὁ διηγηματογράφος, ὁ λαογράφος, ὁ πατριώτης, 1965 500
9. ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ Ι. ΚΑΚΟΥΡΗ: Θάνατος - Ἀνάστασις σὲ μαγικο - θρησκευτικὰ «δρώμενα» τῆς λαϊκῆς λατρείας τῆς Ἠπείρου, 1965 500
10. Γ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: Ἰωάννης Κωλέττης, ὁ Ἠπειρώτης Πρωθυπουργός, 1966 500
11. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ : Ἡ ξενιτειὰ καὶ τὸ δημοτικὸ τραγούδι, 1966, Β' ἔκδοσις, 1970 400
12. ΝΙΚΟΛ. ΤΣΑΚΑ: Πάργα, 1966 400
13. ΚΩΝ. Δ. ΜΕΡΤΖΙΟΥ: Δομήνικος Θεοτοκόπουλος, 1966 1200
14. ΓΕΩΡ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: Δροσουλίτες, Ἤπειρος, Κρήτη, 1967 400
15. ΓΕΩΡ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: Ὁ Γεώργιος Σταύρου καὶ ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα, 1967 400
16. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ : Ἀγγελικὴ Χατζημιχάλη καὶ ἡ Ἠπειρωτικὴ λαϊκὴ τέχνη, 1967 500
17. ΑΛΚΗ ΜΑΝΘΟΥ : Ἠπειρῶται εἰς τὴν Ρουμανίαν (Α' καὶ Β') 1967 500
18. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ : Σχολεῖα καὶ Διδάσκαλοι τοῦ Ἀλυτρώτου Ἑλληνισμοῦ, 1967 500
19. ΓΕΩΡΓ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: Ὁ Ἀλῆ πασᾶς ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρά, 1968 500
20. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ : Γ. Καστριώτης (Σκεντέρμπεης) 1968 500
21. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ : Ἤπειρος καὶ Λακωνία. (Ἀπὸ τὴν Σπλάντζα ἕως τὸν Αὐτονομιακὸν Ἀγῶνα 1914), 1968 400
22. ΠΑΝΑΓ. ΓΡ. ΖΑΚΟΠΟΥΛΟΥ : Τὰ Ἐθνικὰ Κληροδοτήματα καὶ αἱ πρὸς αὐτὰ ὑποχρεώσεις τῆς Πολιτείας, 1968 400
23. ΜΙΧ. ΠΕΡΑΝΘΗ : Λορέντζος Μαβίλης, ὁ ἥρως τοῦ Δρίσκου, 1969 400
24. ΔΗΜ. Τ. Ν. ΜΠΟΤΣΑΡΗ : Ἡ Ἀπελευθέρωσις τῶν Ἰωαννίνων, 1969 400
25. ΓΕΩΡΓ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: Ἰωάννης Βηλαρᾶς, ὁ Ἠπειρώτης ἰατροφιλόσοφος, ποιητὴς καὶ λόγιος, 1969 400
26. ΖΗΣΗ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ: Σπύρος Χασιώτης, ὁ Ἠπειρώτης πατὴρ τῆς Γεωργίας, 1969 400
27. ΒΑΣΙΛΗ ΚΡΑΨΙΤΗ: Τὸ νόημα του Σουλίου, 1969 400
28. ΒΙΒΗΣ ΔΗΜ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ: Ἡ Κοινωνικὴ Πολιτικὴ καὶ οἱ Ἠπειρῶται Ἐθνικοὶ Εὐεργέται, 1970 400
29. Κ. Δ. ΣΤΕΡΓΙΟΠΟΥΛΟΥ : Αἱ Ἠπειρώτισσαι εἰς τοὺς ἐθνικοὺς ἀγῶνας, 1970 400
30. ΙΩΑΝ. ΒΟΓΑ: Ἡ θέσις τοῦ Βορειοηπειρωτικοῦ ζητήματος, 1970 500
31. ΑΛΚΗ ΜΑΝΘΟΥ : Ἠπειρῶται δημοσιογράφοι στὴ Ρουμανία, Θωμᾶς, Πασχίδης, 1970 500
32. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ : Ἀπόστολος Ἀρσάκης καὶ ἡ Φιλεκπαιδευτικὴ Ἑταιρεία, 1970 500
33. ΙΩΑΝ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ: Ἡ πνευματικὴ κατάστασις στὰ Γιάννινα στὶς ἀρχὲς τοῦ 19ου αἰῶνος, ὅπως τὴν εἶδαν οἱ ξένοι περιηγηταί, 1971 400
34. ΑΘΑΝ. ΣΟΥΡΑ : Ἡ συμβολὴ τῶν Ἀδελφῶν Ριζάρη εἰς τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821, 1972 500
35. ΓΕΩΡ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: Κομπογιαννίτες, Ματσουκάδες, οἱ ξακουσμένοι αὐτοδίδακτοι για-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΔΡΧ.

τροὶ ἀπ' τὸ Ζαγόρι τῆς Ἠπείρου, 1972 500

36. ΑΛΚΗ ΜΑΝΘΟΥ : Ἠπειρῶται δημοσογράφοι στὴ Ρουμανία, Σπ. Σῖμος — Ζαχ Σαρδέλλης κλπ., 1973 500

37. ΓΡΗΓ. ΓΚΙΖΕΛΗ: Ἡ λειτουργία τῶν Βορειοηπειρωτικῶν τραγουδιῶν τῆς ἀγάπης, 1973 400

38. Γ. Θ. ΜΑΡΑΖΙΩΤΗ: Ὁ Ἠπειρώτης Ἐθναπόστολος Πέτρος Ἠπίτης, 1973 500

39. Β. Γ. ΒΕΤΣΟΠΟΥΛΟΥ: Ὁ γάμος στὴν Πυρσόγαννη τὰ παλιὰ τὰ χρόνια, 1973 500

40. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ : Λαϊκὴ ἀρχιτεκτονική. Ἠπειρῶτες μαστόροι καὶ γεφύρια, 1970 1200

41. Δ. Τ. Ν. ΜΠΟΤΣΑΡΗ: Ἀγῶνες ἐλευθερίας, 1973 500

42. ΣΤΑΘΗ Δ. ΛΑΜΠΡΙΔΗ: Χριστόδουλος Κλονάρης, Ζαγορίτης, 1975 400

43. ΕΥΑΓΓ. Κ. ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΥ : Παραλειπόμενα καὶ κατάλοιπα τοῦ παναρχαίου πρώτου ἐν Ἠπείρῳ Μαντείου Δωδώνης, 1975 400

44. ΕΜΜ. Γ. ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΗ : Ἡ Ἤπειρος καὶ τὸ Εἰκοσιέννα, 1975 400

45. ΔΗΜ. Σ. ΛΟΥΚΑΤΟΥ: Ὁ Παροιμιακὸς λόγος τῶν Ἠπειρωτῶν, 1976 600

46. ΠΑΥΛΟΥ Γ. ΔΕΛΑΠΟΡΤΑ : Μνήμη Γεωργίου Γκάλγκου, 1977 400

47. ΑΘΑΝΑΣ. ΚΙΤΣΟΥ : Θεσπρωτικὴ Γῆ, 1977 400

48. ΑΛΕΞ. Σ. ΤΣΟΥΚΑΝΕΛΗ: Χαράλαμπος Κατσιμῆτρος, Πρόμαχος τῆς Ἠπείρου, 1978 650

49. ΣΤΑΘΗ Δ. ΛΑΜΠΡΙΔΗ: Ἰωάννης Λαμπρίδης, 1979 500

50. ΑΘΑΝ. Δ. ΤΣΕΚΟΥΡΑ: Ἀπὸ τοῦ 98ου ὑψώματος. Ἀναμνήσεις Ἠπειρώτου Ἀγωνιστοῦ, 1979 1500

51. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΔΑΒΑΛΑ : Μία σκιαγραφία τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ καὶ τοῦ Κράτους του, 1980 400

52. ΧΡΙΣΤΙΝΑΣ ΚΙΤΣΟΥ - ΠΙΤΟΥΛΗ: Ἐκδότες καὶ Τυπογράφοι τῆς Τουρκοκρατίας, 1980 400

53. Ε. Γ. ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΗ: Σούλι - Ξυλόκαστρο, 1983 450

54. ΣΤΑΘΗ Δ. ΛΑΜΠΡΙΔΗ : Κώστας Γκρέτζιος, 1983 500

ΔΡΧ.

55. ΓΙΩΡ. Δ. ΚΟΥΝΔΟΥΡΟΥ: Ἀλλοτινὰ κι ἀξέχαστα, 1985 1000

56. ΓΙΩΡ. Δ. ΚΟΥΝΔΟΥΡΟΥ : Ἡ Πόβλα τῆς Μουργκάνας, κι ο εὐεργέτης Σπ. Τσίγκος, 1986 1500

57. ΚΩΣΤΑ Ι. ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΥ: Τὰ Γιάννινα, 1986 1000

58. ΕΚΘΕΣΙΣ Γενομένων Ζημιῶν τῆς ἐχθρικῆς Κατοχῆς 1941-44 600

59. ΓΙΩΡΓ. ΚΟΥΝΔΟΥΡΟΥ : Οἱ Καλαντζῆδες τῆς Μουργκάνας 1500

Β' ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

1. ΑΚΡΟΚΕΡΑΥΝΙΟΥ : Τὸ λυκόφως τῶν θεῶν στὴν Ἀλβανία 400
2. Ν. ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ: Ὅσα ἔγραψα στὸ Μοναστῆρι 800
3. Ν. ΓΟΥΖΕΡΙ: Βαθειὲς κι ἀνάλαφρες πνοὲς 200
4. Σ. ΔΑΚΑΡΗ: Ὁδηγὸς Νήσου Ἰωαννίνων 400
5. Χ. ΚΑΤΣΙΜΗΤΡΟΥ: Ἡ Ἤπειρος προμαχοῦσα 200
6. Δ. Τ. Ν. ΜΠΟΤΣΑΡΗ : Μικρὰ Ἀσία 400
7. Δ. Τ. Ν. ΜΠΟΤΣΑΡΗ : Ἰσπανοὶ - Ἕλληνες 400
8. Κ. ΝΤΟΥΛΑ: Πίεσις - Ὑποπίεσις 300
9. Μ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ: Εὐεργέτες - Δωρητὲς Ζαγορίου 300
10. Φ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ: Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἠπείρου 1000
11. Γ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ: Ἡ πραγματικὴ εἰκὼν τῆς ἐν Ἀλβανία Ἐθν. Ἑλληνικῆς Μειονότητος 400
12. Χ. ΡΕΜΠΕΛΗ: Κοντσιώτικα 2000
13. Κ. ΣΤΕΡΓΙΟΠΟΥΛΟΥ: Ἡ Πινακοθήκη Ἰωαννίνων 400
14. Σ. ΧΙΛΙΑΔΑΚΗ: Ταξίδια στὴν Ἤπειρο 600
15. Σ. ΣΑΛΑΜΑΓΚΑ : Ἅπαντα (Τόμοι 5) 7000

α.—Α. ΖΩΙΔΟΥ: Χάρτης Ἠπείρου 300

β.—Γ. ΔΟΥΡΔΟΥΦΗ: Μεγάλη χαράδρα τοῦ Βίκου (Πίνακας) 1000

—Τὰ ὑπ' ἀριθ. 3, 5, 7, 8, 9, 10, 15, 22, 27, 33 ἐκδ. Ἠπ. Ἑταιρ. ἔχουν ἐξαντληθεῖ καὶ διατίθενται μόνο σὲ φωτοαντίγραφα.

—Τεύχη τοῦ Δελτίου προηγουμένων ἐτῶν διατίθενται πρὸς δρχ. τὸ κάθε ἔτος. 1500

ΓΡΑΦΕΙΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ: ΑΘΗΝΑ, Μαυρομιχάλη 7, Κ.Α. 106 79
Τηλ. 36.21.551 — 63.99.783.

Ακόμα μία πρωτιά...

Στην πιο δύσκολη αγορά του κόσμου, στην Αμερική, η MISKO διακρίθηκε άλλη μια φορά κερδίζοντας τον Οκτώβριο του '86 το «ΧΡΥΣΟ ΑΓΑΛΜΑ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ». Αυτό είναι το πέμπτο βραβείο μέσα στα τελευταία πέντε χρόνια. Έτσι τα 54 βραβεία που είχε μέχρι σήμερα, γίνονται 55. Δεν είναι τυχαίο ότι η MISKO κερδίζει παντού πρωτιές. Είναι θέμα ποιότητας.

MISKO

ΛΑΜΔΑ ΑΛΦΑ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ